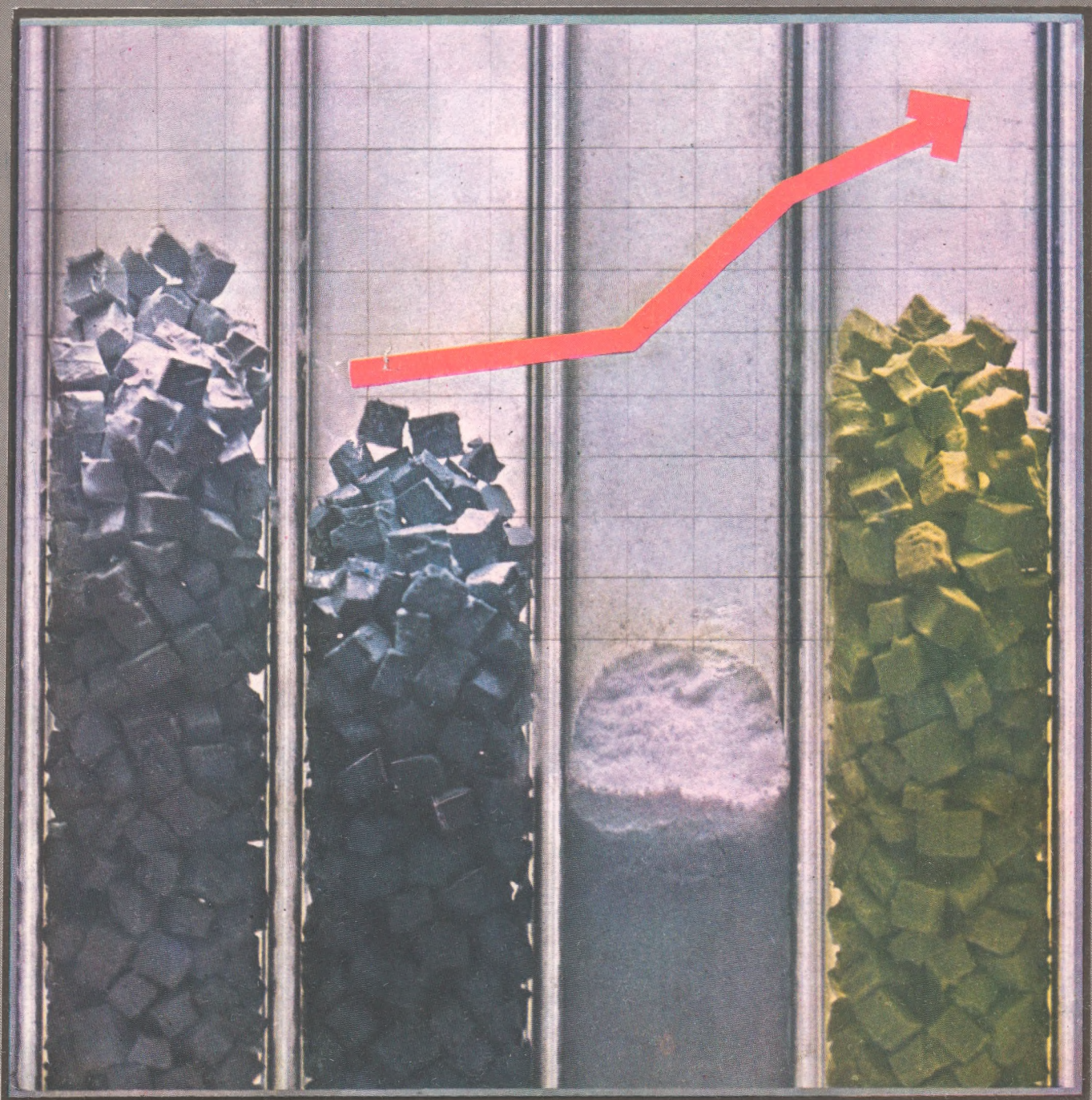

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

MASELE PLASTICE ÎN ECONOMIE

MAREA ÎNTRECERE SOCIALISTĂ PENTRU DEPĂȘIREA SARCINILOR ECONOMICE PE 1977

INCEPUTUL acestui an, cel de al doilea din actualul cincinal, a marcat o serie de acțiuni importante ale celor ce muncesc, ale întregului popor, în vederea obținerii unor noi succese în transpunerea în viață a marilor sarcini trasate de partid privind dezvoltarea accelerată a economiei națio-

nale. În acest sens, organizații județene de partid, consilii populare, numeroase colective de muncă din unitățile fruntașe din toate sectoarele economiei, au lansat însufleșite chemări la întrecere, luându-și cu acest prilej angajamente de a depăși sarcinile de plan pe acest an, de a înnoi și moderniza produsele, de a ridica la

cote mai înalte productivitatea muncii și eficiența economică, de a reduce sistematic cheltuielile materiale, de a economisi cantități cit mai mari de materii prime, energie și combustibili. Iată câteva din principalele obiective și angajamente formulate în chemări :

■ **IN CHEMAREA LA ÎNTRECERE ADRESATĂ DE COMITETUL JUDEȚEAN CLUJ AL P.C.R. TUTUROR COMITETELOR JUDEȚENE DE PARTID — IN ACTIVITATEA INDUSTRIALĂ :** ● realizarea peste prevederile planului a unei producții globale industriale în valoare de 600 milioane lei ● livrarea la fondul pieței a unor produse, peste prevederile planului, în valoare de 50 milioane lei ● depășirea sarcinilor de livrare la export cu 1,5% ● introducerea în fabricație, peste prevederile planului, a 480 produse noi și modernizate ● depășirea nivelului planificat al productivității muncii cu minimum 2,5% ● realizarea de economii, prin reducerea cheltuielilor materiale de producție, în valoare de 15 milioane lei ● obținerea peste prevederile planului a unui volum de beneficii de 30 milioane lei ● reducerea consumurilor normate și obținerea pe această cale a unor economii de 2 000 tone metal, 10 milioane kWh energie electrică, 8 000 tone c.c. ● realizarea, prin forțe proprii, în cadrul acțiunilor de autoutilare, a unor mașini, utilaje și instalații în valoare de 80 milioane lei.

— **in activitatea de investiții-construcții :** ● devansarea termenelor de punere în funcțiune la 6 capacități de producție industrială, în medie cu 30 de zile și obținerea, pe această cale, a unei producții suplimentare în valoare de 22 milioane lei ● darea în folosință, în medie cu 30 de zile înainte de termen, a unui număr de 900 apartamente ● depășirea cu 4% a nivelului planificat al productivității muncii în unitățile de construcții-montaj ● realizarea de economii, prin reducerea consumurilor la lucrările de construcții : 2 500 tone ciment, 500 tone metal, 200 mc material lemnos.

— **in domeniul circulației mărfurilor și prestărilor de servicii :** ● depășirea cu 20 milioane lei a planului de desfacere a mărfurilor cu amănuntul ● înființarea a 12 noi activități în domeniul servirii populației și depășirea cu 5 milioane lei a sarcinilor planului prestărilor de servicii în unitățile cooperatției meșteșugărești și de consum ● reducerea cheltuielilor de circulație planificate, respectiv depășirea planului de beneficii cu 2,5 milioane lei.

■ **IN CHEMAREA LA ÎNTRECERE ADRESATĂ DE COMITETUL JUDEȚEAN OLT AL P.C.R. TUTUROR COMITETELOR JUDEȚENE DE PARTID, TUTUROR OAMENILOR MUNCII DIN AGRICULTURĂ :**

● depășirea producțiilor medii planificate pe întreaga suprafață prevăzută a se cultiva în I.A.S. și C.A.P. cu cereale, legume-fructe, și plante tehnice. Pe această bază se vor livra în plus la fondul de stat mii de tone de grâu și seară, porumb boabe, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, legume, fructe, plante tehnice ;

● prin sporirea efectivelor și mai buna îngrijire a animalelor se vor obține peste plan 2 000 tone carne și 2 000 hl lapte, realizându-se în medie, în plus, cite 150 litri de la fiecare vacă. Se vor livra în plus la fondul de stat însemnate cantități de carne, lapte de vacă și bivoliță, ouă și lână.

● angajamentele asumate cuprind și alte obiective, cum sînt : ● plantarea în terenurile în pantă a peste 700 000 puiți de nuci, îmbunătățirea raselor de animale, valorificarea deplină a potențialului gospodăriilor populației prin extinderea suprafețelor cultivate cu legume, reducerea cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă. extinderea mecanizării lucrărilor etc.

■ **IN CHEMAREA LA ÎNTRECERE ADRESATĂ DE CONSILIUL POPULAR AL JUDEȚULUI BACĂU CONSILIILOR POPULARE JUDEȚENE ȘI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI :**

— **in industria locală :** ● depășirea planului producției marfă cu 3%, concretizată în : 100 tone produse alimentare, 150 mii mc produse de balastieră și carieră, 20 tone produse împletite din răchită, 50 tone articole produse din materii prime secundare de mase plastice, 20 tone articole textile realizate din materii prime secundare de fire și fibre sintetice ● extinderea cu 25% față de 1976 a cooperării cu industria republicană, realizându-se pe această cale o producție marfă de 65 milioane lei ; ● obținerea prin mai buna gospodărire a materiilor prime, combustibililor și energiei, a unor economii, față de consumurile normate, de 140 tone metal, 800 tone ciment, 80 mc material lemnos, 3 200 Gcal energie termică.

— **in gospodăria comunală :** ● depășirea volumului de producție-prestații cu 3 milioane lei ● darea în folosință cu 90 de zile înainte de termen a 2 000 mp sere floricole ;

— **in sectorul de construcții-montaj :** ● devansarea termenelor de punere în funcțiune cu cel puțin 30 de zile la 6 obiective industriale și zootehnice, 1 430 locuri în cămine de nefamiliști și 200 apartamente ● depășirea productivității muncii planificate cu 4% ;

— **in domeniul aprovizionării populației :** ● depășirea planului de desfacere cu 15 milioane lei ● punerea în funcțiune în municipii și orașe a 28 unități comerciale noi.

— **prin contribuția bănească a populației și acțiuni de muncă patriotică se vor realiza :** 30 săli clasă, 248 locuri în grădinițe, 216 locuri în internate, 3 dispensare umane, 1 sală de gimnastică, amenajarea și întreținerea a 900 ha parcuri, spații verzi, 130 baze sportive etc.

■ **IN CHEMAREA LA ÎNTRECERE SOCIALISTĂ ADRESATĂ DE CONSILIUL POPULAR AL COMUNEI GRUIU, JUDEȚUL ILFOV, CONSILIILOR POPULARE COMUNALE :**

● folosirea intensivă cu randament sporit, a întregii suprafețe de teren arabil ● irigarea completă a 617 ha, însămînțarea a 700 ha culturi duble ● depășirea planului producției agricole vegetale la grâu, porumb, tomate, floarea soarelui, sfeclă de zahăr și orez ● pe baza depășirii planului, se vor livra în plus la fondul statului 700 tone grâu, 1 000 tone porumb, 1 800 tone sfeclă de zahăr, 600 tone legume, 100 tone floarea-soarelui etc.

— **in zootehnie se vor realiza peste plan 200 capete taurine și 150 capete ovine ● fiecare gospodărie va crește cel puțin 50 de păsări și 2 porci ● se vor livra la fondul statului, peste prevederi, 34 tone carne, 1 000 hl lapte, 500 kg lână.**

— **prin munca patriotică a cetățenilor se vor efectua lucrări edilitar-gospodărești în valoare de peste 9 milioane lei ● desfacerea prin comerțul socialist către populație a unui volum suplimentar de mărfuri în valoare de 500 000 lei.**

EXTINDEREA UTILIZĂRII MATERIALELOR PLASTICE, SURSĂ PRINCIPALĂ DE ECONOMISIRE A METALULUI (I)

Maxim BERGHIANU

ministrul aprovizionării tehnico-materiale și controlului gospodăririi fondurilor fixe

SARCINILE ȘI OBIECTIVELE actualului plan cincinal în domeniul creșterii eficienței în toate sectoarele activității economice — și îndeosebi în ceea ce privește intensificarea la maximum a economisirii resurselor materiale — impun, ca o cale principală de acțiune, promovarea pe scară largă a utilizării înlocuitorilor de metale feroase și neferoase și în primul rând a materialelor plastice și rășinilor sintetice, materiale care, pe lângă avantajul ușurării construcțiilor, îl prezintă și pe acela al simplificării substanțiale a tehnologiilor.

După cum este cunoscut, recent, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a aprobat Programul special pentru extinderea utilizării maselor plastice și metalurgiei pulberilor în construcția de mașini și în alte domenii, la baza elaborării căruia au stat sarcinile stabilite de Congresul al XI-lea al partidului privind reducerea continuă a consumurilor de ma-

teriale, indicațiile și orientările date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la consfăturile cu cercetătorii și tehnologii, precum și la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1976.

Au fost stabilite măsuri pentru aplicarea pe scară largă a maselor plastice ca înlocuitori ai metalului, care trebuie să constituie o preocupare centrală în întreaga economie națională, acționându-se în pas cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne. Aceste măsuri se înscriu în ansamblul acțiunilor și preocupărilor actuale ale conducerii partidului și statului pentru reducerea continuă a consumurilor și valorificarea superioară a resurselor materiale, pentru economisirea muncii sociale și creșterea eficienței economice în toate domeniile.

Inlocuitori ai unei game largi de materiale clasice

INTRODUCEREA MATERIALELOR înlocuitoare constituie unul din factorii hotărâtori ai progresului tehnic, ai înseși dezvoltării societății umane. Nu întâmplător, perioadele dezvoltării societății sînt clasificate și în funcție de trecerea, ca un factor relevant al progresului realizat, la folosirea cu preponderență a unor noi materiale de largă utilitate, mai eficiente decît cele folosite anterior: bronzul în locul pietrei, fierul în locul bronzului.

În societatea modernă, procesul de substituire a materiilor prime și materialelor s-a dezvoltat și diversificat foarte mult, ca o consecință directă a dezvoltării impetuoase a științei și tehnicii.

Epoca noastră este definită ca epocă a revoluției tehnico-științifice, caracterizată printr-un ritm exploziv de creștere a volumului de cunoștințe și de descoperiri, a activității de creație, ceea ce este convingător susținut de faptul că 90% din marii descoperitori ai omenirii sînt contemporani și că tocmai descoperirile acestora sînt cele ce își pun amprenta hotărâtoare pe nivelul tehnicii și tehnologiilor actuale. Pe planul resurselor materiale, epoca noastră este aceea a unor căutări febrile de noi resurse de energie și de materii prime deficitare, de punere la punct a unor tehnologii de producere a materialelor înlocuitoare, mai eficiente, produse din resurse materiale mai ușor de procurat și de prelucrat, care asigură economisirea într-un mod mai accentuat a muncii sociale.

De fapt, acest lucru nu este decît încă o confirmare practică a adevărului atît de actual, enunțat de Marx — că

problema fundamentală a mersului înainte al oricărei societăți o constituie, în ultima instanță, economia de muncă.

Din gama foarte largă a materialelor noi introduse în producție se poate distinge, ca o trăsătură dominantă a ultimelor decenii, tendința tot mai accentuată de extindere în toate domeniile a materialelor plastice, atît ca înlocuitori ai unor materiale clasice, cît și ca resurse ce deschid noi drumuri în tehnică și care fac posibilă realizarea de produse noi cu funcții utile ce nu pot fi realizate în cazul utilizării altor materiale.

Pe plan mondial, masele plastice s-au impus în ultimele decenii, ca principalul înlocuitor al unei palete foarte largi de materii prime tradiționale, îndeosebi al metalelor feroase și neferoase, lemnului, al unor materiale de construcții, bumbacului, lînii, mătăsii, pieilor și altor materiale. Producția mondială de materiale plastice a crescut de la 12 mil. tone în 1965 la peste 55 mil. tone în 1975, iar prognozele relevă menținerea în continuare a unei rate ridicate de creștere a producției și consumului, acesta din urmă estimat la cca 100 mil. tone în anul 1980 și 1,7 mlrd. tone în anul 2000. În țările dezvoltate industrial, consumul de materiale plastice pe locuitor reprezintă 80—100 kg în anul 1975, estimându-se că pînă în anul 1980 va ajunge la 100—130 kg/locuitor. Și în

țara noastră, consumul de materiale plastice a crescut foarte rapid în ultimii ani — de la 10 kg/locuitor în 1970 la cca. 25 kg în 1976, ceea ce ne situează la un nivel aproape dublu față de media mondială a consumului, de cca. 13 kg/locuitor.

Studiul tendințelor referitoare la structura consumului unor materiale tehnice principale evidențiază transferuri importante în ceea ce privește raportul dintre participarea metalelor și materialelor plastice în consumul mondial (tabelul nr. 1).

Prognozele estimează o creștere de cca. 13 ori mai repede a consumului de materiale plastice față de cel de materiale metalice, în intervalul 1970—2000. În felul acesta, consumul de mase plastice se va apropia mult de cel de metale feroase și neferoase, prelimindu-se să ajungă la 68%.

Avantaje ce deschid drumuri noi în tehnică

O ASEMENEA CREȘTERE explozivă a producției și consumului de materiale plastice în următorii 25 de ani constituie o necesitate obiectivă, ea fiind consecința multiplelor avantaje pe care le prezintă utilizarea maselor plastice ca înlocuitori ai materialelor tradiționale

Tabelul nr. 1

	Anul					Creștere 2000 1970
	1970	1975	1980	1990	2000	
Consumul mondial de metale feroase și neferoase (mil. t)	560	300	945	1.500	2.500	4,3 ori
Consumul mondial de materiale plastice (mil. t)	30	55	100	420	1.700	56 ori
Raportul între consumul de materiale plastice și de metale (%)	5,2	6,9	10,6	28	68	

Sursă : „Revue générale du caoutchouc et des plastiques”.

și în primul rând a celor metalice, avantaje care, în ultimă instanță, se traduc în **economie de muncă socială**, factor hotărâtor al progresului economico-social.

● Un prim avantaj foarte important este **acela al unei greutatei specifice mici**, de 6—9 ori mai redusă decât a materialelor feroase și de 6—12 ori decât a metalelor neferoase grele. Ținând seama de comportarea diferită a maseilor plastice față de cea a materialelor metalice la diversele solicitări mecanice și de faptul că în condiții similare reperate executate din mase plastice trebuie realizate, de regulă, cu dimensiuni mai mari, piesele din material plastic sînt mai ușoare, în medie, de 4—5 ori decât cele din materiale metalice.

În afară de această reducere directă a greutății unei anumite piese, trebuie să se țină seama și de reducerea indirectă a masei produsului în componența căreia intră aceasta — de ordinul a cca. 20% din reducerea directă — obținută ca urmare a ușurării structurii de rezistență a ansamblului, utilajului sau mașinii respective. De exemplu, dacă la un autocamion se utilizează 100 kg de materiale plastice, reperatele respective înlocuiesc direct cca. 450 kg de repere din metal; dar greutatea autocamionului nu se reduce numai cu diferența de 350 kg, ci, ca efect indirect, cu încă cca. 100 kg, ca urmare a ușurării șasiului, determinată de solicitarea mai mică a acestuia prin folosirea maseilor plastice.

● Un al doilea factor care favorizează în mod deosebit extinderea folosirii materialelor plastice este **simplificarea radicală a tehnologiilor de prelucrare**. În locul unui lanț tehnologic complex, utilizat în cazul prelucrării pieselor din metal — turnare, deformare plastică la cald sau la rece, prelucrare prin aşchiere, tratament termic, finisare etc. — cele mai multe reperate tehnice din materiale plastice se pot realiza din una, cel mult două operații: presare prin injectare sau extrudere, urmată eventual de finisare.

Spre a ilustra cât de importante sînt economiile ce se obțin, se poate arăta că, la unele reperate de mare precizie din componența unor aparate de măsură și control, timpul de prelucrare se reduce de cca. 300 de ori în cazul fabricării lor din materiale plastice, în loc de alamă. În cazul reperelor tehnice de uz general, cu grad mediu de precizie, se estimează că duratele de prelucrare pe mașini se reduc de 15—25 ori.

Din experiența unor întreprinderi din țara noastră rezultă că utilizînd, pentru fabricația unor reperate componente de mașini și utilaje, o tonă de materiale plastice în loc de metalice, se economisesc în medie 60 000—75 000 ore mașini-unelte, economia de muncă vie fiind echivalentă cu munca a 25—30 de muncitori calificați, timp de un an.

Trebuie subliniată, în mod deosebit, eficiența mare a tehnologiei de extrudere a materialelor plastice, care reduce de cca. 50 de ori costurile necesare dotării cu S.D.V.-uri prin evitarea folosirii oțelurilor aliate și reducerea corespunzătoare a volumului de muncă de înaltă calificare și de ore mașini-unelte de precizie ridicată.

Desigur că simplificarea tehnologiilor determină, la rîndul său, reduceri ale efortului de investiții necesare pentru crearea de noi capacități de producție, în ce privește diminuarea suprafețelor

de producție și dotarea cu mașini și utilaje.

Acest avantaj este ilustrat, de exemplu, de rezultatele pozitive obținute de întreprinderea „Electroaparataj” — București, care — extinzînd utilizarea maseilor plastice ca înlocuitori ai materialelor metalice la 40 de reperate, dintre care cele mai importante sînt cutia contactorului de 200 A cu relee termice și carcasa contactorului TCA de 250 A — a redus volumul de prelucrări mecanice, economisind, la fabricația celor 20 mii de piese produse în anul 1976, circa 5 000 ore de mașini-unelte.

● În al treilea rînd, ca efect al tehnologiilor folosite, ca și al proprietăților tehnologice superioare ale materialelor plastice, **pierderile de prelucrare sînt mult mai scăzute** decât în cazul materialelor metalice. Dacă dintr-o tonă de oțel brut produs în oțelării se regăsesc în produsele finite doar 600—800 kg, în cazul maseilor plastice, dintr-o tonă de materie primă se obțin 950—990 kg de piese finite, pierderile prin prelucrare fiind foarte reduse — ceea ce înseamnă că pierderile de material prin prelucrare, în cazul înlocuitorului, sînt de 8—20 de ori mai mici decât la prelucrarea metalului.

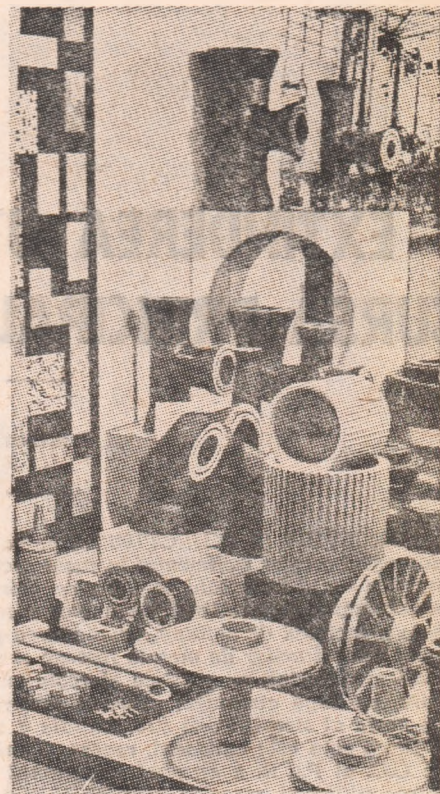
● În al patrulea rînd, **materialele plastice pot fi realizate cu ușurință sub formă de structuri mixte, în combinație cu alte materiale**, care le conferă proprietăți noi, deosebit de valoroase. Astfel, pentru sporirea rezistenței mecanice se utilizează în mod frecvent materiale plastice cu adăsură de talc, cretă, bisulfură de molibden etc. sau armate cu fibre din sticlă, carbon ori metal; în industria electro-tehnică și electronică se folosesc mase plastice acoperite sau placate cu straturi subțiri din metale neferoase, care le conferă proprietățile necesare de conductibilitate electrică, economisindu-se importante cantități de cupru și argint.

● În sfîrșit, **materialele plastice prezintă o stabilitate chimică și rezistență la coroziune**, mult superioare celor mai rezistente materiale feroase — oțelurile inoxidabile, ceea ce le impune cu autoritate pentru acele domenii de utilizare în care, pe lângă solicitările mecanice, intervin și efectele corozive ale unor substanțe, cum este cazul pompei dozatoare din industria chimică și alimentară, conductelor de scurgere a apelor reziduale ce conțin substanțe corodante, rezervoarelor, ventilelor, armăturilor și conductelor pentru depozitarea sau transportul fluidelor agresive și alte asemenea domenii.

De la experimentări izolate, la o folosire masivă

ACESTE AVANTAJE ECONOMICE substanțiale și complexe care se obțin prin folosirea materialelor plastice ca înlocuitori ai metalelor feroase și neferoase au determinat, în ultimii ani, o serie de rezultate pozitive, obținute într-o serie de întreprinderi, la fabricarea unor reperate importante.

Astfel, în producția autocamionelor Roman, prin folosirea maseilor plastice la masca radiatorului se economisesc 8,2 kg metal/buc., iar la aripile din spate 13,2 kg/buc. Realizarea acoperisului cabinei locomotivei electrice de 3500 CP din mase plastice armate, la „Electroputare” — Craiova, determină înlocuirea pe fiecare locomotivă a cca. 650 kg de metal.

Pînă nu de mult, aceste reperate se confecționau din metal; acum ele se execută din mase plastice, îndeplinindu-și la fel de bine funcțiile

S-a trecut, pentru unele tipuri de rulmenți, la fabricarea coliviiilor din masă plastică, iar la echipamentul electric auto fabricat de „Electroprecizia” — Săcele, 15% din greutatea o reprezintă reperate din mase plastice.

Întreprinderea „Unirea” — Cluj-Napoca realizează toate carcasașele utilajelor pentru industria textilă din poliester armat cu fibre din sticlă, eliminînd consumul de tablă la aceste reperate, în cantitate de cca. 150 t/an.

Combinatul chimic — Victoria realizează din mase plastice unele produse cum sînt pompe dozatoare, rotoare și carcasașe de ventilator, ventile, garnituri, cilindri și corpuri de pompă placate cu teflon, care pot lucra în medii puternic corozive, economisind oțelurile inoxidabile.

Sînt, de asemenea, de menționat rezervoarele pentru industria chimică și alimentară, cu o capacitate de pînă la 80 000 l. fabricate de întreprinderea de utilaj chimic Făgăraș, din poliester armat cu fibre din sticlă, precum și conductele de alimentare respective.

Trebuie arătat însă că aceste preocupări și inițiative au încă un caracter destul de izolat, se mențin în multe cazuri la nivel experimental, de laborator și pilot; nu s-a acționat cu suficientă convingere pentru propulsarea și generalizarea experienței pozitive cîștigate.

În acest context, este de remarcă faptul că, deși în perioada 1960—1976 producția de materiale plastice a crescut de 33 de ori (față de o creștere, în aceeași perioadă, de 8 ori pe plan mondial), acestea sînt utilizate încă în prea mică măsură ca înlocuitori ai metalelor feroase și neferoase; astfel, în anul 1976 în activitatea de construcții de mașini s-au consumat 37 mii t, adică numai cca. 13% din consumul intern de mase plastice, comparativ cu 35% în ță-

(Continuare în pag. 26)

Piloni ai creșterii eficienței

SPORIREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ȘI REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

ECONOMICITATEA TEHNOLOGIILOR AVANSATE ÎN CONSTRUCȚII

NECESITATEA desfășurării, în fiecare unitate, ramură, subramură, sector a unei activități eficiente, care să permită economisirea resurselor materiale, reprezintă o cerință deosebit de actuală a economiei moderne. Pentru a răspunde unor asemenea imperative, Trustul de izolații pentru lucrări industriale București (T.I.L.I.B.) — unitate profilată pentru executarea întregii game de lucrări de izolații hidrofuge, termice, fonice, frigorigene, anticorozive, precum și a altor lucrări de specialitate — și-a orientat eforturile spre perfecționarea concepției constructive și tehnologice a lucrărilor

pe care le execută, spre promovarea metodelor și tehnicilor moderne de conducere și organizare. Faptul acesta este ilustrat, în primul rând, de rezultatele bune ce se obțin în îndeplinirea sarcinilor de plan în condiții de continuă sporire a eficienței economice, în gospodărirea și utilizarea rațională a tuturor categoriilor de resurse.

Articolul de față își propune să trateze o singură latură a activității complexe pe care o desfășoară trustul și care se dovedește a fi deosebit de importantă și actuală, și anume: cercetarea și proiectarea în sprijinul promovării noului.

Cercetarea — aport prețios în determinarea de soluții eficiente

ÎN CADRUL trustului au fost abordate din timp și continuă să fie studiate și rezolvate multiple probleme referitoare, în principal, la introducerea tehnicii moderne, la perfecționarea conducerii și organizării producției și a muncii, sporirea continuă a eficienței întregii activități. **Innoirea continuă a soluțiilor constructive și a tehnologiilor aplicate a constituit un obiectiv fundamental și în același timp un rezultat al activității desfășurate.** Preocupările privind cercetarea au fost orientate în mod nemijlocit spre satisfacerea cerințelor producției. Exemplele care urmează atestă eficiența unei astfel de orientări.

Importanța economisirii metalului este îndeobște cunoscută: este o necesitate, o cerință obiectivă. De fapt, trustul nu este un mare consumator de metal: în principal se utilizează tablă galvanizată pentru protecția izolației termice la aparate, conducte tehnologice etc. Cu toate acestea, economisirea metalului constituie o preocupare permanentă. Astfel, de pildă, s-au stabilit și aplicat, pe scară destul de largă la lucrările ce au fost executate, soluții prin care se reduce simțitor consumul de metal; s-au creat utilaje, prin forțe proprii cu care se nervurează tabla de 0,3 mm și cea de 0,5 mm, făcând-o astfel proprie utilizării în locul tablei de 0,5 mm, respectiv de 0,75 mm. Ca urmare, se obțin importante economii, fără ca aceasta să ducă la scăderea rezistenței în exploatare a protecției de

● **Inlocuitori pentru tabla de 0,5 mm și de 0,75 mm sau cum se pot economisi 5 milioane de lei anual**

● **Costul soluțiilor noi: cu circa 16-54% mai scăzut** ● **Argumente pentru o angrenare sporită a constructorului în elaborarea proiectelor de execuție**

tablă, acolo unde utilizarea ei este și în continuare absolut necesară (mai ales la aparate, precum și la unele conducte de dimensiuni mari sau situate în zone cu pericol pronunțat de incendiu).

Există, de asemenea, o **largă activitate de prospectare**; se caută să se cunoască proprietățile materialelor ce se produc în diferite alte întreprinderi, materiale care, fie așa cum sînt, fie cu unele ameliorări, ar putea fi utilizate și la lucrările din profilul trustului. În această ordine de idei, sînt de semnalat căutările avînd drept scop **completa înlocuire a tablei cu alte materiale.** Au fost efectuate cercetări și lucrări cu caracter experimental pentru protecția cu folie de poliester de 0,25 mm, folie de P.V.C. de 0,4 mm plastifiată, folie de polietilenă armată cu plasă de sîrmă sudată, folie de aluminiu de 0,05 mm pe suport de carton ondulat sau de folie de aluminiu de 0,04 mm ondulată, împîslitură din fibre de sticlă bitumată cu strat de vopsea de bronz aluminiu sau împîslitură din fibre de sticlă nebitumată îmbibată în straturi cu silicat de sodiu etc., care să înlocuiască tabla. Pentru fiecare variantă s-au efectuat și se fac în continuare cercetări și măsurători asupra comportării în diferite condiții, cum sînt cele impuse de peri-

colul de incendiu, condițiile de exploatare, procesul tehnologic pe care îl deservește, mărimea conductelor și a straturilor de izolație termică, durata în timp etc.

Între soluțiile noi și cele „clasice” — economii de milioane de lei

ANALIZATE din punctul de vedere al **eficienței** lor, aceste soluții noi, studiate, aplicate, în curs de aplicare sau în experimentare, asigură realizarea unor importante economii, care se materializează în **micșorarea greutății protecției izolațiilor termice, economie de metal, reducerea consumului de manoperă și, în final, în diminuarea costului construcțiilor.** Pentru a oferi o imagine cât mai completă asupra avantajelor economice pe care le oferă noile soluții, prezentăm în tabelul de la pag. 4 economiile ce se pot obține la fiecare soluție, comparativ cu soluția existentă.

Prin înlocuirea tablei galvanizate de 0,5 mm cu tablă de 0,3 mm se obține o economie de circa 8 lei/mp, adică 12,5%, iar prin înlocuirea tablei de 0,75 mm cu cea de 0,5 mm se obține o economie de 19%; aceasta conduce la o **economie anuală de 5 milioane lei.** Prin utilizarea protecției cu folie de poliester simplu în loc de tablă, costul pe mp de izolație termică se reduce cu aproape 36%, iar la protecția cu folie din policlorură de vinil plastifiat costul se reduce cu 30%. Reduceri însemnate se înregistrează și la consumul de manoperă, asigurînd, concomitent cu economia de tablă, mic-

șorarea costului lucrărilor și menținerea sau chiar creșterea, în continuare, a productivității muncii.

În legătură cu eficiența lucrărilor de construcții la noile soluții, se poate arăta că, luând în considerare o situație medie din punctul de vedere al dimensiunilor și condițiilor de execuție, costurile de protecție a izolațiilor termice la protecția din tablă nervurată, la protecția cu folie de poliesteri tip C de 0,25 mm, la folia de poliesteri metalizată, la folia de aluminiu pe carton ondulat, la protecția cu cochilii de hîrtie stratificată vopsită sînt mai mici, față de vechile procedee folosite, cu 16—54% pe mp.

Continuînd să analizăm sfera preocupărilor de acest gen, este important de subliniat faptul că cercetările în acest domeniu nu s-au oprit aici; **avem în vedere, în perspectivă, și alte soluții constructive și tehnologii noi, cum sînt cele referitoare la protecțiile cu cochilii din hîrtie stratificată în silicat de sodiu, protejate sau neprotejate**, care prezintă o gamă largă de avantaje economice. Pentru fiecare soluție constructivă și tehnologie nouă, preocupările se îndreaptă spre asigurarea — odată cu lansarea în execuție — și a unei înzestrări minime absolut necesare cu scule și dispozitive noi, de regulă prin autodotare, pentru ca execuția propriu-zisă să se realizeze cu randamentul proiectat.

Introducerea noului :

o penetrare mai rapidă, dacă...

O DEOSEBITĂ importanță prezintă în prezent trecerea cît mai neîntîrziată la aplicarea pe scară largă a **fiecăreia dintre soluțiile studiate**. Desigur, în acest scop, sînt de rezolvat unele probleme atît de către trust, cît și de alte unități din economie. În primul rînd, trebuie spus că, cu toate că există preocupări pentru modernizări, soluții constructive sau tehnologii noi, acestea în timpină unele dificultăți pînă la transpunerea lor în practică. Astfel, de pildă, **pentru înlocuirea tablei, au existat și există și în prezent rețineri : nu s-au putut obține, la timpul lor, toate avizele necesare**, pe de o parte pentru că, în unele cazuri, nici materialele înlocuitoare nu întrunesc toate condițiile cerute, iar pe de altă parte, deoarece există încă o anumită inerție legată de introducerea noului.

Un pas important pentru aplicarea noilor soluții scotesc că îl constituie cunoașterea și însușirea acestora de către toți cei interesați atît din punct de vedere al soluțiilor constructive, cît și al caracteristicilor materialelor utilizate, al prețului, al condițiilor și comportării în exploatare, precum și, bineînțeles, al tehnologiei și metodei după care se asigură execuția pe șantier. În ce privește **difuzarea noilor soluții constructive**, în vederea cunoașterii lor, se poate spune că o primă etapă s-a și

Eficiența soluțiilor noi

Soluții pentru protecția izolațiilor termice la conducte	Greutate kg/mp	Consum de metal kg/mp	Manopera de montaj ore mp
--	----------------	-----------------------	---------------------------

SOLUȚIA EXISTENTĂ

Protecția termoizolațiilor cu tabla zincată lîsă	4,52	4,52	0,89
--	------	------	------

NOI SOLUȚII PROPUSE

1. Protecția termoizolației cu tablă nervurată	3,00	3,00	0,89
% de reducere	34	34	—
2. Protecția termoizolațiilor la conducte drepte cu folie de poliesteri tip C de 0,25 mm	0,37	—	0,30
% de reducere	93	100	66
3. Protecția termoizolațiilor la conducte drepte cu folie PVC de 0,4 mm	0,50	—	0,30
% de reducere	89	100	66
4. Protecția termoizolațiilor la conducte drepte cu folie de aluminiu pe carton ondulat	0,40	—	0,30
% de reducere	92	100	66
5. Protecția termoizolațiilor la conducte drepte cu cochilii din hîrtie stratificată acoperită cu vopsea	0,90	—	0,30
% de reducere	80	100	66

realizat. Unitatea noastră a elaborat „Instrucțiunile tehnice provizorii privind învelitorile de protecție la termoizolarea conductelor”, care au fost aprobate de Institutul central de cercetare, proiectare și directivare în construcții (I.C.C.P.D.C.), avînd prevăzută, în mod expres, obligația institutelor de proiectare, a unităților de execuție și a beneficiarilor de lucrări de a comunica Trustului de izolații pentru lucrări industriale, pînă la 30 iunie 1978, propunerile asupra comportării învelișurilor de protecție, pentru îmbunătățirea, în continuare, a soluțiilor prevăzute. **Scotesc necesar și util ca, în toată această perioadă, cei interesați, unitățile de proiectare, cei ce execută și cei ce exploatează noile soluții, să le selecteze cu grijă și în timp cît mai scurt, chiar fără a aștepta termenele de mai sus, și să comunice propunerile lor.**

Pentru trecerea cît mai grabnică la noile soluții este, de asemenea, necesară contribuția deosebit de importantă a celor ce produc și furnizează materialele. Se poate afirma că, încă de la primele contacte avute cu o seamă de unități furnizoare, care produc sau pot produce materialele necesare pentru noile soluții constructive, acestea au manifestat un interes și o receptivitate deosebite. Combinatul de fire sintetice din Iași, de pildă, a prezentat în mod interesant, convingător, caracteristicile și avantajele foliei de poliester. Și alte unități furnizoare, cum sînt întreprinderea de hîrtie „Reconstrucția”-Piatra

Neamț, cea din Bușteni sau Întreprinderea de carton ondulat Ghimbav, au asigurat realizarea și livrarea unor cantități de cochilii din hîrtie stratificată în silicat de sodiu sau folie de aluminiu pe suport de carton asfaltat, după caz. În prezent, **este necesară urgentarea de către unitățile furnizoare a definitivării prețurilor de livrare a noilor materiale care, după toate preliminările făcute, sînt și trebuie să se mențină sub cele ale materialelor utilizate pînă în prezent.**

Cerințe noi ale colaborării proiectant-constructor

FĂRĂ ÎNDOIALĂ, la loc de frunte în ce privește declanșarea aplicării pe scară largă a noilor soluții se situează unitățile de proiectare; acestea asigură difuzarea organizată a aplicării soluțiilor, prin însăși prevederea lor în proiectele elaborate.

Trustul de izolații pentru lucrări industriale asigură acordarea în mod operativ, prin specialiștii săi, a indicațiilor necesare tuturor celor interesați; aceasta generează, desigur, un dialog fructuos cu un număr mare de specialiști. În această ordine de idei supunem atenției celor în drept necesitatea **angrenării în mai mare măsură, pentru unele lucrări sau poate chiar în totalitate, a unităților de construcții în elaborarea proiectelor de execuție**. Pentru lucrările de strictă specialitate, apreciem chiar că există o arie largă de avantaje economice certe, ce se pot pune în valoare prin întocmirea proiectelor de execuție — pe bază de comandă dată de proiectantul general, conform prevederilor actelor normative recent intrate în vigoare — de către Trustul de izolații pentru lucrări industriale, ca unitate specializată. Aceasta poate asigura introducerea operativă a noilor soluții, o coordonare absolut necesară, mai ales în această etapă, privind volumul de lucrări executabile cu fiecare din noile materiale cunoscînd că și cantitățile ce se pot obține din fiecare sînt limitate: se asigură astfel condiții pentru tipizarea și simplificarea, în continuare, a elaborării proiectelor.

Pentru cunoașterea și însușirea aplicării noilor soluții, în continuarea acțiunilor desfășurate încă în anul trecut, trustul a elaborat un catalog cu soluții existente și noi, prezentînd în mod sugestiv atît soluțiile constructive, cît și avantajele economice și domeniul de aplicare. Difuzarea largă a catalogului se asigură cu sprijinul direct al I.C.C.P.D.C.

Realizările prezentate, rod al integrării cercetării cu proiectarea și producția, al preocupărilor pentru găsirea unor noi tehnologii și soluții constructive sînt menite să contribuie la ridicarea continuă a eficienței economice.

dr. Cornel HIDOȘ

NOI RESURSE ÎN CIRCUITUL ECONOMIC

Valorificarea integrală a lemnului de rășinoase

INDUSTRIA DE CELULOZĂ ȘI HÎRTIE solicită, an de an, cantități sporite de material lemnos. Acoperirea acestor necesități a determinat intensificarea eforturilor de lărgire a bazei de materii prime nu numai prin asigurarea unor cantități sporite de lemn de rășinoase, ci și prin utilizarea altor resurse de materiale disponibile; lemn de foioase, plante anuale paie și stuf, maculatură etc.

Fără îndoială, în categoria acestor „alte resurse”, crăcile de rășinoase rezultate din exploatare prezintă o importanță deloc neglijabilă. Trebuie precizat de la început că în resursa la care ne referim sînt incluse crăcile și vîrfurile subțiri ale arborilor, cu diametre cuprinse între 0,5 și 5 cm (care rezultă ca deșeurii la exploatarea lemnului). După calculele făcute rezultă că în exploatarea forestieră din țara noastră există cantități mari de crăci, care însumează circa 120 de mii mc pe an. Desigur, nu numai despre cantitate este vorba. În condițiile creșterii prețurilor la materiile prime de bază, la care se adaugă faptul că resursele forestiere sînt limitate iar regenerarea lor necesită zeci de ani, se pune cu multă acuitate problema valorificării lemnului „mărunt”. am putea spune a tuturor așchiilor rezultate din exploatare sau prelucrare.

Utilizarea industrială a crengilor a ridicat și ridică în continuare numeroase probleme legate de calitatea inițială — mai scăzută — a acestei materii prime. Crengile conțin o cantitate de circa 22% coajă, care, practic nu poate fi eliminată. În aceste condiții, componenții chimici ai cojii influențează necorespunzător compoziția chimică a acestor deșeurii, conținutul de lignină atingînd valori ridicate, de circa 25—33%. O altă caracteristică importantă ca valoare papetară o reprezintă dimensiunile reduse ale fibrelor care, la crengi, reprezintă circa jumătate din cele ale lemnului de trunchi, fapt care generează rezistențe scăzute la solicitări la produsul finit.

Celulozele obținute din crăci, prin tehnologiile folosite în prezent, comparativ cu cele din lemn de trunchi

cojit, prezintă anumite diferențieri, în favoarea acestora din urmă. Și totuși, din această celuloză s-au fabricat experimental în țara noastră, în condiții industriale, sorturi de hîrtie de ambalaj avînd în compoziție 30-50% celuloză din crengi, restul fiind celuloză din lemn de foioase, din plante anuale sau maculatură. Ceea ce trebuie reținut este faptul că toate cele patru sortimente de hîrtie de ambalaj au corespuns calitativ cu prevederile standardului în vigoare.

Ce arată calculele de eficiență

DEOARECE pînă în prezent valorificarea crengilor s-a făcut doar prin intermediul tehnologiilor „clasice” (utilizate și la prelucrarea lemnului de trunchi), desigur că unele caracteristici tehnico-economice ale produselor obținute exclusiv din acest lemn se situează sub nivelul cerințelor. Și aceasta deoarece prelucrarea unei materii prime noi pe o tehnologie clasică (procedeu sulfat aplicat pe o tocătură din crengi de rășinoase) a avut drept consecință diminuarea randamentelor de producție și a unor caracteristici fizico-mecanice ale produsului obținut.

Din punctul de vedere al eficienței, utilizarea crăcilor ca materie primă costă mai scump. Acest fapt se explică, pe de o parte, prin nivelul mai ridicat al cheltuielilor de colectare, manipulare și transport (cu tehnologiile clasice) în comparație cu cel al trunchiurilor de lemn, iar pe de altă parte, prin aceea că celuloza obținută din crăci include consumuri specifice mai mari de materie primă, chimicale.

Analizele și experiențele efectuate (la Întreprinderea de celuloză și hîrtie Piatra Neamț, de exemplu), precum și concluziile tehnico-economice, ar lăsa

să se înțeleagă că — pînă la ora actuală — lemnul crengilor de rășinoase poate constitui o materie primă, dar numai în amestec cu lemn de trunchi și numai pentru anumite sortimente de hîrtie de ambalaj.

Corectivele aduse de noile tehnologii

FAȚĂ DE CELE PREZENTATE, s-ar părea deci că această însemnată resursă secundară — lemnul crengilor — își găsește în economie doar utilizări minore sau cu eficiență scăzută. În această optică, ar fi pusă sub semnul întrebării însăși considerarea ca resursă a acestei mase lemnoase.

Economia modernă face însă necesară valorificarea cît mai completă a lemnului, iar revoluția științifică și tehnică creează instrumentele necesare pentru atragerea în circuitul economic a noi și noi resurse. Și în ce privește lemnul crăcilor, există în prezent unele căi care permit o valorificare superioară și cu eficiență economică mai ridicată a acestei resurse.

● În primul rînd, apare necesară sporirea preocupărilor cercetătorilor din domeniul silviculturii pentru găsirea și generalizarea operativă la toate punctele de exploatare, a unor soluții noi care să conducă la ieftinirea recoltării, manipulării și transportului crăcilor, precum și a unor procedee mai corespunzătoare din punct de vedere economic pentru eliminarea completă a cojii. Un exemplu bun în acest sens îl constituie noua tehnologie de exploatare a masei lemnoase prin scoaterea arborelui întreg din pădure și fasonarea acestuia pe platforme. Tehnologia trebuie, desigur completată cu noi procedee, care să sporească și mai substanțial eficiența.

● O activitate intensă va trebui să desfășoare și Institutul de proiectări pentru celuloză și hîrtie și în direcția elaborării unor noi tehnologii pentru valorificarea acestor resurse, care să ducă la creșterea randamentelor de fabricație, reducerea consumurilor specifice de materie primă și materiale și la îmbunătățirea calitativă a semifabricatelor. În acest sens, introducerea operativă, pe scară largă, a procedurii de fierbere cu oxigen în mediu alcalin, precum și a altor tehnologii noi de obținere a celulozei din lemn de calitate inferioară, ar putea avea efecte salutare asupra valorificării lemnului din crengi, paralel cu evitarea altei consecințe a tehnologiilor clasice — poluarea mediului ambiant.

● În fine, privind mai larg problema, credem că se poate afirma că o nouă resursă implică în general necesitatea unor concepții noi privind valorificarea. Credem că și în domeniul valorificării crăcilor din lemn trebuie depășită optica „clasică” privind destinația de utilizare.

În acest sens credem că ar trebui căutate și alte direcții de valorificare în afara celulozei și hîrtiei. Desigur, specialiștii din chimie, industria materialelor de construcții, cea a obiectelor de uz casnic pot găsi, în domeniul lor de activitate utilizări și destinații adecvate în care această însemnată resursă ar putea fi folosită cu eficiență ridicată.

Serghei NICOLAICU

CONSOLIDAREA ECONOMICO-ORGANIZATORICĂ A COOPERATIVELOR AGRICOLE (III)

O importantă acțiune în dezbateră specialiștilor

Publicăm în acest număr noi aspecte ale problematicii abordate în cadrul dezbaterii inițiate de Catedra de organizare și conducere a agriculturii de la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Primele două părți ale sintezei dezbaterii au apărut în numerele 2 și 3 din 1977 ale revistei.

Profilarea și concentrarea producției

ACTIUNEA de profilare și concentrare a producției agricole, încheiată în linii mari în întreprinderile agricole de stat în anul 1964, poate fi considerată abia la început în sectorul cooperatist. Sint cooperative care, deși situate în zone în care este posibilă specializarea producției, cultivă încă multe specii de plante.

C.A.P. Traianu, județul Brăila, spre exemplu, cultiva pînă în 1975 21—25 de culturi (aproape toate culturile vegetale), deși cooperativa este situată într-un județ cu mari posibilități de specializare a producției agricole. Aceasta a făcut să apară necorelații între numărul indicatorilor și nivelul acestora.

Și la C.A.P. Bogdănești, județul Bacău, se obțin cea. 22 de produse, ceea ce înseamnă o slabă concentrare a producției. Un număr mai mic de culturi, de exemplu 3—5, ar permite specializarea unității și, desigur, creșterea eficienței producției agricole. Sub raport economic, 2—3 culturi într-o fermă pot asigura rentabilitatea producției și organizarea superioară a acesteia.

Rentabilizarea producției agricole la nivelul fiecărei unități este pe deplin compatibilă cu eficiența economică a întregului sistem de agricultură numai în măsura în care zona, profilarea și concentrarea producției se respectă la toate nivelurile. Dacă — în condițiile noastre pedoclimatice — se repartizează în fiecare județ toate culturile, în mod normal vor fi culturi nerentabile în zonele nefavorabile și culturi cu rentabilitate ridicată în zonele cu condiții foarte bune. Pe de altă parte, dacă sistemul de prețuri nu este diferențiat, sau este diferențiat foarte puțin, atunci unele unități vor dispune de resurse mai mari de dezvoltare decît altele. În prezent, spre exemplu, principalele culturi cerealiere se cultivă în toate județele și, se poate spune, în toate cooperativele agricole. Rentabilitatea fiind influențată în mare măsură de condițiile naturale de fertilitate, se creează deci condiții ca acele cooperative care nu sînt profilate strict pe culturile cerealiere specifice zonei lor pedoclimatice

să nu realizeze o eficiență satisfăcătoare și să fie astfel nevoite să adopte programe speciale de consolidare.

În perioada cristalizării unui profil de producție propriu cooperativei agricole se poate realiza acea îmbinare necesară între interesele economiei naționale, reprezentate de constituirea fondului centralizat de produse agricole și interesele economice ale cooperativei și cooperativelor, reprezentate de creșterea producției agricole și a eficienței sale, de dezvoltarea averii obștești.

Au fost exprimate însă și alte opinii. S-a arătat, spre exemplu, că numeroase cooperative, deși au fost lăsate să-și întocmească singure planurile nu au reușit în dezvoltarea lor economică să progreseze satisfăcător. În aceste unități, mai puțin consolidate, a fost omisă importanța producției marfă, nu s-au prevăzut tehnologii moderne; calitatea nesatisfăcătoare a planurilor proprii de redresare, opțiunile insuficient fundamentate în stabilirea structurii producției agricole menită să ducă în timp scurt la consolidarea cooperativei, ca și caracterul superficial al măsurilor luate pentru înlăptuirea a ceea ce s-a stabilit. Fluctuația cadrelor de conducere, n-au putut asigura, în timp, dezvoltarea într-un ritm corespunzător a averii obștești. Factorul subiectiv în general, nivelul muncii politice desfășurate în aceste unități n-au fost destul de active în procesul de consolidare.

Practica de pînă acum, de a planifica producția agricolă și la nivelul consiliului intercooperatist, nu a asigurat cuprinderea principalelor capitole de plan; sub aspectul conducerii și planificării producției agricole, consiliul intercooperatist nu a reprezentat în toate cazurile o formă organizatorică suficient de activă. S-au făcut numeroase aprecieri, în sensul că aceste organisme nu și-au exercitat în unele cazuri atribuțiile statutare și din cauza lipsei de sprijin din partea direcțiilor agricole județene, a uniunilor județene ale cooperativei agricole, a trusturilor S.M.A. S-a relevat în discuții că unele organe agricole județene au considerat că prin exercitarea și lărgirea atribuțiilor consiliilor intercooperatiste li s-ar diminua rolul, că s-ar crea — chipurile — paralelism, suprapuneri. În prezent, direcția agricolă nu poate controla și coordona activitatea pe o rază așa de mare printr-o singură persoană — inginerul-șef al consiliului intercooperatist — astfel că acesta poate deveni în anumite situații doar un purtător de dispoziții și informații de la consiliul intercooperatist la direcție și

invers. Consiliul intercooperatist, neavînd putere de decizie și nefiind încă titular de plan, are un rol insuficient conturat în planificarea producției agricole.

„Comitetul Politic Executiv — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R., din 27—28 decembrie 1976 — a stabilit un șir de măsuri pentru buna organizare a acestor consilii, pentru creșterea rolului lor în îndrumarea și planificarea producției în cooperativele componente, în specializarea producției, în organizarea de ferme și asociații intercooperatiste, în creșterea animalelor, în legumicultură, pomicultură, zootehnie și alte domenii. În același timp, va trebui să se treacă hotărît la dezvoltarea unor activități de prelucrare industrială sau de preindustrializare a producției agricole, precum și la alte activități cu caracter industrial, pentru a se asigura creșterea rapidă a forței economice a cooperativei de pe cuprinsul fiecărui consiliu intercooperatist și, pe această bază, sporirea veniturilor membrilor cooperatori... va trebui sporită preocuparea pentru îmbunătățirea activității tuturor consiliilor intercooperatiste, astfel încît, în acest cîncinal, să se poată ajunge la funcționarea lor corespunzătoare. Odată cu aceasta trebuie să acordăm — cum am mai subliniat — atenție dezvoltării diferitelor activități economice, industriale și de cooperare în producție între întreprinderile agricole de stat, S.M.A. și alte unități de stat și cooperativele sau consiliile intercooperatiste”.

În ce privește cheltuielile de producție, în sistemul actual de planificare se iau în considerare numai tarifele diferențiate pentru lucrările executate mecanizat. Au fost formulate propuneri ca acest sistem să fie completat și cu diferențierea prețurilor de desfacere.

În unele cooperative agricole, profilul și gradul de concentrare a producției stabilite prin plan nu se regăsește întotdeauna încadrate în zona respectivă. În principiu este necesar ca planul să corespundă într-un grad cît mai înalt zonei de fertilitate. Adesea apar, de la un an la altul, fluctuații mari în repartizarea sarcinilor în profil teritorial; uneori acestea se modifică radical. Este important ca acele culturi necesare economiei naționale și cu o eficiență ridicată să fie extinse peste tot unde condițiile pedoclimatice favorizează acest lucru. De exemplu, inul și cînepa s-au extins în multe județe și cooperative, în pofida faptului că unele unități au apreciat, în mod greșit, că

rentabilitatea acestor culturi ar fi redusă. Alegerea culturilor în funcție de cei trei parametri principali (nevoile economiei naționale, eficiența lor și condițiile concrete) are o importanță deosebită. De exemplu, la C.A.P. Traianu, județul Brăila, situată pe terenuri cu condiții de irigare, se consideră, întemeiat, că trebuie să se cultive mai mult grâu, soia și mai puțin porumb, din cauza lipsei de forță de muncă. La aceste culturi, ca și la altele, între profilul producției, cantitatea de îngrășăminte și cantitatea efectiv livrată au apărut diferențe în minus, planul de mecanizare nefiind corelat cu posibilitățile reale.

Profilul și gradul de concentrare a producției condiționează însăși planificarea dezvoltării, care trebuie să înceapă cu stabilirea și utilizarea rațională a fondului de dezvoltare și de consum. Unele cooperative nu acumulează nimic; altele, astăzi consolidate, au avut perioade în care au investit peste 50 la sută din producția netă.

La C.A.P. Scornicești, județul Olt, spre exemplu, s-au făcut ani la rând eforturi pentru acumulare, dar astăzi la această cooperativă se obțin, numai din zootehnie, peste 40 milioane de lei producție globală. Din investiții proprii, la această cooperativă s-au procurat și circa 150 de mijloace de transport proprii (tractoare, autobasculante, autocamioane etc.); s-au pus în funcțiune un complex avicol, o fabrică de nutrețuri combinate, un complex de sere pe 16 ha, un sistem de irigații cu conducte îngropate pe 540 ha., o fermă de vaci (din rasa Holstein), o fermă de găini ouătoare. La o asemenea diversitate și complexitate de activități, în cooperativă s-au organizat un puternic sector mecanic propriu, un șantier de construcții.

Creditul — corelat cu condițiile de consolidare

ACORDAREA de credite poate fi corelată cu condițiile de consolidare a cooperativei slab dezvoltate. Pentru obiectivele cuprinse în programele proprii de redresare prevăzute s-a aibă eficiență economică ridicată s-a propus acordarea de credite în condiții avantajoase, rambursarea sumelor împrumutate urmînd să înceapă după intrarea în folosință a obiectivelor realizate în aceste condiții.

Posibilitatea livrării de tractoare cooperativei agricole cu sau fără acordare de credite ar accelera ritmul dezvoltării bazei tehnico-materiale a acestora și implicit posibilitatea executării unor lucrări sau transporturi cu implicații economice importante.

În cazul cooperativei slab dezvoltate trebuie studiată însă posibilitatea acordării de credite pentru procurarea de tractoare, acestea fiind utile și eficiente pentru activitatea economică, mai ales pentru transporturi. Față de cît trebuie plătit stațiunii de mecanizare a agriculturii pentru utilizarea unui tractor, la o cooperativă costul zilnic de exploatare este pe jumătate. Or, numai pentru însilozări și transporturi C.A.P. Bănia a plătit, în anul 1975, o sumă cu care se puteau cumpăra trei tractoare.

La această cooperativă, neasigurarea mijloacelor de transport face ca transportul finului să dureze mult și să fie posibil numai vara, cînd pot fi utilizate atelajele. Taberele de vară (pentru animale) sînt situate la 30 km de se-

diul cooperativei, iar finețele la 20 km; cînd finul nu poate fi transportat repede (vin ploile de toamnă, lipsesc mijloacele de transport etc.), trebuie cumpărat — la un preț destul de ridicat.

În mod deosebit s-a insistat să se revadă posibilitatea ajutorării cooperativei agricole slab dezvoltate cu unele utilaje propuse de S.M.A. spre casare. Bineînțeles, aceasta reprezintă doar o soluție provizorie, de tranziție, întrucît agricultura nu poate progresa pe seama utilajelor învechite, costisitoare în procesul de producție.

Durata de aprobare a creditelor solicitate de cooperativele agricole este foarte lungă în unele cazuri. De multe ori, pînă se aprobă acordarea creditelor solicitate de unități slab dezvoltate trece perioada optimă de utilizare a lor (efectuarea arăturii, semănatul, stropitul pomilor sau al viței de vie, recoltarea etc.). Cînd se aprobă creditele — pentru că, totuși, se aprobă — se constată că este prea tîrziu.

Valorificarea producției agricole

PRINCIPIUL stabilității prețurilor de preluare și valorificare a produselor agricole și cunoașterea din timp a condițiilor de livrare a acestora (calitate, cantitate, perioadă etc.) asigură conducerii unităților agricole posibilitatea de a calcula cu exactitate, anticipat, eficiența fiecărui produs. Referindu-se cu prioritate la valorificarea producției zootehnice, participanții la dezbateri au accentuat importanța cunoașterii din timp a acestor condiții. Laptele, spre exemplu, este — de regulă — rentabil la o producție de peste 3 000 l de la o vacă furajată. De la cooperativă la cooperativă, în funcție de costul furajelor (prețul cu care se înregistrează acestea în structura cheltuielilor materiale), de normele de îngrijire și întreținere, de potențialul animalelor exploatate rentabilitatea acestui produs de primă necesitate diferă. De aceea, părerea unor specialiști, potrivit căreia valorificarea producției de lapte ar depinde și de mărimea efectivului exploatat nu este motivată din punct de vedere economic: condițiile de livrare rămîn aceleași indiferent de mărimea efectivului exploatat. Mai mult, condițiile de livrare se îmbunătățesc atunci cînd de la un an la altul se obține o creștere a producției de lapte mai mare de 150 l de la o vacă, întreprinderea specializată în preluarea și prelucrarea laptelui acordînd prime importante, care pot fi utilizate pentru dezvoltarea sectorului zootehnic, pentru sporirea retribuției operatorilor care obțin rezultate deosebite.

Fondul problemei este însă altul. Menținerea, pe o perioadă îndelungată, a unor prevederi de plan privind creșterea continuă a efectivului determină unitățile agricole să păstreze în „producție” și animalele cu potențial biologic scăzut, uneori sterile, nu permite selecția. Aceste elemente obiective, la care s-a adăugat într-o serie de cazuri lipsa unor preocupări ferme pentru organizarea mai bună a producției și a muncii, s-au numărat printre cauzele obținerii unor producții scăzute de lapte de la o vacă furajată și ale majorării costurilor acesteia, pe măsura sporirii numerice a efectivului.

La C.A.P. Bănia, atît timp cit efectivul de vaci s-a menținut la 200, producția medie de lapte pe cap de vacă furajată a fost de peste 1 600 l.; cînd efectivul a ajuns la 470 capete, producția a scăzut la circa 1 000 l.

Pentru rentabilizarea producției de lapte la această cooperativă s-au luat cîteva măsuri. Actuala conducere a considerat că trebuie pornit de la asigurarea unei baze furajere ieftină și rațională. (Furajele și așternutul au o pondere de circa 80% în costul litruului de lapte). Repartizarea a 15—18% din teren pentru producerea furajelor a fost primul pas; acum, pe circa 300 ha se cultivă trifoi și ghizdei, ceea ce înlesnește și rotația rațională a culturilor. Pentru executarea mecanizată a unor lucrări, cooperativa a recuperat cîteva mașini propuse a fi casate (motoare pentru moara cu ciocane, un autocamion cumpărat cu circa 10 000 de lei, un tractor care, cu reparații în valoare de 3000 de lei, a executat lucrări în valoare de peste 40 mii de lei).

Îmbunătățirea continuă a activității în domeniul reproducției animalelor, obținerea unor indici de fertilitate superiori, reducerea mortalității la viței, asigurarea unei baze furajere raționale fac posibilă și necesară creșterea efectivului în paralel cu creșterea producției de lapte. În cuvîntarea rostită la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 27—28 decembrie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu — referindu-se la măsurile adoptate de Comitetul Politic Executiv privind creșterea efectivului de vaci de lapte la circa 4 milioane în 1980 — sublinia: „Realizarea efectivilor prevăzute pe fiecare an și pe întregul cincinal, la toate speciile de animale, trebuie să constituie o preocupare permanentă”.

Momentul valorificării producției are o mare importanță pentru toate unitățile agricole, dar și pentru consumatori. S-a formulat deseori opinia că dacă cooperativele mai puțin dezvoltate ar valorifica producția exact în momentul în care prețul de desfăcere este cel mai avantajos, ar putea dispune de sume suplimentare pentru consolidarea lor.

Întreprinderea de legume-fructe Ilfov trebuie să preia 500 tone de cartofi timpurii cînd producția la hectar era de 6 tone, iar prețul de preluare de 3 lei/kg. S-a hotărît însă sistarea preluării cartofilor timpurii pînă cînd producția ajunge la 12 tone/ha. În intervalul respectiv, prețul de preluare a scăzut la 0,80 lei/kg. Calculul comparativ arată că: 6000 kg/ha × 3 lei = 18 mii lei venit pentru cooperative; 12 000 kg/ha × 0,80 lei = 9 600 lei S-au pierdut, deci, în cazul acestui lot, peste 8 000 de lei, în condițiile cînd cartofii noi erau solicitați de consumatori, iar piața neorganizată îi oferea la prețuri mari. Și în alte cazuri nu există corelații între producție, preluare și desfăcere, nu este cointereseată suficient activitatea de producere a legumelor și fructelor timpurii.

De aceea, Legea privind organizarea producției de legume și cartofi, precum și valorificarea legumelor, cartofilor și fructelor, recent adoptată, conține prevederi clare privind perfecționarea întregului sistem de aprovizionare cu aceste produse.

Dezbateri consemnate de
Ion MANEA

În ultima parte a dezbaterii: **co-interesarea materială; concluzii privind cauzele dezvoltării insuficiente a unor cooperative; sinteza factorilor care pot propulsa dezvoltarea.**

Dezbateri „R.E.“: Căi de creștere a eficienței exporturilor

0 caracteristică a cincinalului revoluției tehnico-științifice :

ACCELERAREA EXPORTULUI DE INTELIGENȚĂ

DEZBATEREA NOASTRĂ privind căile de creștere a eficienței exporturilor a adus succesiv în atenția specialiștilor din cercetare, producție, comerț, învățământ probleme ale competitivității tehnice a produselor din nomenclatorul de export (Revista economică nr. 2/1977), ale dinamizării exportului de inteligență prin reconsiderarea posibilităților de transfer tehnologic orizontal între domenii tehnico-științifice conducătoare (fizică nucleară, aerospațial, tehnică de calcul, chimie, electronică) și domenii tradițional beneficiare (mașini unelte, mijloace de transport, industrii de bunuri de consum și materiale diferite etc.), prin cunoașterea „pieței tehnice” internaționale și valorificarea drepturilor de proprietate industrială (Revista economică nr. 3/1977).

La accelerarea exportului de inteligență, un aport în creștere aduc diferite forme de cooperare tehnico-științifică promovate de țara noastră cu un număr tot mai mare de țări. În acest număr prezentăm unele orientări și direcții de acțiune pentru lărgirea acestui flux al transferului tehnologic.

În continuare dezbaterea va aborda :

- promovarea exporturilor complexe ;
- perfecționarea sistemului informațional de conjunctură-marketing ;
- riscul în operațiunile de „comerț fără substanță”.
- diversificarea pe zone a exporturilor și promovarea cooperării internaționale ;
- publicitatea externă.

Dezbaterea este deschisă tuturor cititorilor noștri care doresc să prezinte unele experiențe sau propuneri originale privind problematica expusă mai sus.

Cooperarea ca formă de transfer

ÎN PERIOADA 1976—1980, activitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică va urmări realizarea a circa 600 de obiective subordonate dezvoltării economice și sociale, dintre care o mare parte vor fi valorificate în cursul cincinalului, iar altele, cu caracter fundamental, vor asigura rezerva de soluții tehnico-științifice pentru obiectivele de bază ale cincinalului 1981—1985. Totodată, pe baza concepției proprii se va asigura realizarea a peste 80% din totalul tehnologiilor noi sau perfecționate, necesare pentru obiectivele de investiții planificate. Programul de introducere a progresului tehnic în toate ramurile economiei naționale, punând un accent prioritar pe mobilizarea eforturilor de concepție proprie, caută în același timp să le îmbine armonios cu achiziționarea unor rezultate ale cercetării științifice și dezvoltarea tehnologiilor importate.

O cale importantă pentru atingerea acestor obiective o reprezintă cooperarea internațională, atât în cercetare-dezvoltare, cât și în transferul de tehnologie, astfel încât economia românească să aibă acces cât mai repede posibil, pe scară largă, la tehnologiile de vîrf. În cadrul cooperării tehnico-științifice cu alte state se urmărește rezol-

varea unor probleme cum ar fi : valorificarea a noi resurse de materii prime și energie, micșorarea consumurilor specifice, diversificarea gamei de produse și ridicarea performanțelor calitative ale acestora, în deosebi în industriile de vîrf, purtătoare ale progresului tehnic. Paralel cu dezvoltarea licențelor achiziționate, preocupările se îndreaptă deopotrivă spre valorificarea unor invenții în străinătate, dotarea unităților de cercetare și proiectare cu aparatură modernă, colaborarea cu unitățile analoge din alte țări pe linia schimbului, închirierii și importului de aparatură și a realizării de cooperări pentru dezvoltarea producției interne de aparatură etc.

În vederea dezvoltării și adîncirii cooperării în domeniul cercetării științifice și dezvoltării tehnologice între România și alte țări socialiste și pentru sporirea contribuției acestei activități la realizarea mai rapidă și la un nivel științific și tehnic mai ridicat a unor obiective de interes reciproc, s-au perfectat documente de colaborare, prin care se prevede rezolvarea, în perioada 1975—1980, a peste 300 de obiective de cercetare științifică și tehnică.

Activitatea de cooperare științifică și tehnologică cu țările nesocialiste dez-

voltate se realizează pe bază de acorduri guvernamentale. În prezent există astfel de relații cu 15 țări din Europa, precum și cu S.U.A. și Japonia.

Au fost create comisii și subcomisii mixte de cooperare științifică și tehnologică, a căror activitate, din partea română, este coordonată de Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie. Prin aceste comisii, și prin raporturile directe ale C.N.S.T. cu organismele similare, sînt convenite pentru a fi abordate, prin cooperarea dintre institutele de cercetare românești și institute și organizații interesate din alte țări, peste 150 de obiective de cercetare în domeniul de interes reciproc — de exemplu : siderurgie, mine, extracția și prelucrarea petrolului, chimie, fizică și fizică nucleară, electronică, electro-tehnică, informatică, energetică, construcții de mașini, construcții industriale, transporturi, agricultură, protecția mediului înconjurător etc.

Totodată, crește permanent interesul pentru acțiuni de cooperare cu firme industriale din țările dezvoltate, prin încheierea de înțelegeri care prevăd schimburi de informații și documentații științifice, cercetarea în comun a unor probleme de interes reciproc, trimiteri de cercetători științifici pentru schimb de experiență și documentare, acordarea de burse pentru specializare etc.; accentul este pus pe angajarea în cooperare a unor probleme concrete de cercetare și dezvoltare, care prezintă interes pentru ambele părți.

Activitatea de cooperare științifică și tehnologică cu țările în curs de dezvoltare din Africa și Asia a căpătat un cadru organizat, începînd din anul 1975, cînd au fost semnate primele acorduri de colaborare cultural-științifică. Numărul acestora a crescut an de an, astfel că în prezent țara noastră are convenite, la nivel guvernamental, înțelegeri cu peste 35 de țări. De asemenea, pînă în prezent, România are încheiate acorduri de cooperare în domeniul cercetării științifice și dezvoltării tehnologice cu 5 țări din America Latină (Cuba, Chile, Venezuela, Argentina și Costa Rica).

dr. Silvia BREBENEI
Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie

Resurse ale tehnicii de vîrf

INDUSTRIA electronică românească, ramură de vîrf, determinantă pentru progresul tehnic al întregii economii naționale, a înregistrat progrese remarcabile pe linia asimilării unor produse noi originale sau sub licență. Astfel, în prezent oferim la export televizoare portabile și cu circuite integrate, radioreceptoare complet tranzistorizate, mașini de facturat și contabilizat cu circuite integrate, familia de calculatoare Felix C-256 compusă din modele compatibile Felix C-32, Felix C-256 și Felix C-512, echipamente periferice, precum și componente electronice satisfăcînd normele și standardele internaționale.

În cursul acestui proces de dezvoltare, industria electronică din țara noastră a acumulat experiență tehnologică și organizatorică, și-a format și dispune de un fond de specialiști capabili să asigure realizarea exportului de licențe, de linii tehnologice de fabricație, transferul know-how-ului aferent, acordarea de asistență tehnică în proiectarea unităților de producție, în organizarea fabricației, a service-ului, precum și formarea personalului de specialitate al clienților externi.

Acțiunile de export ce se realizează în prezent — printre care o fabrică de televizoare în R.P.D. Coreeană, linii de montaj de radioreceptoare și livrări corespunzătoare de seturi de radioreceptoare etc. — valorifică potențialul existent în acest sector al industriei românești privind livrarea unor licențe de fabricație în domeniile produselor electronice de larg consum, al tehnicii

de calcul și chiar al unor componente electronice.

În condițiile promovării principiilor noi ordini economice internaționale, ale procesului de industrializare în care se angajează țările în curs de dezvoltare, proces în cadrul căruia industria electronică nu poate fi neglijată, situația conjuncturală actuală și în perspectivă este favorabilă exportului de licențe, cooperării în realizarea de unități de fabricație a produselor electronice. **România este în măsură să contribuie, în condițiile avantajului reciproc, la construirea de industrii electronice în țările în curs de dezvoltare,** menite să conducă la dezvoltarea generală industrială a acestora prin asimilarea unor tehnologii de înaltă tehnicitate. Nu trebuie neglijat, în acest sens, avantajul pe care-l oferă industria românească, prin **experiența acumulată în demararea dezvoltării unor tehnologii de vîrf pe fondul unei structuri pe ramuri și infrastructuri în curs de dezvoltare.** Din acest punct de vedere, specialiștii noștri sînt mai în măsură să înțeleagă problemele pe care le pune crearea unei industrii electronice în țările în curs de dezvoltare, să participe la rezolvarea lor într-un spirit de constructivă cooperare.

Dacă întreaga piață mondială de produse electronice marchează o ascuțire continuă a concurenței, ca urmare a recesiunii economice din țările capitaliste dezvoltate industrial, **țările în curs de dezvoltare constituie**

segmente de piață deschise comerțului cu licențe de fabricație. Pe aceste piețe marile firme capitaliste nu sînt deosebit de active, deoarece, pentru a-și ocupa forța de muncă proprie, sînt în prezent interesate mai mult de exportul de produse; totodată, ele nu au, în general, încredere în posibilitățile noului licențiat de a realiza performanțele tehnologiei transferate fără un volum mare de asistență tehnică, al cărei preț este ridicat. Toate acestea constituie după opinia noastră premise favorabile exportului de inteligență românească în domeniul electronicii și tehnicii de calcul.

Valorificarea inteligenței românești prin promovarea exportului de licențe de fabricație constituie una dintre căile importante de sporire a eficienței economice a comerțului nostru exterior, prin asigurarea unor relații comerciale stabile și de durată, prin realizarea unor exporturi de valori mari (constînd în utilaje, piese și subansamble pentru producție, documentație, asistență tehnică și prestări de servicii) precum și prin îmbunătățirea cursului de revenire global aferent acestor grupe de produse.

O mențiune specială, în acest sens, trebuie făcută în legătură cu domeniul **tehnicii de calcul**, în care poate fi valorificată experiența dobîndită în țară prin implementarea unui program național de informatică, prin elaborarea coordonată a sistemelor informatice și a pachetelor de programe aferente, experiența în proiectarea și organizarea unei rețele de centre de calcul, precum și în fabricația tehnicii de calcul.

Creșterea ponderii exporturilor care conțin înmagazinată concepție de cercetare, proiectare și tehnologie originală se urmărește în cadrul Centralci industriale de electronică și tehnică de calcul, prin adoptarea unor programe de promovare a exportului, prin elaborarea unor oferte generale, inclusiv pentru licențe și linii de fabricație, participarea la licitații de sisteme complexe etc.: totodată, au fost luate măsuri care să asigure cadrul organizatoric necesar desfășurării mai eficiente a unor astfel de exporturi.

Întrucît în prezent echipamentele electronice constituie părți importante în majoritatea tehnologiilor moderne, se impune **intensificarea colaborării cu alte centrale industriale care au funcția de furnizor general pentru exporturi de instalații complexe**, astfel ca și pe această cale să se promoveze exportul produselor electronice și în special al mijloacelor tehnicii de calcul, inclusiv al programelor de calcul aferente, care conțin un important volum de muncă de concepție, valorificabilă la un nivel superior de eficiență economică. În aceste condiții vor putea fi create premisele realizării importante sarcini de export care revin în actualul cincinal, industriei electronice românești.

Vladimir ȚICOVȘCHI

Centrala industrială de electronică și tehnică de calcul

MODALITĂȚI DE COOPERARE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ

ÎN SCOPUL creșterii continue a eficienței cooperării științifice și tehnologice internaționale, pentru a răspunde situațiilor complexe și diferite, determinate de condițiile specifice ale fiecărui partener se promovează forme variate de cooperare, printre care:

- realizarea în comun a unor programe de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, avîndu-se în vedere perspectiva finalizării lor la scară industrială și comercializarea în țările partenere sau în țările țări a produselor obținute;
- crearea în comun de institute, laboratoare sau stații pilot (societăți mixte), pentru activități de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică;
- crearea de colective

temporare de cercetare-dezvoltare, cu specialiști din două sau mai multe țări, care își desfășoară activitatea pe baza unor programe;

- transferul — pe bază de reciprocitate — de cunoștințe științifice, tehnologice și industriale, folosirea în comun de licențe și brevete de invenții, precum și dezvoltarea în comun de noi tehnologii care prezintă interes reciproc;

- realizarea de activități în comun pentru dezvoltarea sau valorificarea unor brevete de invenție aparținînd unuia dintre parteneri;

- acțiuni de cooperare pentru dezvoltarea bazei materiale a activității științifice și tehnologice (utilizarea de laboratoare și ateliere, stații pilot, centre experimentale etc.), în vederea creării condițiilor unor viitoare activi-

tăți comune în acest domeniu;

- realizarea în comun de studii și proiecte de interes reciproc, inclusiv pentru țerte piețe;

- acordarea și primirea de asistență științifică și tehnologică, pe bază de contracte (consultații în procesul de cercetare și proiectare, realizarea de studii și proiecte, pregătirea de cadre etc.);

- schimbul de experți, cercetători, proiectanți și tehnicieni pentru realizarea obiectivelor de cooperare convenite, schimbul de publicații științifice și tehnice;

- efectuarea, în condiții convenite, a unor încercări și verificări științifice și tehnice, precum și a unor prestări de activități științifico-tehnologice;

- organizarea de expoziții industriale, însoțite de conferințe științifice și tehnice pe probleme de interes comun.

Puncte de vedere

FUNCȚIA PREȚURILOR DE DECONTARE

ÎNCEPÎND cu anul 1974, odată cu aplicarea noilor prețuri de producție și de livrare, au fost introduse prețuri de decontare la unele produse ale industriei extractive, diferențiate pe întreprinderi în cadrul prețurilor de livrare unice, stabilite la nivel de ramură.

Printre rațiunile de ordin economic care au stat la baza instituirii prețurilor de decontare, un loc central îl ocupă necesitatea creării unei baze proprii de venituri pentru fiecare unitate economică, în condițiile în care prețurile de livrare unice pe ramură, stabilite după principii îndeobște cunoscute, nu asigură venituri unor întreprinderi sau asigură venituri diferențiate sensibil, în funcție de condițiile obiective individuale de producție în care acestea își desfășoară activitatea. În astfel de cazuri, deși lipsa de rentabilitate nu constituie o reflectare a vreunor defecțiuni interne ale întreprinderilor, consecințele negative sînt aceleași pentru conducerea economică a activității, deoarece lipsește premisa unei cointeresări reale în formarea fondului propriu de dezvoltare și în creșterea gradului de participare a întreprinderilor la sporirea venitului național. „Conceptia după care una din laturile superiorității economiei socialiste ar fi faptul că aceasta își poate permite să finanțeze timp îndelungat producții nerentabile, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, contravine în mod flagrant cerințelor dezvoltării noii orinduirii, este expresia unei viziuni economice rudimentare. Încălcarea principiilor rentabilității nu poate să nu se răsfrîngă, mai devreme sau mai târziu, în mod negativ asupra eficienței economiei naționale în ansamblu, asupra dezvoltării generale a societății⁽¹⁾).

În esență, prin aplicarea prețurilor de decontare se are în vedere ca întreprinderile cu condiții obiective superioare de producție să cedeze o parte din veniturile suplimentare ce le obțin, din vânzarea producției (față de condițiile medii pe ramură) întreprinderilor cu condiții mai grele de activitate, în așa fel încît fiecare să i se asigure o rentabilitate normală. În cazul întreprinderilor din prima categorie, prețurile de decontare sînt mai mici decît prețurile de livrare unice, iar în cazul celor din a doua categorie, aceste prețuri sînt mai mari. În ambele cazuri, reglementările prevăd că prețurile de decontare sînt considerate prețuri de producție și — ca urmare — în funcție de aceste prețuri se determină, la nivelul întreprinderilor, sarcinile valorice de plan (producția marfă fabricată, producția marfă vîndută și încasată, beneficiile etc.). Diferențele dintre prețurile de livrare (mai mari) și prețurile de decontare (mai mici) se varsă de către întreprinderi la centrala industrială, iar cele dintre prețurile de decontare (mai mari) și prețurile de livrare (mai mici) se primesc de la centrala industrială.

La prima vedere, mecanismul prețurilor de decontare pare

relativ simplu. Practica de pînă în prezent arată însă că pentru funcționarea lui eficientă trebuie asigurate unele condiții, la care se fac referiri în cele ce urmează.

APLICAREA PREȚURILOR DE DECONTARE ESTE CONDIȚIONATĂ ÎN MOD HOTĂRÎTOR DE MENȚINEREA ÎN TIMP A RENTABILITĂȚII CUPRINSĂ ÎN PREȚUL MEDIU DE LIVRARE

Printre subramurile industriei extractive în care funcționează prețuri de decontare este și industria cărbunelui. Prin aplicarea acestor prețuri s-a avut în vedere inițial*) ca la lignit și cărbune brun (de exemplu) să se asigure, la nivelul fiecărei întreprinderi producătoare, o rentabilitate de circa 10%.

Încă din primul an de aplicare a noilor prețuri, a apărut însă o situație deosebită în producția acestor sorturi de cărbune. Este vorba de măsurile luate în vederea unor lucrări vaste de descoperire pentru sporirea producției, ținînd seama de nevoile crescînde de combustibil ale economiei naționale. Lucrările respective au trebuit să fie efectuate cu mijloacele de care s-a dispus în acel moment, în această acțiune fiind atrase și organizații nespecializate, dotate cu utilaje de randamente relativ scăzute, în comparație cu cele aflate în dotarea unităților miniere. Totodată, concomitent cu sporirea producției de cărbune în subteran, au fost luate măsuri pentru ridicarea gradului de securitate și protecție a muncii, pe baza unor programe ferme privind dotarea cu materiale, echipamente, aparataje perfecționate și efectuarea de lucrări speciale. Se înțelege de la sine că astfel de acțiuni, justificate din punct de vedere economic și social, cu efecte pozitive în balanța combustibililor, în creșterea gradului de securitate minieră etc., au ocazionat cheltuieli suplimentare însemnate. Noile prețuri s-au îndepărtat foarte repede de cheltuielile reale de producție, iar acumulările cuprinse în prețurile de livrare au scăzut.

În condițiile arătate, aplicarea prețurilor de decontare în această subramură a fost, în mod practic, aminată. Dacă ar fi fost menținută s-ar fi pus probleme deosebite în legătură cu acoperirea integrală a costurilor reale de producție, atît în cazul întreprinderilor care trebuiau să cedeze o parte din încasări, cît și pentru cele care trebuiau să primească.

Astfel, practica a arătat că la stabilirea prețurilor de decontare pentru o anumită perioadă este foarte important să se analizeze și să se cunoască în ce măsură permit condițiile reale de producție să se mențină un anumit nivel de rentabilitate în prețul de livrare, suficient pentru ca beneficiile care se redistribuie între întreprinderi să asigure acoperirea costurilor individuale de producție și o rentabilitate normală. O asemenea analiză s-a făcut, de exemplu, pentru anul 1977, în urma căreia s-a considerat că, în condițiile îmbunătățirilor aduse prețurilor

reașezate, este posibilă aplicarea prețurilor de decontare la unele întreprinderi și produse din industria carbunelui.

Îndeplinirea integrală a sarcinilor privitoare la creșterea rentabilității constituie o problemă economică fundamentală. Altfel nu se realizează una din principalele resurse ale formării fondului național de dezvoltare economico-socială, este îngreunată finanțarea obiectivelor stabilite prin plan, inclusiv a celor legate direct de ridicarea nivelului de trai. În cazul beneficiilor ce se redistribuie prin mecanismul prețurilor de decontare, nerealizarea acestora pe parcursul execuției transformă relațiile stabilite prin plan între întreprinderi, într-un lanț de prejudicii reciproce. Asemenea situații au avut loc în cazul unor întreprinderi din cadrul Centralei minereurilor Deva și Centralei minereurilor și metalurgiei neferoase Baia Mare.

Practica aplicării prețurilor de decontare în cazul unor produse și întreprinderi din subramura minereurilor neferoase demonstrează, după părerea noastră, și faptul că, în condițiile de producție frecvent schimbătoare din cauze obiective, sfera de aplicare a prețurilor de decontare trebuie judicios aleasă și — în orice caz — ea n-ar trebui să cuprindă, sub aspect organizatoric, decontări între centrale industriale diferite.

La stabilirea sarcinilor de producție pe total ramură și pe fiecare întreprindere în parte nu se poate porni de la calcule în care să primeze interesul aplicării mecanismului prețurilor de decontare. Primatul unui asemenea interes ar echivala, în final, cu subordonarea ritmurilor de dezvoltare ale economiei unei ramuri și — ca urmare — a economiei naționale în ansamblu, unor scopuri minore.

Din acest punct de vedere, cu ocazia elaborării planurilor relația dintre ponderea producției pe întreprindere și mecanismul prețurilor de decontare trebuie numai cunoscută, nu și influențată, scopul analizei modificărilor ce intervin față de anul precedent în repartizarea sarcinilor de plan pe întreprinderi, fiind acela de a stabili în ce măsură prețurile de decontare aplicate în acel an mai corespund sau nu condițiilor din anul de plan; cum pot fi ele modificate pe produse, la nivelul întreprinderilor în așa fel ca mecanismul să poată funcționa în continuare, și în final, în ce măsură mai pot fi sau nu aplicate prețurile de decontare.

Așa cum s-a arătat mai sus, prețurile de decontare sînt considerate prețuri de producție la nivel de întreprindere. Prin urmare, ele trebuie să îndeplinească întocmai funcțiile prețului: de calcul, evidență și planificare; de stimulare a unităților economice și a colectivelor în rezultatele muncii lor; de recuperare a cheltuielilor de producție etc.

Aceste funcții pot fi îndeplinite desigur numai la nivelul întreprinderilor la care se aplică, la nivelul ramurii fiind vorba de prețuri unice de livrare în cazul fiecărui produs. Nu pot fi, de exemplu, considerate ca normale din acest punct de vedere, situațiile în care prin dările de seamă se raportează gradul de îndeplinire a sarcinilor de plan privind producția la nivel de ramură, însumându-se realizările valorice pe fiecare întreprindere în parte. Asemenea situații au arătat că dacă ponderea producției obținute pe întreprindere se modifică față de plan, evaluarea acesteia în prețuri de decontare conduce la rezultate diferite față de cele obținute în cazul evaluării la prețuri de livrare a producției realizate. În asemenea cazuri însumarea realizărilor valorice pe întreprinderi denaturează raportările la nivelul ramurii.

O situație particulară prezintă funcția de calcul și evidență chiar la nivelul întreprinderilor, atunci cînd încasarea producției nu se realizează în întregime la prețurile de decontare. Au fost cazuri cînd unele întreprinderi au depășit producția planificată sau au realizat-o în cadrul planului, dar n-au încasat de la centrala industrială decît parțial diferențele cuvenite între prețurile de decontare și prețurile de livrare. Totuși, producția marfă vîndută și încasată și beneficiile au fost raportate în realizări așa cum au rezultat din evaluările făcute în prețuri de decontare; beneficiile raportate ca realizate au fost repartizate și vîrsate efectiv pe destinațiile legale, ceea ce în fapt a însemnat pierderea temporară a unei părți din mijloacele circulante necesare finanțării activității curente de producție.

După părerea noastră, raportarea realizărilor în ce privește producția marfă vîndută și încasată și beneficiile trebuie corec-

tată în funcție de încasările efective obținute din vînzarea producției, deoarece acest mod de raportare nu numai că este real, dar evită înstrăinarea mijloacelor bănești și ca urmare slăbirea gestiunii economice la nivelul întreprinderilor. Totodată, în acest mod centrala industrială și ministerul respectiv sînt puse în situația să ia măsuri pentru îndeplinirea în mod real a indicatorilor de plan în discuție. Un asemenea mod de raportare presupune însă luarea de măsuri care să asigure îndeplinirea funcției prețului de stimulare a unităților economice și a colectivelor respective în rezultatele muncii lor. În acest sens, există în prezent preocupări pe plan central, de reglementare a acoperirii mai operative a eventualelor diferențe între prețurile de decontare și cele de livrare, la întreprinderile care depășesc sarcinile de plan de producție sau nu primesc diferențele ce li se cuvin în funcție de îndeplinirea planului.

În ce privește funcția de recuperare a cheltuielilor de producție, este evident că însăși instituirea prețurilor de decontare a fost făcută cu acest scop. Atrage însă atenția faptul că aceste prețuri n-au fost pînă în prezent utilizate în mod activ de către centralele industriale și ministerul de resort în scopul unei analize critice a costurilor de producție la nivelul întreprinderilor. Dovezi în acest sens le constituie și: lipsa de urmărire a modului cum se respectă, cu ocazia elaborării planurilor prevederile legale potrivit cărora volumul producției în prețuri de decontare trebuie să fie egal — la nivel de ramură — cu volumul producției în prețuri de livrare; nerespectarea obligațiilor legale de a urmări și raporta trimestrial modul în care se realizează programele de măsuri privind reducerea costurilor de producție și asigurarea rentabilității avută în vedere la reșezarea prețurilor; înregistrarea de cheltuieli neeconomice în sume însemnate la unele întreprinderi care aplică prețuri de decontare; tendința manifestată uneori în sensul că prin prețurile de decontare să fie acoperite și unele cheltuieli inutile etc.

Pe de altă parte, așa cum s-a arătat mai sus, au fost frecvente cazuri în care, deși s-au aplicat prețuri de decontare acestea au constituit o încercare reușită numai în parte din punctul de vedere al recuperării costurilor de producție, întreprinderile trebuind să apeleze în astfel de cazuri la resurse centralizate pentru completarea mijloacelor circulante nerecuperate.

Apreciem că aplicarea prețurilor de decontare nu poate avea eficiența scontată dacă prețurile respective nu îndeplinesc în mod real funcția de recuperare a costurilor de producție, pe fiecare produs în parte. Or, o asemenea funcție poate fi îndeplinită numai dacă prețurile unice de livrare — din care derivă și pe care se bazează prețurile de decontare diferențiate pe întreprinderi — sînt ele înseși corelate cu cheltuielile sociale de producție.

După părerea noastră nu trebuie căutate, prin aplicarea prețurilor de decontare, metode noi de acoperire a eventualelor pierderi pe care unele întreprinderi le mai înregistrează pe produse. Dacă prețurile de livrare unice, stabilite la nivel de ramură răspund cerinței de a reflecta cheltuielile sociale de producție, pe fiecare produs în parte este justificat ca — în cadrul acestor prețuri și la aceleași produse — să se stabilizească prețuri de decontare, diferențiate pe întreprinderi, care să asigure atît recuperarea cheltuielilor de producție cît și obținerea unei anumite rentabilități; dacă prețurile de livrare se împărțesc, pe parcurs, de cerința arătată, înseamnă că nici prețurile de decontare nu mai pot îndeplini funcția de recuperare a cheltuielilor de producție și în consecință trebuie identificate alte căi care să asigure această recuperare.

Pe de altă parte, îmbunătățirile aduse prețurilor de producție, începînd cu anul 1977, creează și în industria extractivă, după părerea noastră, posibilități noi de întărire a gestiunii economice a întreprinderilor, în sensul că la marea majoritate a produselor și întreprinderilor sînt asigurate în actualul cincinal atît recuperarea cheltuielilor de producție, cît și obținerea unei rentabilități normale. O asemenea situație, care permite și restrîngerea sferei de aplicare a prețurilor de decontare, poate fi menținută și chiar îmbunătățită, cu condiția ca programele de reducere a costurilor de producție să fie realizate în fiecare an potrivit prevederilor de plan.

Nicolae SĂVOIU
Ministerul Finanțelor

1) Nicolae Ceaușescu: Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, decembrie 1937. Edit. politică, București 1967, pag. 61.

*) Începînd cu 1974. Ulterior, prețurile au fost corectate urmînd ca sub această ultimă formă să fie aplicate de la 1 ianuarie 1977.

„R. E.“ militează pentru generalizarea analizei valorii

UN INSTRUMENT OPERAȚIONAL DE PRIM RANG PENTRU REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

Cum să integrăm aplicarea metodei în strategia globală a întreprinderii, pentru a obține o înaltă eficiență în conceperea produselor noi sau modernizate?

IN ULTIMA PERIOADĂ, „Revista economică“ a publicat mai multe articole referitoare la analiza tehnică a valorii, militând pentru generalizarea acestei metode eficiente de raționalizare care asigură obținerea unor produse perfecționate, competitive atât în ceea ce privește parametrii tehnico-funcționali, cât și costurile de producție necesare fabricării lor. Consider că prin aceasta, revista se înscrie pe linia sarcinii trasate presei centrale de către conducerea de partid și de stat, de a face cunoscută în rîndul cercetătorilor, proiectanților, al cadrelor din producție conținutul și rezultatele aplicării metodei, astfel încît să contribuie la pregătirea opiniei în vederea aplicării programului special de generalizare a ei în întreaga economie.

În cele ce urmează, doresc să particip la dezbaterile organizată de „R.E.“, referindu-mă la unele aspecte pe care le consider de importanță deosebită pentru buna reușită a aplicării analizei valorii la conceperea produselor noi sau modernizate — și anume:

- alegerea momentului optim pentru efectuarea unei analize tehnice a valorii („A.V.“);
- stabilirea produselor la care trebuie aplicată „A.V.“ și a indicatorilor limită (obiectivelor analizei);
- pregătirea psihologică a celor ce trebuie să aplice metoda.

Momentul optim

ALEGEREA acestui moment este determinată de doi factori principali:

- etapa ciclului de producție în care se află produsul și
  - volumul de fabricație a produsului.
- Practica a demonstrat că, de regulă, aplicarea „A.V.“ trebuie limitată la etapa inițială și la cea mai mare parte a etapei principale a ciclului de viață a produsului (fig. 1); ulterior — adică la sfîrșitul

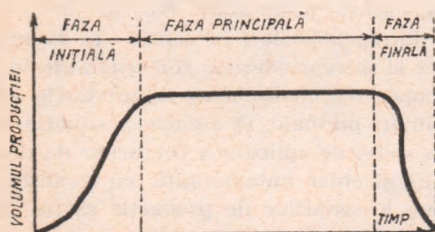

Fig. 1: Etapele ciclului de viață a unui produs

etapei principale și în etapa finală, de oprire a fabricației — efectuarea unei analize a valorii nu mai este rentabilă. Aceasta presupune ca ciclul de producție, care diferă de la produs la produs, să fie bine cunoscut, el putînd fi dedus din evoluția necesarului.

După cum se știe, în faza de concepție a produselor și de pregătire a fabricației lor se decide, în cea mai mare măsură, randamentul muncii sociale. De aceea, analiza valorii ar trebui să fie de preferință efectuată în această fază, pentru a atinge cu certitudine eficiența necesară, în raport cu valoarea de întrebuintare și cu costurile de producție ale produsului, precum și cu cheltuielile necesare efectuării și aplicării „A.V.“

Experiența acumulată pe plan mondial în industria prelucrătoare de metal arată că prin corectare, dezvoltare, construcție și tehnologie se determină circa 90%, iar în producție numai 10% din volumul cheltuielilor de producție și al consumurilor materiale, astfel încît cele mai mari posibilități de reducere a acestora se situează, în mod cert, în fazele care preced producția propriu-zisă (fig. 2).

În plus, s-a dovedit că acele întreprinderi care au aplicat pentru prima oară analiza valorii la un produs simplu, aflat în fabricație curentă și apoi, pe măsura acumulării experienței necesare, au parcurs calea de la simplu la complicat, au obținut rezultate din ce în ce mai bune.

Avînd în vedere acest lucru, mă voi referi, în primul rînd, la modernizarea produselor aflate în fabricație curentă. În acest caz, în funcție de volumul producției există o documentație tehnică (lista pieselor componente, specificația de materiale, desene de execuție, documentație tehnologică etc.) și o organizare a producției mai mult sau mai puțin detaliată; sint asigurate șabloane, matrice, modele, seule, dispozitive și verificatoare, adică o pregătire corespunzătoare a fabricației; producerea pieselor componente și montajul lor se realizează pe mașini și instalații specializate, adecvate

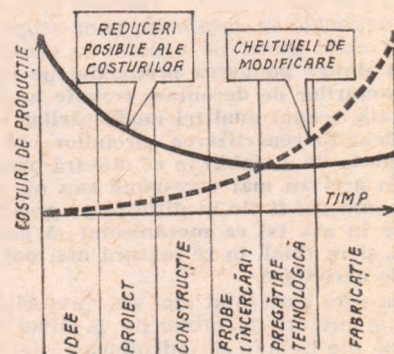

Fig. 2: Efectul momentului de aplicare a „A. V.“ asupra reducerii muncii sociale

procesului tehnologic; desfacerea produselor este asigurată prin contracte-cadru, încheiate pentru o anumită perioadă; există un „service“, care asigură posibilitatea de schimb al pieselor de uzură și un sortiment stabil al acestora; materialele de bază și auxiliare necesare producției sînt comandate, respectiv se află în întreprindere pentru un anumit volum de producție (stocul curent); există, de asemenea, un anumit volum de producție neterminată, precum și un anumit stoc de piese de schimb. În aceste împrejurări, este necesar ca la efectuarea „A.V.“ să se țină seama ca:

- intreruperile de producție să fie cât mai rare și de durate eît mai mici;
- obligațiile asumate să fie respectate;
- fiecare modificare să se reflecte în documentația tehnică, în organizarea producției și în asigurarea S.D.V.-urilor, aplicarea urmînd a se face după epuizarea producției neterminată și fără a se afecta desfacerea produselor și buna servire a beneficiarilor.

Aceste condiții restrictive, de care trebuie să țină seama analiza valorii par să indice necesitatea ca în cazul produselor aflate în fabricație, modificările constructive să se limiteze la piesele sau cel mult la subsansamblele componente, principiul de funcționare și structura de bază a produsului rămînînd, de obicei, nemedificate. Odată cu creșterea volumului de fabricație capătă importanță din ce în ce mai mare și alcătuirea rațională a procesului tehnologic, precum și organizarea științifică a muncii prin analiza valorii.

IN LEGATURA cu cel de-al doilea factor — volumul producției, adică numărul de unități fizice produse într-un anumit interval de timp, trebuie menționat că efectuarea și aplicarea unei analize a valorii necesită anumite cheltuieli, care trebuie să se afle într-un raport cât mai favorabil cu avantajele economice realizate prin materializarea efectelor ce decurg din aplicarea în producție a concluziilor „A.V.” În literatura de specialitate se menționează că analiza valorii se consideră eficientă, în cazul în care acest raport este de cel puțin 1/10, deci dacă pentru fiecare leu cheltuit se obține o reducere a costurilor de producție cu minimum 10 lei. Este ușor de înțeles că această eficiență crește odată cu mărirea seriei de fabricație, fără ca în aceeași măsură să crească și cheltuielile pentru efectuarea și aplicarea „A.V.”. Rezultă, deci, că în cazul unei producții de masă efectuarea analizei valorii se poate dovedi rentabilă în oricare din etapele ciclului de producție, în timp ce în cazul producțiilor unice sau de serie mică, ea ar trebui să se limiteze la etapa de concepere și pregătire a fabricației produsului. Și în acest ultim caz trebuie, însă, observat că pot exista grupe de piese ce se repetă în produse diferite și care, deci, pot fi tratate la rindul lor ca produse de serie. Această problemă se cere privită în legătură nemijocită cu standardizarea și cu stabilirea obiectivelor analizei valorii.

Pe baza considerațiilor expuse, ar fi de reținut concluziile sintetizate în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Modul de fabricație	Rentabilitatea aplicării „A.V.”	
	la dezvoltarea produsului	la modernizarea produsului din fabricație curentă
Fabricație de unicat sau serie mică	da	nu
Fabricație de serie	da	posibil
Fabricație de masă	da	da

Stabilirea ordinii de prioritate

PLANUL DE INTRODUCERE a progresului tehnic cuprinde sarcini de asimilare a unor produse noi și de modernizare a produselor aflate în fabricație. Întrucât nu este indicat și nici posibil ca toate produsele să fie modernizate în același timp, se cere să se stabilească o ordine de prioritate și, prin urmare, să se adopte criteriul de apreciere care să permită stabilirea ierarhizării necesare.

În acest scop, poate fi luat în considerare următorul sistem de apreciere, care să-și propună să așeze pe baze cit mai obiective ierarhizarea produselor aflate în fabricație, din punctul de vedere al ordinii în care ar trebui introduse în procesul de modernizare, pe baza a trei categorii de criterii (vezi caseta).

CRITERII DE APRECIERE A PRIORITĂȚILOR

a. criteriul de importanță economică:

- competența de aprobare a balanțelor materiale,
- importanța produselor ca necesitate economico-socială,
- volumul consumului la materialele de bază;

b. criteriul de producție:

- ponderea producției produsului analizat în totalul producției întreprinderii,
- evoluția cererii și, deci, a fabricației;

c. criteriul de eficiență:

- volumul cheltuielilor de producție la 1000 de lei producție din produsul respectiv,
- ponderea cheltuielilor materiale în totalul costurilor de producție ale produsului,
- coeficientul de utilizare a materialului de bază,
- consumul specific la materialele de bază sau greutatea specifică în raport cu caracteristica funcțională principală.

Criteriile menționate în casetă pot fi, după caz, completate și cu altele — cum ar fi: îmbunătățirea condițiilor de muncă în care se realizează produsele, aportul net de valută etc. La alegerea produselor din fabricația curentă, care trebuie modernizate prin „A.V.” se impune în prealabil să se verifice temeinic dacă îmbunătățirile dorite ale valorii de întreținere pot fi realizate prin reproiectări parțiale, fără a modifica principiul de funcționare și structura de bază a produsului. Dacă din analiza prealabilă efectuată rezultă că acest lucru nu este posibil, se va recurge la asimilarea unui produs nou, în locul celui fabricat în prezent. Considerații asemănătoare trebuie făcute și în cazul produselor care, deși ca principiu funcțional și structură de bază corespund nivelului actual al tehnicii, se fabrică însă cu consumuri exagerate, datorită pierderilor de fabricație și rebuturilor — verificându-se dacă situația necorespunzătoare poate fi îndepărtată prin măsuri de modernizare.

Ca ghid pentru stabilirea produselor ce se vor moderniza și pentru determinarea ordinii de prioritate se dă exemplul din tabelul nr. 2. Produsele avute în vedere sînt apreciate după fiecare criteriu cu un anumit punctaj, care trebuie să se situeze în limitele prescise în cazul fiecărui criteriu (de exemplu, de la 0 la 15). Suma punctajului astfel obținut pe fiecare produs reprezintă nivelul calitativ și economic de apreciere, în ansamblu, a produ-

pot fi cheltuielile admise pentru efectuarea și aplicarea analizei valorii.

Obiectivele „A.V.” trebuie să cuprindă, de regulă, următorii indicatori limitați:

— limita minimă a valorii de întreținere;

— limita maximă de cheltuieli și costuri;

— limitele maxime de greutate și consum, precum și termenii finale pentru încheierea studiului, stabilirea momentului din care se va obține eficiența maximă și menționarea cheltuielilor maxime admisibile pentru efectuarea „A.V.”

La stabilirea obiectivelor este necesar să se elaboreze și să se prevadă și obiective de tehnică securității muncii (limită de zgomot, lumină, protecția muncii), pe lângă cele tehnico-economice.

● Prin limita minimă a valorii de întreținere se înțeleg nivelurile minime ale caracteristicilor de întreținere (tehnico-funcționale) pe care trebuie să le posede produsul modernizat, pentru a satisface nevoile beneficiarilor și a garanta o desfacere corespunzătoare (competitivitate). Această limită presupune evaluarea antecalculată — pe baza unui studiu atent al tendințelor și stadiului mondial, încă din faza de planificare a dezvoltării — a valorilor minime ale caracteristicilor tehnico-funcționale ce trebuie atinse de produsul modernizat.

La determinarea limitei minime a valorii de întreținere se vor stabili, deci, parametrii de bază ai produsului, care prezintă importanță pentru beneficiari și sînt determinanți pentru gradul de utilitate a produsului respectiv.

Pentru a atinge un grad ridicat de obiectivitate, alegerea parametrilor și aproximarea lor vor fi făcute prin colaborare conștientă între ingineri și economiști.

Problema esențială în ceea ce privește optimizarea planificată a raportului „valoare de întreținere-costuri” constă în stabilirea unor etaloane pentru determinarea raportului optim între valoarea de întreținere îmbunătățită și cheltuielile modificate. Pe lângă caracteristicile de utilizare (tehnice și economice), trebuie să se țină seama și de așa-numitele caracteristici științifice. De aici rezultă că pe lângă problemele de funcționalitate, se vor trata și probleme legate de organizarea științifică a muncii, de desfășurarea muncii și de condițiile de muncă, atât la utilizarea produsului, cât și la fabricarea sa. Următoarele complexe de cerințe sînt de o deosebită importanță din punctul de vedere al studiului muncii:

— cerințe antropometrice (respectarea anumitor dimensiuni ale locului de muncă);

— cerințe antropologice (respectarea anumitor condiții privind zgomotul, trepidățiile, radiațiile etc.);

— cerințe condiționale fizice (consum de forță după mărime, durată și direcție, de care trebuie să se țină seama);

— cerințe condiționale psihice (condiții care rezultă din volumul de informații, din semnale optice și acustice);

— cerințe condiționale estetice (culoare și formă);

Tabelul nr. 2

Stabilirea priorității la introducerea în planul de modernizare a produselor de serie și de masă și a tehnologiilor existente în fabricația curentă

Criterii de apreciere	Denumirea produselor				
	A	B	C	D	E
● de importanță economică:					
— competența de aprobare a balanței	2	1	3	2	3
— importanța produselor ca necesitate	8	6	10	6	9
— volumul materialelor de bază consumate	4	3	8	6	5
● de producție:					
— ponderea în producția totală valorică	3	4	8	4	3
— evoluția cererii	0	10	5	1	10
● de eficiență:					
— volumul cheltuielilor de producție la 1000 lei	7	6	9	7	7
— ponderea cheltuielilor materiale din totalul cheltuielilor de producție	9	7	7	8	8
— coeficient de utilizare a materialului de bază	6	5	4	5	6
— consum specific (greutate specifică pe caracteristica principală)	0	15	6	6	15
Suma aprecierii	39	57	60	45	66
Ordinea de prioritate	5	3	2	4	1

— cerințe ale securității muncii (siguranță în funcționare, accesibilitate ș.a.).

● Prin **limită maximă de cheltuieli** se înțeleg cheltuielile maxim admisibile care sînt necesare, după aplicarea rezultatelor „A.V.”, pentru fabricarea unei unități de produs și care, în cazul respectării costurilor, asigură întreprinderii un anumit beneficiu minim.

Punctul de plecare pentru limitarea cheltuielilor de producție ar trebui să fie: — la produsele modernizate, care au un **preț legal** — acest preț;

— la produsele noi, care se introduc în producție — **limita de preț prestabilită**.

Pentru determinarea limitei maxime de cheltuieli, se va scădea din prețul de cost al produsului o cotă de beneficiu mai mare decît cea care trebuie atinsă pe baza cerințelor de cost, în vederea reducerii costurilor. În caz, contrar, nu ar rezulta nici un avantaj economic din aplicarea „A.V.”. Se va porni de la concepția că prin efectuarea și aplicarea rezultatelor „A.V.” se fundamentează **reducerea cheltuielilor de producție pentru următorii 2—5 ani**, în funcție de complexitatea produselor și de amploarea modificărilor rezultate în urma analizei.

La produse nou introduse în fabricație și pentru care trebuie să se stabilească și să se probeze o limită de preț (conform indicațiilor legale de calcul pentru formarea prețurilor industriale), punctul de plecare îl reprezintă această limită de preț, și nu cheltuielile probabile — pentru că, trecînd peste faptul că în acest moment încă nu se poate efectua un calcul al costurilor și prețurilor industriale, mărimea costurilor este determinată prin efectuarea „A.V.” în sine. **Valoarea rezultată a costurilor reprezintă obiectivul minim**.

Părea că, în acest fel, întreprinderea ar fi lipsită de posibilitatea de a reduce, în următorii ani, cheltuielile de producție conform sarcinilor de plan nu este justificată, deoarece:

— în majoritatea cazurilor, într-o întreprindere se produc mai multe produse, care nu sînt raționalizate concomitent. În anii următori, sarcinile de plan referitoare la **reducerea cheltuielilor de producție pot fi realizate prin efectuarea și aplicarea „A.V.” la celelalte produse**;

— nu toate propunerile de modificare, care rezultă dintr-o „A.V.”, sînt realizabile în primul an; în multe cazuri, măsurile de modernizare se extind pe un interval mai mare de timp, iar rezultatele lor contribuie la îndeplinirea sarcinilor de plan din anii ulteriori efectuării analizei valorii.

Deoarece cheltuielile totale sînt greu de stabilit la produsele noi sau modernizate, se pot lua ca limite maxime de costuri numai acele cheltuieli care revin direct produsului, de exemplu cele pentru remunerarea muncii și materialele de bază.

● Prin **limita maximă de greutate** se înțelege greutatea netă, finită, maxim admisibilă a unui produs, subsansamblu sau piesă componentă, precum și cantitatea maxim admisibilă pentru consumul unui material, raportată la unitatea de produs.

Dacă există necesitatea de a reduce greutatea finită, netă, atunci se stabilește o limită de greutate. Deoarece această corință este deseori corelată cu anumite caracteristici de utilizare, aceste **limite de greutate sînt componente ale limitei valorii de întrebuințare**. În afară de aceasta, deseori este necesar să se limiteze consumurile specifice pentru anumite materiale. Baza fundamentării unor asemenea limite o constituie normativele și normele de consum din planul cincinal.

● Înainte de a se aprecia **cheltuielile necesare pentru efectuarea „A.V.”**, trebuie să se precizeze ce anume intră în aceste cheltuieli; intrucît eficiența unei analize a valorii este dată de raportul cheltuieli — avantaje economice, cheltuielile pentru efectuarea unei „A.V.” trebuie să includă:

— **cheltuielile de cercetare** (pentru remunerarea muncii și curent electric, planificate pentru toți specialiștii antrenaiți în efectuarea „A.V.”, indiferent dacă sînt

sau nu sînt angajați la întreprinderea respectivă);

— **cheltuielile de încercare** (pentru construirea de prototipuri, pentru materiale și instalații experimentale, pentru încercări și experimentări);

— **cheltuielile de modificare pentru aplicarea rezultatelor „A.V.”** determinate de lucrările de reactualizare a documentației tehnice (desene, liste de piese, specificații de materiale etc.).

● Mărimea cheltuielilor efectuate trebuie să fie într-un raport avantajos cu beneficiile care rezultă din efectuarea și aplicarea „A.V.” Pentru aprecierea **eficienței economice a „A.V.”** se poate considera **beneficiul total care revine direct întreprinderii**.

Obiectivul principal al modernizării îl constituie reducerea cheltuielilor de producție și, în primul rînd, a celor materiale. Important, de fiecare dată, pentru stabilirea avantajelor economice este numărul unităților fizice de producție, luat ca bază.

Utilitatea totală rezultă din însumarea produselor care urmează a fi executate pînă la încheierea fabricației și la care devin eficiente măsurile de modernizare reieșite în urma analizei „A.V.” În multe cazuri, mai ales la produsele cu ciclu lung de fabricație, mărimea soriei de fabricație nu poate fi prevăzută. În aceste cazuri, este indicat ca eficiența economică să se raporteze la numărul de unități fizice produse într-un anumit interval de timp, de exemplu în 5 ani.

Date fiind posibilitățile diferite de determinare a eficienței, ar trebui să se menționeze, în orice caz:

— **din ce se compune eficiența și**
— **ce număr de unități fizice de producție, respectiv interval de producție s-a luat ca bază**.

Datele generale referitoare la eficiență, fără observații mai de detaliu, sînt lipsite de valoare.

Indicatorii limitați ar trebui aprobați ca obiective ale modernizării, de către organul colectiv de conducere al centralei industriale, urmînd a forma baza planificării, a orientării întrecerii socialiste și activității de cercetare-dezvoltare din cadrul întreprinderilor subordonate.

Pregătire psihologică

O **IMPORTANTĂ** esențială în aplicarea analizei valorii are pregătirea psihologică, alături de cea de specialitate; ea influențează în mod hotărîtor desfășurarea și aplicarea măsurilor de modernizare rezultate, precum și efectele obținute.

Elaborarea noilor soluții pentru îmbunătățirea raportului dintre valoarea de întrebuințare și costuri necesită **colaborarea creatoare și valorificarea experienței tuturor lucrătorilor din întreprindere**. Deosebit de valoroase s-au dovedit colaborarea dintre cercetătorii de diferite specialități și atragerea inovatorilor în lucrările de cercetare-dezvoltare. Pentru a dezvolta inițiativa și aportul creator al tuturor participanților la efectuarea analizei valorii, este necesar ca aceștia să fie informați pe larg asupra scopului și importanței specifice a acestei metode și să fie convinși de necesitatea folosirii ei; în acest context, organele colective de conducere ale întreprinderilor, cu sprijinul organizațiilor obștești, al comisiilor inginerilor și tehnicienilor să popularizeze metoda „A.V.” La pregătirea psihologică a colectivului unei întreprinderi, în vederea aplicării analizei valorii, pot fi folosite cu succes toate mijloacele locale de propagandă — stații de radioficare, lozinci și panouri, cursuri speciale de pregătire, consfătuiri și prelegeri, seminarii, conferințe etc. De asemenea, la crearea climatului necesar contribuie punerea accentului, în organizarea întrecerii socialiste, pe obiectivele legate de reducerea cheltuielilor materiale.

Cursurile speciale de pregătire vor trebuie realizate diferențiat, în funcție de

profilul și nivelul cunoștințelor celor școlarizați; iar pentru a se obține un efect cit mai ridicat, să se urmărească comunicarea noțiunilor și a elementelor tehnicilor specifice în funcție de modul în care cei ce urmează cursurile vor participa la efectuarea „A.V.” Astfel, de exemplu, pregătirea cadrelor de conducere va trebui să se deosebească atît din punctul de vedere al conținutului, cit și al numărului de ore, de cea a specialiștilor care vor lucra nemijlocit la efectuarea analizei. Este bine ca la cursuri să fie cuprinși mai ales inovatorii, muncitorii fruntași, cercetătorii, cadre de conducere și acei specialiști din întreprindere, a căror activitate exercită o influență directă asupra obiectului studiat (produs, proces, metodă etc.) — cum ar fi constructorii, tehnologii, economiști, lucrători din atelierul de producție, din compartimentele de aprovizionare-desfacere și control tehnic de calitate.

Modul în care un conducător asigură aplicarea eficientă a analizei valorii depinde de cunoștințele sale asupra conținutului, scopului și a posibilităților „A.V.” de a contribui la îmbunătățirea rentabilității întreprinderii. De aceea, **atitudinea directorilor de întreprindere față de această metodă de optimizare a produselor are o influență hotărîtoare asupra rezultatelor aplicării în unitatea respectivă**.

Pregătirea psihologică, la care m-am referit — lucru valabil, de altfel, și pentru etapele de desfășurare a analizei — se înscrie, de fapt, în acțiunea de organizare și asigurare a participării conștiente a tuturor oamenilor muncii la îndeplinirea obiectivelor de sporire a eficienței economice trasate de conducerea partidului nostru. Scopul este de a forma convingerea de masă că fabricarea de produse cu valoare de întrebuințare cit mai ridicată și cu caracteristici corespunzătoare, la costuri și cu consumuri materiale cit mai mici, poate fi asigurată și prin aplicarea consecventă și sistematică a „A.V.” Trebuie deci să se susțină și să se demonstreze, cu exemple cit mai grăitoare, că stabilirea de noi soluții pentru o mai bună acoperire a necesităților economico-sociale și pentru creșterea eficienței nu este posibilă fără descoperirea și învingerea obstacolelor și contradicțiilor.

În centrul activității de pregătire psihologică se află, printre altele:

- **punerea în evidență a concordanței dintre interesele de ansamblu ale economiei naționale și cele ale întreprinderilor și colectivelor de muncă ale acestora**;
- **aplicarea sistematică a muncii în colectiv în soluționarea problemelor**;
- **eliminarea gândirii și comportării învechite, a muncii de rutină, incurajarea dezvoltării și aplicării unor metode noi și eficiente de gîndire și de muncă**.

APĂRÎND NECESITATEA de a însuși și aplica în activitatea de concepție a produselor și tehnologiilor noi și modernizate tehnica analizei valorii, care asigură echilibrul necesar între calitatea produsului nou conceput sau re-proiectat și costurile aferente necesare realizării lui, am considerat necesar să supun atenției celor ce vor determina aplicarea analizei valorii, precum și celor care vor lucra efectiv la efectuarea unei asemenea analize, cîteva aspecte importante legate de buna reușită a metodei, de asigurarea obținerii rezultatelor scontate. Desigur că aceste considerații pot fi supuse discuției și îmbunătățite în scopul elaborării unei metodologii corespunzătoare, capabilă să constituie instrumentul necesar unei **aplicări unitare și eficiente a acestei metode științifice de modernizare a produselor atît din punct de vedere tehnic, cit și economic**.

dr. Aurelian CONSTANTINESCU

În sprijinul celor care studiază în învățămîntul politico-ideologic de partid

CICLUL :

Socialismul științific
și problemele
dezvoltării
economico-sociale
a României

CONFRUNTĂRI IDEOLOGICE ÎN PROBLEMA VIITORULUI SOCIETĂȚII OMENEȘTI

Lupta de idei în domeniul gândirii economice privind viitorul societății omenești.
Critica teoriilor „societății post-industriale” și ale „convergenței” sistemelor social-economice

TRĂIM ÎNTR-O EPOCĂ de mari transformări economice și social-politice de nivel statal și planetar. Ritmul acestor transformări capătă dimensiuni noi sub influența întrecerii între cele două sisteme sociale opuse, a luptei de eliberare a popoarelor asuprite, a mișcării forțelor progresiste din țările capitaliste în frunte cu clasa muncitoare. Semnificația acestui proces, tendințele sale de dezvoltare stau în atenția oamenilor politici, constituie obiectul unor ample dispute teoretice în domeniul gândirii economice, social-politice și filozofice. Caracteristic este faptul că marile transformări care au loc astăzi în lume exprimă tendința procesului revoluționar ireversibil al trecerii omenirii de la capitalism la socialism.

Programul P.C.R. despre trecerea în viitor a noi popoare pe calea socialismului și comunismului

TRECEREA LA SOCIALISM este un proces legic, obiectiv. Timpul istoric pledează în favoarea noii orînduiri sociale, socialiste și împotriva vechii orînduiri, orînduirea capitalistă. Ideile socialismului și comunismului capătă rezonanțe tot mai largi pe plan mondial, devenind o uriașă forță ideologică și politică internațională. Dar, după cum se știe, socialismul reprezintă astăzi nu numai curentul de gândire cel mai influent ci și un sistem social nou care se construiește cu succes într-o serie de țări din Europa, Asia, America Latină. Pe teritoriul țărilor socialiste trăiește astăzi circa 33% din populația globului iar ponderea lor în producția mondială de bunuri materiale se ridică la aproximativ 40%, cu perspectivă de creștere în următorii ani. Mersul societății umane atestă că viitorul aparține incontestabil socialismului. Desigur, nu este vorba de fatalitate, ci de un proces care se înfăptuiește de către masele populare, ale căror idealuri corespund cu cerințele legilor obiective de dezvoltare a societății. Exprimind această tendință legică a procesului istoric mondial în Programul partidului se subliniază că „Socialismul este o realitate economico-socială ; el reprezintă un proces istoric de dezvoltare obiectivă a societății omenești pe trepte noi, superioare. Pe această cale vor porni tot mai multe popoare. va trece pînă la urmă întreaga omenire — deoarece ea constituie o lege a însăși dezvoltării sociale, socialismul reprezentînd viitorul omenirii”.

Se știe astfel că în țările „lumii a treia” se conturează tot mai mult necesitatea schimbării structurilor economice actuale, a unor prefaceri care să ducă la eliminarea subdezvoltării și înscrierea lor pe orbita progresului și civilizației. În aceste țări se cristalizează tot mai mult părerea că pe baza raporturilor de dominație a capitalului nu se poate asigura o dezvoltare echitabilă a popoarelor lumii. Viața arată că, alături de un număr restrîns de țări „privilegiate”, care se situează la parametrii de vîrf ai dezvoltării economice, capitalismul a generat largi zone ale subdezvoltării mizeriei și foametei. Calea capitalistă nu permite acestor țări să asimileze într-un ritm rapid cuceririle revoluției tehnico-științifice, le împiedică accesul larg la binefacerile dezvoltării economico-sociale. Așa cum se relevă în Programul partidului nostru, trecerea la socialism a acestor țări se impune ca o necesitate obiectivă. Este demn de remarcat în acest sens că tot mai multe țări în curs de dezvoltare se pronunță pentru o cale necapitalistă de dezvoltare iar unele, în mod expres, proclamă socialismul propriul lor ideal. Exemple în acest sens sînt multiple. În Carta Națională algeriană este inserat ca obiectiv strategic — edificarea socialismului. În documentul final al conferinței a 30 de partide politice africane ținută la Tunis în 1975 se arată, de asemenea, că „orice efort național trebuie să vizeze promovarea dezvoltării și construirii socialismului”¹⁾. În Raportul la Congresul Partidului Progresului și Socialismului din Maroc se aprecia „că trebuie să se acționeze

pentru edificarea economiei naționale pe o cale de dezvoltare necapitalistă în conformitate cu cerințele revoluției național-democratice”²⁾.

Ideea socialismului capătă largi rezonanțe și în țările capitaliste. Mase tot mai numeroase se conving de incapacitatea acestei orînduiri de a soluționa problemele grave cu care se confruntă economia occidentală. Sînt edificatoare în această privință succesele obținute de partidele comuniste din unele țări capitaliste (cum sînt Partidul Comunist Italian și Partidul Comunist Francez) în recente competiții electorale, care au pus în derută cercurile marelui capital. Viața a demonstrat că în aceste țări nici o problemă majoră nu se mai poate soluționa fără participarea la guvernare a comunistilor, exponenți fideli ai intereselor autentice ale oamenilor muncii. În-săși dezvoltarea capitalismului pregătește premisele materiale obiective și subiective de trecere la socialism. Cit de actuale sînt cuvintele lui Lenin, care spune că socialismul „privește astăzi spre noi prin toate ferestrele capitalismului contemporan”³⁾.

Condițiile create în țările capitaliste în perioada postbelică au făcut ca problema căilor și formelor de trecere la socialism să devină o problemă concretă, la ordinea zilei. „Datorită acțiunii legilor sociale obiective, accelerării procesului de concentrare a producției și muncii, adîncirii contradicțiilor sociale luptei revoluționare a proletariatului și celorlalte mase muncitoare — se arată în Programul P.C.R. — trecerea spre socialism se va produce mai devreme sau mai tîrziu și în țările capitaliste dezvoltate”.

Lupta de idei privind conținutul epocii noastre

ÎN PROGRAMUL partidului nostru se subliniază că epoca actuală se caracterizează prin transformări revoluționare sociale și naționale structurale. Aceasta este epoca trecerii omenirii de la societatea capitalistă, împărțită în clase antagoniste, bazată pe exploatare și asuprire națională, la societatea comunistă, în care se lichidează exploatarea și asuprirea de orice fel și nu mai există clase antagoniste. Este epoca lichidării dominației imperialiste, colonialiste și neocolonialiste a așezării relațiilor între state pe principiile egalității, independenței și suveranității naționale; este epoca revoluției tehnico-științifice contemporane care creează condiții optime pentru dezvoltarea forțelor de producție, menită să satisfacă nevoile tuturor popoarelor.

Definirea corectă a epocii permite înțelegerea procesului mondial revoluționar, direcțiile de dezvoltare ale luptei revoluționare a maselor împotriva orînduirii capitaliste care și-a încheiat misiunea sa istorică. A determina conținutul unei epoci, arăta Lenin, înseamnă a surprinde ansamblul diverselor fenomene „tipice și netipice, mari și mici, proprii țărilor înaintate și proprii țărilor înapoiate”. Ocolirea fenomenelor reale și înlocuirea lor cu fraze generale despre „epocă”, nu are nimic cu analiza obiectivă, înseamnă a abuza de această noțiune, a escamota și înlocui realitatea. Or, tocmai studierea atentă a vieții, a realităților concrete evidențiază că epoca în care trăim este epoca înaintării omenirii de la capitalism la socialism, epoca în care apar pregnant limitele valorice ale societății buržoaze și în același timp, virtuțile unei societăți noi, socialiste.

Cu ar părea de paradoxal, iminența trecerii la socialism este remarcată chiar de ideologi care nu împărtășesc idealurile noii orînduiri sociale. Cu decenii în urmă, unul dintre cei mai cunoscuți economiști occidentali, J. Schumpeter, recunoștea inevitabilitatea înlocuirii sistemului capitalist cu socialismul, necesitatea restructurării, pe baze socialiste a societății.

în timp ce alți economiști, cum este, spre exemplu, L. von Mises, se cramponau îndărătnic de vechile structuri devenite anacronice chiar pentru confracții lor de idei. Dacă pentru Schumpeter trecerea la socialism însemna vindecarea societății de multe vicii endemice, pentru Mises instaurarea socialismului ar fi fost echivalentă cu „sfârșitul economiei raționale”. Despre „imperativul socialist” vorbește și J. K. Galbraith în lucrarea sa „Economics and the Public Purpose” (1973). Sistemul de reforme pe care el îl preconizează este denumit în sens generic, „noul socialism”, care nu poate fi ocolit „decît cu prețul unor grave privațiuni, al unei mari dezordini sociale și, în anumite cazuri, cu prețul unor mari pericole pentru viața și bunăstarea oamenilor”. Și conchide că „noul socialism nu este ideologic; el este determinat de împrejurări”.

În rindul celor care invocă socialismul ca alternativă a stărilor precare ce există astăzi în lume, ar putea fi menționat și economistul olandez Jan Tinbergen, care în cel de-al treilea Raport al Clubului de la Roma, intitulat „**Restructurarea noului ordinii internațional**”, susține că „edificarea unei lumi mai bune, implică crearea unei lumi socialiste bazate pe acceptarea de către societate a responsabilității de a asigura satisfacerea necesităților individuale și colective ale poporului”.

Deși pentru Schumpeter, Galbraith și Tinbergen trecerea la socialism înseamnă în mare măsură extrapolarea în viitor a relațiilor de producție capitaliste, este evidentă în încercările lor teoretice sesizarea necesității unor restructurări, a unor modificări structurale în sistemul de organizare economică și socială de tip occidental.

Sînt și gînditori care încearcă să găsească în condițiile epocii actuale o a „treia cale”, dincolo de comunismul răsăritean, de capitalismul apusean”, cum procedează politologul vest-german O. Flechtheim; sau să deplaseze problema raporturilor între cele două sisteme sociale pe plan secundar ori strict tehnico-economic, cum se străduiește economistul francez P. Massé. Potrivit opiniei acestuia, exprimată în lucrarea „L'économie socialiste. Perspectives de l'an 2000”, problema majoră a zilelor noastre nu ar mai fi „opozitia dintre capitalism și socialism, ci economia dirijistă”.

Stăruința de a imagina și propune o altă cale pentru evoluția istorică a omenirii sau de a estompa deosebirile de esență dintre cele două ordini sociale opuse — capitalism și socialism, frizează încercarea de justificare a sistemului capitalist care este zgduit de grave fenomene de criză în domeniile economic și social-politic. Este un fapt devenit notoriu chiar pentru cei care nu promovează idealuri socialiste că orînduirea capitalistă s-a dovedit incapabilă să utilizeze pîrghiile progresului tehnico-economic în interesul întregii societăți, să ofere o perspectivă pozitivă problemelor cu care se confruntă astăzi omenirea. Sistemul capitalist a intrat într-o nouă fază a crizei generale, care erodează temeliiile sale, pregătind condițiile trecerii la un nou sistem social. **„Criza generală a societății capitaliste — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea sa la Conferința partidelor comuniste și muncitorești din Europa — se amplifică tot mai mult, agravîndu-se și ea rezultat al crizei economice mondiale, ceea ce demonstrează că vechea orînduire, bazată pe exploatare și asuprire socială și națională, este inevitabil sortită dispariției, că nici o forță din lume nu poate împiedica victoria istorică a socialismului”.**

Critica teoriilor „societății post-industriale” și ale „convergenței” sistemelor social-economice

PROBLEMA DEZVOLTĂRII în perspectivă a societății umane preocupă astăzi pe gînditorii nemarxiști mai mult decît în trecut. Și putem spune că o asemenea preocupare este firească dacă avem în vedere schimbările survenite pe plan mondial, locul și rolul pe care îl ocupă socialismul ca sistem social și curent de gîndire în mișcarea de idei contemporană, mișcarea de eliberare națională, lupta forțelor democratice și progresiste, a clasei muncitoare internaționale. Noile prefaceri pun la grea încercare societatea capitalistă și pe apărătorii săi. Nu numai în țările „Jumii a treia” ci și în țările capitaliste industrializate forțele progresiste și democratice, în frunte cu clasa muncitoare, leagă viitorul lor de fîurirea socialismului.

În aceste condiții, o serie de gînditori occidentali încearcă fie să primenească terminologic orînduirea burgheză, fie să șteargă deosebirile de esență între socialism și capitalism, considerînd că viitorul ar aparține unei alte societăți care să **întrunească unitar virtuțile celor două orînduiri**. În rîndul celor care promovează asemenea concepții se numără și adepții teoriilor „societății post-industriale” și „convergenței” sistemelor

social-economice. În elaborarea acestor teorii, gînditorii burghezi pornesc de la analiza unor schimbări reale pete-cute în lumea contemporană, dar pe care le înfățișează în mod eronat, desprînse de esența și dimensiunile lor sociale.

Teoriile „societății post-industriale”. În cadrul apologeticii burgheze contemporane din ultimul deceniu, un loc important îl ocupă teoriile „societății post-industriale”. Sub raport metodologic și conceptual ele sînt continuarea teoriilor „societății industriale”, termen prin care s-a încercat fetișizarea dezvoltării științifico-tehnice în caracterizarea sistemelor social-economice, ignorîndu-se natura relațiilor sociale de producție, mutațiile survenite în structura socială, raporturile fundamentale între principalele clase.

Uneori, pentru acreditarea acestor teorii, gînditorii burghezi încearcă o filiație forțată între concepția pe care o promovează și idei mai vechi privind rolul industriei în dezvoltarea societății. De pildă, sociologul francez R. Aron, unul dintre principalii susținători ai teoriilor „societății industriale”, pretinde că pornește, între altele, de la ideile formulate de Saint-Simon. Este adevărat că marele socialist utopic s-a ocupat pe larg de problema dezvoltării industriale, de rolul „clasei industriale”, de „poporul organizat industrial”. Dar la Saint-Simon toate acestea serveau ca suport în demonstrarea inevitabilității trecerii omenirii la un nou sistem social pe care el l-a denumit „sistemul industrial”, de fapt orînduirea socialistă. De remarcat că termenul de „societate industrială” îl întîlnim și în literatura socialistă din țara noastră, în scrierile lui C. Dobrogeanu-Gherea.

Termenul originar de „societate industrială” nu are nimic comun, deci, cu sensul și semnificația pe care i-o atribuie adepții teoriilor burgheze ale „societății industriale”. Deosebirea de esență este radicală: în timp ce exponenții socialismului utopic vorbeau de „sistem industrial” (Saint-Simon), „societate industrială” (C.D. Gherea), criticînd cu asprime, rînduie-lile capitaliste, susținătorii burghezi ai teoriilor „societății industriale” se străduiesc să legitimizeze aceste rînduiri, îmbî-nînd argumentul de autoritate cu deformarea realităților.

Analiza societății post-industriale constituie obiectul unor ample investigații în lucrările unor gînditori occidentali ca Daniel Bell, Alain Touraine, Herman Kahn, Anthony Wiener ș.a. care au în vedere mutațiile survenite pe plan mondial privind mecanismul producției, rolul și locul diverselor sectoare în cadrul economiei, impactul revoluției tehnico-științifice, sistemul de conducere a întreprinderilor etc. În pofida diversității modului de tratare a acestor mutații susținătorii teoriilor „societății post-industriale” pornesc de la cîteva premise pe care ei le consideră majore în definirea acestui concept: 1. sub incidența revoluției tehnico-științifice omenirea este martora formării unei societăți de tip nou, „societatea post-industrială”; 2. natura societății este funcție de preponderența sectoarelor de activitate în care este ocupată populația țării, de modul de organizare tehnico-economică și nu de sistemul relațiilor de producție bazate pe forma de proprietate asupra mijloacelor de producție; 3. rolul dominant în societate aparține unei clase a cărei poziție nu ar mai fi determinată de raportul față de mijloacele de producție ci de locul pe care îl ocupă în conducerea vieții social-economice. În consecință, ei încearcă să acrediteze ideea că rolul principal în transformarea societății nu ar mai reveni clasei muncitoare, al cărei potențial revoluționar ar fi în descreștere, ci altor pături și categorii sociale — elitei intelectuale, studenților etc.

Pe fondul acestor premise, D. Bell distinge cinci dimensiuni fundamentale ale „societății post-industriale”: 1. Deplasarea structurii societății de la economia producției la economia de servicii. Cu alte cuvinte nota distinctivă a societății post-industriale ar fi preponderența serviciilor în ansamblul sectoarelor economiei naționale; 2. Rolul primordial al „clasei tehnico-profesionale” în distribuția ocupațională; 3. Prioritatea cunoștințelor teoretice ca sursă a inovației și a formulării politicii în societate; 4. Planificarea tehnologiei sau planificarea și controlul creșterii economice; 5. Crearea unei „tehnologii intelectuale”, dependența industriei moderne de cercetare și știință.⁴⁾

În cercetările întreprinse de teoreticienii „societății post-industriale” întîlnim, pe lîngă unele aprecieri ideologice lipsite de temelii științifice, eronate, nefondate, și unele contribuții la elucidarea aspectelor tehnico-economice pe care le ridică actuala revoluție tehnico-științifică, la analiza unor elemente reale generate de însăși evoluția societății. În acest sens menționăm relieful de către D. Bell a rolului și locului serviciilor într-o economie modernă, necesitatea asimilării unor procedee tehnico-științifice în procesul de producție, rolul științei și educației ca factori de creștere etc. Sub acest aspect am putea spune că cercetările respective se înscriu în efortul general de cunoaștere a problemelor cu care se confruntă astăzi omenirea la nivel planetar.

Dar lipsa unei perspective sociale obiective, subordonarea analizei tehnico-economice unor concluzii apologetice, diminuează valoarea acestor contribuții. Omenirea are astăzi de rezolvat numeroase probleme asupra cărora își pun amprenta profundele transformări din producția materială, ampla desfășurare a revoluției tehnico-științifice. A absolutiza însă latura tehnico-productivă în explicarea succesiunii orînduirilor sociale, în proiectarea viitorului societății umane, înseamnă a da un răspuns unilateral, deformat.

Teoriile „convergenței“ sistemelor social-economice. Alături de teoriile „societății post-industriale“ — și uneori identificându-se cu ele — teoriile „convergenței“ sistemelor social-economice joacă un rol deosebit în încercările de justificare a vînduieiilor capitaliste. Acest mod de justificare este mult mai subtil, mult mai rafinat sub raport metodologic și conceptual. Dacă în zorii apariției socialismului ca sistem social-economic gînditorii burghezi priveau cu neîncredere și dispreț posibilitățile de supraviețuire a noului sistem social-economic, în prezent tot mai mulți îi recunosc nu numai existența, ci și unele din virtuțile sale. În alternativa socialismului sau capitalismului în prefigurarea viitorului, unii dintre ei preferă astăzi simbioza celor două, contopirea într-un tot organic, nediferențiat, a virtuților celor două sisteme.

Termenul de „convergență“ a fost preluat din biologie și aplicat fără discernămint în domeniul științelor sociale. Se pare că inițiatorul teoriilor despre convergența sistemelor social-economice a fost sociologul american Pitirim Sorokin. Privind prospectiv evoluția societății umane el declară în lucrarea sa „The Basic Trends of Times“ că „tipul dominant al noii societăți și culturi nu va fi nici capitalist, nici comunist ci un tip sui-generis pe care l-am putea denumi un tip integral“. „Acest tip integral — continuă P. Sorokin — va fi intermediar între sistemul și modul de viață capitalist și cel comunist. El va cuprinde majoritatea valorilor pozitive și va fi lipsit de erorile serioase ale fiecăruia“.

Printre susținătorii teoriilor „convergenței“ sistemelor social-economice se numără economiști, sociologi, filozofi și politologi printre care menționăm pe J. K. Galbraith, W. S. Buckingham, J. Tinbergen, J. Fourastié, M. Duverger, Fr. Hetman, la care ar putea fi adăugați și alții. În sprijinul susținerii acestor teorii autorii lor aduc o serie de argumente. Unul din acestea se referă la **progresul tehnic, la consecințele revoluției tehnico-științifice asupra tehnicii de producție, asupra structurii organizatorice în țările aparținînd celor două sisteme sociale opuse.** În cunoscuta sa lucrare „The New Industrial State“ economistul american J. K. Galbraith consideră că în prezent asistăm la o largă convergență între sistemele industriale sub impactul imperativelor tehnologice. Fără îndoială că atît în țările socialiste, cît și în țările capitaliste are loc asimilarea cuceririlor științei și tehnicii moderne. Dar știința și tehnica, mai mult sau mai puțin avansate, utilizate în economia unei țări sînt semnul caracteristic al nivelului de dezvoltare a forțelor de producție care, prin sine înseși, nu pot defini dimensiunile unei societăți. **Elementul esențial care distinge o orînduire socială de alta existentă pe plan mondial este sistemul relațiilor de producție bazat pe proprietatea asupra mijloacelor de producție.** Dacă privim epoca actuală atît sub aspectul dezvoltării forțelor de producție cît și sub cel al dinamicii relațiilor sociale de producție putem spune cu deplină îndreptățire că ea este epoca trecerii ireversibile a omenirii de la capitalism la socialism.

Un alt argument pe care îl invocă susținătorii „convergenței“ sistemelor social-economice se referă la așa-zisul **împrumut reciproc de metode și procedee de organizare a economiei.** Țările capitaliste ar împrumuta pîrghiile planificării, diminuînd resorturile pieței concurențiale iar țările socialiste ar lărgi rolul pîrghiilor pieței în dauna centralismului exagerat. Maurice Duverger, spre exemplu, în lucrarea sa „Introduction à la politique“ subliniază că țările aparținînd celor două sisteme tind către același țel printr-o dublă mișcare, „liberalizarea Estului și socializarea Vestului“, acestea întîlnindu-se cîndva în viitor.

Fără îndoială, este incontestabil că statul burghez intervine în procesul reproducției capitaliste printr-o serie de pîrghii economice și financiare de care dispune, utilizînd chiar „virtuțile“ planificării. În multe țări occidentale sînt elaborate planuri anuale sau de lungă durată, prognoze pe termen lung. Este edificatoare în acest sens experiența Franței, Japoniei, Italiei, Olandei și a altor țări capitaliste. Dar aceasta nu este consecința influenței planificării socialiste, deși nu poate fi negat acest rol. Trebuie subliniat însă că măsurile de dirijare a economiei întreprinse de stat, oricît de ingenioase ar fi ele, nu pot soluționa

unele probleme grave cu care se confruntă economia capitalistă (inflație, șomajul, criza sistemului valutar s.a.) și aceasta datorită unor cauze care țin de natura orînduirii capitaliste.

În ceea ce privește utilizarea pîrghiilor valorii în socialism, aceasta nu este în nici un caz efectul împrumutului de tehnici economice din arsenalul metodelor de organizare tehnico-economică proprii capitalismului, ci expresia îmbinării armonioase a conducerii planificate a economiei cu folosirea competentă a relațiilor marfă-bani, relații care se mențin și în socialism.

În susținerea ideii „convergenței“ este invocată și **aparitia „tehnocrațiilor“ ca factor de decizie atît în socialism cît și în capitalism. precum și diminuarea sau dispariția rolului proprietății în mecanismul funcțional al celor două societăți.** Autorii acestor teorii trec însă cu vederea peste faptul că oamenii muncii în capitalism nu pot să-și îndeplinească rolul de factori de decizie. Și nu pentru că la cîrma administrativă la nivel micro și macro-economic s-ar fi instalat o clasă de „tehnocrați“ cu prerogative speciale, ci datorită faptului că în contextul relațiilor de producție sînt lipsiți de proprietatea asupra mijloacelor de producție. Dacă în socialism se dezvoltă structurile participative, se perfecționează cadrul legal al democratizării vieții social-economice, acestea se explică prin faptul că oamenii muncii întrunesc concomitent calitatea de proprietar, producător și de beneficiar al rezultatelor muncii lor.

După cum se știe scopul celor două sisteme social-economice este radical deosebit. Adepții teoriilor „convergenței“ încearcă să prezinte în mod deformat și această latură esențială a distincției dintre cele două orînduiri. Sub impactul unor mutații de ordin tehnico-economic scopul final ar fi devenit atît în socialism cît și în capitalism „binele comun“ (D. Lazar). Se trece, deci, cu vederea peste faptul că și în condițiile capitalismului monopolist de stat mobilul dezvoltării social-economice rămîne obținerea de profit, în timp ce în socialism țelul suprem al întregii politici îl constituie satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale populației.

În actuala confruntare de idei teoriile „convergenței“ sistemelor social-economice sînt reluate într-o manieră îndeosebi politologică. În această optică interferența sistemelor ar fi determinată de necesitatea depășirii obstacolelor ideologice și politice dintre țările cu orînduiri sociale diferite, de necesitatea „cooperării umanitare“. Potrivit acestei opinii locul antagonismelor și coliziunilor între sisteme ar trebui luat de „coexistența“ unor societăți deschise precum și de coexistența pașnică pe plan ideologic.

Desigur că un imperativ major al epocii noastre este coexistența pașnică a țărilor cu orînduiri sociale diferite, dezvoltarea și intensificarea legăturilor între toate popoarele lumii. Coexistența pașnică nu presupune însă „convergența“ sistemelor, și cu atît mai mult a ideologiilor lor, chiar dacă între țările aparținînd unor sisteme social-economice diferite există o serie de probleme comune ca dezvoltarea industrială, adîncirea diviziunii internaționale a muncii, instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

Ca și teoriile societății post-industriale, teoriile convergenței încearcă să justifice existența și perspectivele unei orînduiri istoricește depășite. Prefacerile care au loc astăzi în lume prefigurează limpede trecerea în viitor a întregii omeniri la socialism.

prof. dr. Ion BULBOREA

INTREBĂRI

1. In ce constă necesitatea și trăsăturile procesului de trecere în viitor a noi popoare pe calea socialismului?
2. Definiți și analizați caracteristicile principale ale luptei de idei privind conținutul epocii noastre.
3. Care este conținutul teoriilor „societății post-industriale“ și „convergenței“ sistemelor sociale?
4. Relevați inconsistența, sub raport științific, și semnificațiile ideologice ale acestor teorii.

BIBLIOGRAFIE

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, București, 1975, p. 21—23; 190—196.

Nicolae Ceaușescu, Expunere la Marea Adunare Națională cu privire la mărțile realizări ale poporului român în cincinalul 1971—1975 și la politica externă a României pusă în slujba păcii și colaborării internaționale, 18 decembrie 1975. România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 12, p. 302—309.

Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și culturală educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România. Editura politică, București 1976 p. 62—72.

Mai pot fi consultate: I. Nicolae Văleanu, Gîndirea economică burgheză și lumea contemporană, Editura politică, 1976, cap. 6 și 7; Ion Bulborea, Teoria „convergenței“ sistemelor social-economice și viitorul societății umane în vol. Curente și tendințe în gîndirea economică contemporană, Forum Științe sociale, 1972.

1) Vezi Progresul istoric și contemporaneitatea, Editura politică, București, 1976, p. 179—180.

2) Era Socialistă nr. 6, 1975, p. 47.

3) V. I. Lenin, Opere complete, vol. 34, Editura politică, București, 1965, p. 205.

4) Daniel Bell, The Coming of Post-Industrial Society. A Venture in Social Forecasting, Basic Books Inc., Publishers, New York, 1973.

In ajutorul candidaților la examenul de admitere la învățămîntul economic superior

PRODUCTIVITATEA MUNCII

PENTRU a veni în ajutorul candidaților la examenul de admitere de la facultățile economice, „Revista economică”, în colaborare cu Catedra de economie politică de la Academia de Studii Economice, publică, în mod regulat, consultații pe anumite **teme selecționate** din „Programa de economie politică pentru admiterea în învățămîntul superior în anul 1977”.

SATISFACEREA nevoilor mereu crescînde ale oricărei națiuni depinde nu numai de volumul resurselor atrase ci și de eficiența cu care sînt utilizate.

Eficiența economică se exprimă ca un raport între ansamblul efectelor (rezultatelor) economice **utile** obținute dintr-o anumită activitate și eforturile (cheltuielile) necesitate de ele. Cu cît este mai mare valoarea supraunitară a acestui raport cu atît mai ridicat este gradul de satisfacere a nevoilor în condițiile unui volum dat de resurse atrase în circuitul economic.

Principala formă de exprimare a eficienței economice este productivitatea muncii. Dintre aspectele importante pe care le presupune analiza productivității muncii trebuie reținute: 1. Conceptul (noțiunea) de productivitate a muncii; 2. Formele productivității muncii; calcularea productivității muncii; 3. Definirea creșterii productivității muncii; 4. Factorii de creștere a productivității muncii.

① **Productivitatea muncii reprezintă eficacitatea, rodnicia** cu care este cheltuită munca omenească în procesul de producție. Ea reflectă însușirea muncii de a produce în unitatea de timp un anumit volum de valori de întrebuințare sau servicii productive. Deci, productivitatea este un atribut al activității **umane productive** (creatoare de bunuri materiale și servicii productive); numai omul prin munca sa concretă creează valori de întrebuințare și are capacitatea să le sporească.

2. Așa cum munca apare pe de o parte ca muncă individuală (a lucrătorului, echipei, secției etc.) iar pe de altă parte ca un segment al muncii sociale și productivitatea muncii îmbracă două forme; a) productivitatea muncii individuale; b) productivitatea muncii sociale.

Productivitatea muncii individuale reprezintă rodnicia cu care este cheltuită forța de muncă de către un lucrător sau colectiv de lucrători în funcție de condițiile **propriei, specifice** (de înzestrare tehnică, de calificare, de intensitate, de organizare etc.) în care își desfășoară activitatea. Diferențele dintre lucrători, dintre locurile de muncă și unitățile economice, în privința condițiilor concrete de muncă determină deosebiri importante în nivelul productivității muncii acestora.

Nivelul productivității muncii individuale (W) se măsoară prin:

a) volumul de producție obținut cu o anumită cantitate de muncă vie utilizîndu-se relația: $W = \frac{Q}{T}$; unde Q = volumul producției și T = cheltuiala de muncă (timpul lucrat). Dacă

de exemplu, un lucrător confecționează 40 de piese în 8 ore, atunci $W = \frac{40}{8} = 5$, ceea ce înseamnă că se obțin

5 piese cu cantitatea de muncă cheltuită într-o oră de respectivul lucrător.

b) cantitatea de muncă vie cheltuită pentru obținerea unei unități de producție, utilizîndu-se relația $W = \frac{1}{Q}$; după

datele exemplului de mai sus, $W = \frac{8}{40} = 0,20$, ceea ce

înseamnă că trebuie prestată muncă timp de 0,20 ore (12 minute) pentru a obține o piesă.

Condițiile concrete din economie și obiectivele urmărite prin sistemul informațional, fac ca numărătorul și numitorul raportului de productivitate să se exprime în unități diferite, ceea ce conduce la **mai multe metode de exprimare** a nivelului productivității muncii. Astfel, volumul producției se exprimă în: **unități valorice** (valoarea producției globale*), valoarea producției marfă, valoarea producției nete**) în **unități naturale** (l, m, kg kWh) și unități **natural-convenționale**. Aceasta din urmă se practică în unitățile care produc bunuri de același fel, dar cu caracteristici diferite (tractoare, vagoane etc.) și constă în alegerea unui produs ca **unitate convențională**, întreaga producție exprimîndu-se în produse convenționale cu ajutorul unor **coeficienți de transformare**. La rîndul său, cheltuiala de muncă se exprimă prin numărul mediu de angajați, numărul mediu de muncitori sau prin timpul efectiv lucrat de acești (om-ore, om-zile etc.).

Corespunzător celor de mai sus, nivelul productivității muncii se poate exprima:

— în unități valorice (pe lucrător, pe muncitor și pe oră lucrată etc.);

— în unități natural-convenționale (pe lucrător, pe muncitor, pe oră lucrată);

— în unități valorice (pe lucrător, pe muncitor și pe oră lucrată).

Expresia cea mai exactă a nivelului productivității muncii se obține prin metoda în unități naturale pe ora lucrată, dar ea se aplică doar acolo unde există producție omogenă (energie electrică, oțel) și se ține o evidență strictă a orelor efectiv lucrate de întregul personal. În practică, nivelul productivității muncii se exprimă de regulă după metoda în unități valorice pe lucrător (angajat), deși ea poate deforma realitatea ori de cîte ori nivelul prețului nu coincide cu mărimea valorii.

Productivitatea muncii sociale exprimă rodnicia, eficacitatea cu care este cheltuită în condiții **medii** de înzestrare tehnică, îndeminare și intensitate, **întreaga muncă** (vie și materializată) ocazionată de obținerea unei valori de întrebuințare. Ea se determină pe produs, pe ramură și pe economia națională. Calcularea productivității muncii sociale presupune cunoașterea tuturor fazelor necesare obținerii produsului finit, munca vie desfășurată într-o anumită etapă devenind muncă materializată pentru următoarele, inclusă în valoarea respectivului produs. De pildă, pentru a calcula productivitatea muncii sociale în producția de laminare este necesară cunoașterea muncii totale, cheltuită în condiții medii, pentru obținerea minereului de fier și a metalului și, în sfîrșit, pentru laminarea propriu-zisă. În acest caz, nivelul productivității muncii sociale se exprimă prin timpul de muncă socialmente necesar obținerii produsului finit: cu cît acesta este mai mic cu atît este mai mare productivitatea muncii sociale, iar creșterea acesteia se concretizează în reducerea timpului de muncă socialmente necesar, într-o economie de muncă vie și materializată pentru societate.

La nivelul economiei naționale productivitatea întregii munci sociale se exprimă raportînd volumul venitului național la numărul lucrătorilor productivi. De exemplu, în anul 1975

venitul național a fost de 361,9 miliarde lei, iar în sfera productivă au fost ocupate peste 8,8 milioane persoane; deci, productivitatea întregii munci sociale a fost de 41 125 lei pe lucrător productiv.

3. Creșterea productivității muncii reprezintă o asemenea schimbare în desfășurarea producției încât se reduce timpul de muncă necesar obținerii unui produs, iar o cantitate dată de muncă dobândește capacitatea de a produce mai multe valori de întrebuițare*** (sau același număr, dar de calitate mai bună). În practica statistică indicele creșterii productivității muncii (I_w) se exprimă prin raportul procentual dintre nivelul productivității muncii din perioada curentă raportat la nivelul perioadei de bază. Creșterea productivității muncii individuale semnifică o economie de muncă vie iar sporirea productivității muncii sociale înseamnă economie atât de muncă vie cât și materializată.

Datorită dezvoltării forțelor de producție și superiorității relațiilor de producție, fiecare nouă orînduire realizează o productivitate a muncii mai înaltă în raport cu precedentele, ceea ce constituie, în ultimă analiză, factorul cel mai important al victoriei noii orînduiri.

Creșterea productivității muncii este o **lege economică generală** care exprimă legătura esențială și cauzală dintre gradul de dezvoltare a forțelor de producție și eficiența cu care este cheltuită munca socială. Deși prezentă în toate orînduirile, acțiunea acesteia are loc în modalități și cu consecințe social-economice diferite de la o orînduire la alta. Realitățile social-economice ale socialismului determină ca în această orînduire productivitatea muncii să crească **neconținut și rapid**, de efectele ei pozitive beneficiind fiecare individ și societate în ansamblul său.

Creșterea productivității muncii are o deosebită importanță pentru economia națională și pentru fiecare cetățean;

— ea determină reducerea consumului de muncă pe unitatea de produs, micșorarea valorii acesteia, devenind astfel posibilă satisfacerea unor nevoi suplimentare ale societății, reducerea duratei timpului de lucru, menținerea și chiar reducerea prețurilor de vânzare. Obiectivele Congresului al XI-lea al P.C.R. privind ridicarea nivelului de trai și reducerea duratei săptămîinii de lucru sint organice legate de creșterea substanțială a productivității muncii;

— este factorul hotărîtor al sporirii producției și venitului național, al reducerii și lichidării decalajelor ce ne despart încă de țările avansate din punct de vedere economic. De exemplu, sporirea cu un procent a productivității muncii în industrie aducea în 1975 un spor anual de producție de 5 miliarde lei, spor care se va ridica la 19 miliarde lei în 1980;

— pe baza ei sporește volumul mijloacelor concentrate la dispoziția statului socialist și utilizate pentru dezvoltarea rapidă a avuției naționale, învățămîntului, culturii, artei și ocrotirii sănătății, pentru ridicarea nivelului general de civilizație și dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

4. Nivelul și dinamica productivității muncii depind de o mare varietate de factori tehnico-economici, sociali și naturali sub a căror incidență se desfășoară producția: progresul tehnic, nivelul de calificare a lucrătorilor, nivelul organizării producției și a muncii, cointeresarea materială și morală etc.

Progresul tehnic — factorul cel mai important de creștere a productivității muncii — reprezintă procesul de perfecționare a mijloacelor de producție și tehnologiilor de fabricație pe baza cuceririlor științei. El contribuie la ușurarea și economisirea muncii vii și materializate sub mai multe aspecte: prin mecanizare, automatizare etc. se scurtează durata timpului de producție iar o parte a efortului uman este preluată de mașini, reducîndu-se cantitatea de muncă vie necesară obținerii unui produs; prin chimizare și introducerea unor tehnologii moderne sporește gradul de prelucrare a materiilor prime și calitatea produselor, se reduc consumurile specifice, rebuturile și deșeurile, devine posibilă apariția înlocuitorilor pentru materii prime scumpe sau rare etc. economisindu-se astfel muncă materializată.

Ridicarea calificării forței de muncă contribuie la creșterea productivității muncii pentru că munca calificată, mai complexă, efectuează într-un timp mai scurt și într-un mod mai riguros diferite operații, folosește mai rațional mașinile și utilajele, creează produse de calitate mai bună etc.

Perfecționarea organizării științifice a producției și a muncii care influențează direct nivelul productivității muncii, este un proces complex și permanent ce presupune: asigurarea unei structuri raționale a unităților, îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale; pregătirea judicioasă și desfășurarea ritmică a producției; întărirea disciplinei în muncă și folosirea eficientă, în slujba producției, a întregului timp de lucru; repar-tizarea rațională a forței de muncă pe diferite sectoare; stabilirea unor norme de consum și sarcini de muncă pentru fiecare

lucrător, științific fundamentate; reducerea personalului administrativ-gospodăresc etc.

Cointeresarea materială, condiționînd sporirea retribuției de creșterea eficienței economice, stimulează de lucrător în folosirea judicioasă a timpului de lucru și a mijloacelor de producție, în ridicarea calificării și a calității produselor.

Creșterea productivității muncii mai este influențată de stimularea întrecerii socialiste, de folosirea unor metode de cointeresare morală adecvate fiecărei categorii de oameni ai muncii etc.

Condițiile naturale (condițiile de climă, de fertilitate, adîncimea sau bogăția unui zăcămint etc.) influențează asupra producției cu toate posibilitățile create de știința și tehnica contemporană. Ele vor determina particularități ale ciclului de producție, ale gradului de utilizare a timpului de lucru influențînd eficiența cu care este cheltuită munca omenească.

Datorită politicii promovate de P.C.R. productivitatea muncii, în țara noastră, a crescut continuu și în ritm rapid. Astfel, comparativ cu anul 1950, în 1975, productivitatea muncii pe un lucrător în industrie a sporit de circa

6,7 ori, în construcții-montaj de 5 ori, în transportul feroviar de 3,2 ori etc. Deși ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii în țara noastră a fost printre cele mai înalte din lume, totuși, datorită nivelului scăzut de la care am pornit, productivitatea muncii în România este încă de 3—4 ori mai mică față de țările dezvoltate.

Pornind de la rolul productivității muncii ca factor esențial în dezvoltarea generală a societății, Programul P.C.R. subliniază că o direcție importantă în care se va acționa pentru făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate va fi **„creșterea productivității muncii sociale, pe baza mecanizării și automatizării procesului de producție... organizării științifice a producției și a muncii, folosirii tuturor rezervelor și resurselor economice noastre socialiste, a întregului potențial economic național”**¹⁾.

Pornind de la această orientare, Directivele Congresului al XI-lea prevăd, ca în cincinalul 1976—1980, pe lângă dezvoltarea în ritmuri rapide a producției materiale, se va pune accent pe sporirea eficienței producției, ridicarea la un nivel calitativ înalt a întregii activități economico-sociale. Conform sarcinilor planului național unic de dezvoltare economico-socială, în acest cincinal, ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii va fi de cel puțin 9% în industrie, de 8,4—9,4% în construcții-montaj, de 3,7—5% în transporturile feroviare etc. Circa 80% din sporul producției industriale trebuie să se obțină pe seama creșterii productivității muncii. Înfăptuirea acestor obiective de creștere a productivității muncii se va realiza nu prin intensificarea efortului fizic ci prin modernizarea continuă a activității de producție, perfecționarea tehnologiilor de fabricație, introducerea pe scară largă a mecanizării și automatizării, stimularea gîndirii creatoare a oamenilor muncii, accentuarea și valorificarea inițiativelor, inteligenței și spiritului novator ale celor ce muncesc. O atenție deosebită trebuie să acorde întreprinderile, centralele și ministerele perfecționării organizării producției și a muncii, întăririi ordinii și disciplinei, spiritului de răspundere în toate sectoarele de activitate. În concepția Partidului Comunist Român, valorificarea tuturor posibilităților de creștere a productivității muncii reprezintă factorul hotărîtor pentru realizarea obiectivelor planului cincinal și depășirea de către țara noastră, într-un termen cît mai scurt, a stadiului de țară în curs de dezvoltare.

lector univ. Ilie GAVRILĂ

¹⁾ Producția globală este un indicator care exprimă sub formă bănească ansamblul rezultatelor unei unități economice, materializate în produse finite, semifabricate, producție neterminată etc.

²⁾ Producția netă, exprimă valoarea nou creată într-o unitate economică într-un interval de timp și se obține scăzînd din valoarea producției globale, valoarea mijloacelor de producție consumate.

³⁾ A nu se confunda creșterea productivității muncii cu creșterea intensității muncii (intensificarea muncii) care înseamnă sporirea volumului de muncă depus în unitatea de timp; aceasta determină sporirea numărului de produse dar cantitatea de muncă ce revine pe unitatea de produs rămîne aceeași.

⁴⁾ Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. politică, București, 1975, p. 67.

„Noua concepție trebuie să se bazeze pe unitatea organică a învățămîntului cu cercetarea și producția. Aceasta presupune ca fiecare institut, fiecare facultate să devină un puternic centru de învățămînt și, totodată, un laborator de cercetare și o uzină de producție“.

NICOLAE CEAUȘESCU

RELAȚIA INTEGRATOARE învățămînt — cercetare — producție

ÎN CONDIȚIILE ACTUALE ale societății noastre, pe fondul general al perfecționării activității economico-sociale și sub incidența revoluției științifico-tehnice, între învățămînt, cercetare și producție se stabilește o relație de integrare specifică, pe care o vom numi **integrare participativă**, în sensul că fiecare element al relației este o parte integrantă a acesteia în măsura în care participă din interior la constituirea ei. Trebuie remarcat astfel că relația învățămînt-cercetare-producție este una de sinteză deschisă, cu un caracter general, care în ceea ce privește conținutul ei propriu-zis și mecanismele prin care acesta se manifestă, are o **configurație sistemică**, determinată de sensul dublu al acțiunii elementelor ei: dinspre învățămînt spre cercetare și producție și dinspre producție și cercetare spre învățămînt. Ea are astfel, în particular, o **semnificație de ordin economic**, vizînd imperativul producției, precum și o **semnificație mai generală, de ordin social**, întrucît privește dezvoltarea economică, la rîndul ei ca bază a dezvoltării sociale de ansamblu. Astfel, în relația învățămînt-cercetare-producție, sînt implicate ambele ipostaze ale formării factorului uman, respectiv cea de factor al producției și cea de factor de decizie socială, ca fenomen prin care unitatea acestor ipostaze dobîndește conținut concret. Toate aceste elemente specifice, unele deja cristalizate iar altele manifestîndu-se ca tendință, își pun amprenta în mod hotărîtor asupra procesului de formare a forței de muncă.

Sistem unitar — obiective comune

PROBLEMATICA INTEGRĂRII învățămîntului cu cercetarea și producția a constituit și constituie una din constantele politicii partidului nostru de edificare multilaterală a noii societăți. În acest sens trebuie remarcat, în mod deosebit, revirimentul produs de deceniul inaugurat de Congresul al IX-lea al partidului. În documentele de partid elaborate în anii următori s-a conturat tot mai profund un nou statut al învățămîntului în general, al

celui superior în particular. Este vorba de o schimbare privind însuși modul de a concepe rosturile învățămîntului, care devine racordat la necesitățile dezvoltării economico-sociale, la diversificarea producției și la ritmurile acesteia.

Realizările de pînă acum au creat o structură organizatorică în care învățămîntul dispune de ample deschideri spre sfera producției și cercetării. Astfel, încă de pe treapta învățămîntului general, școala presupune un complex de acțiuni prin care urmărește cultivarea de aptitudini și îndeletniciri în vederea pregătirii elevului pentru munca productivă, proces care va fi reluat, cu amplificări și diversificări corespunzătoare, pe toate celelalte trepte ale învățămîntului. S-a acționat intens în această direcție, prin crearea de ateliere școlare, atît în liceele de profil și real-umaniste cît și în școala de cultură generală, ateliere în cadrul cărora elevii sînt formați pe linia unor deprinderi proprii activității productive. În județul Iași, de exemplu, școlile din mediul urban dispun de ateliere bine dotate în care, în cadrul practicii comasate, se desfășoară o activitate productivă racordată la ramurile industriale caracteristice economiei județului. În ultimul timp s-a acționat în direcția organizării unor ateliere inter-școlare, cu profil de adevărate micro-intreprinderi. Există în Iași, deja, o asemenea micro-intreprindere, cu șapte profile, în cadrul căreia elevii au realizat, în 1976, o producție de 1,2 milioane lei. În anul viitor urmează să se mai creeze o astfel de unitate. De asemenea, în toate comunele din județ s-au creat ateliere școlare, în care practica comasată are ca obiective autodotarea școlilor și valorificarea resurselor locale. În ce privește învățămîntul liceal, acesta a cunoscut o accentuată reprofilare, astăzi peste jumătate din numărul liceelor din județ fiind de specialitate, iar ponderea lor va spori în anii următori. Înseși liceele real-umaniste, la rîndul lor, și-au organizat astfel activitatea încît să asigure elevilor, într-o măsură tot mai mare, o pregătire de specialitate; la sfîrșitul acestui an școlar peste jumătate din numărul absolvenților acestor licee vor primi atestat de muncitor ca urmare a

pregătirii în perioada practicii comasate. În acest context, eficiența didactică și educativă este dublată și de o evidentă eficiență economică. Astfel, producția realizată de școlile generale și liceele de specialitate din județ, în anul 1976, se ridică la peste 23 milioane lei.

În ce privește învățămîntul superior, procesul de integrare cu cercetarea, proiectarea și producția reprezintă astăzi în județul Iași, o acțiune deosebit de amplă și complexă, în continuă perfecționare. Coordonatele pe care se desfășoară și parametrii pe care i-a atins sînt elemente reprezentative, încît se poate spune, pe drept cuvînt, că învățămîntul superior oferă astăzi imaginea unui adevărat „șantier al integrării“.

Analizînd conținutul integrării ca proces de ansamblu, în dinamica tuturor treptelor sale, implicațiile sale atît pentru învățămînt cît și pentru producție, credem că am putea vorbi de fapt că școala tînde tot mai mult, spre a dobîndi o nouă funcție, în strînsă corelație cu celelalte avute pînă acum: **funcția de celulă economică**. Procesul de învățămînt a devenit tot mai evident un învățămînt al muncii productive. În cadrul diferitelor forme practice, elevii și studenții nu numai că învață să muncească, dar ei muncesc efectiv, producînd deci efectiv. **Finalitatea învățămîntului** este astfel în numai didactică ci și **propriu-zis economică**, produsele realizate servind pentru autodotare sau intrînd în circuitul economic general. Odată cu terminarea învățămîntului general, tînarul are deprinderea de a munci, chiar dacă nu posedă o calificare anume. Dar aceasta este asigurată de treptele următoare ale școlii, în forme și la nivele diferite sub aspect calitativ. Învățămîntul, diversificîndu-se la acest punct în direcții multiple — școlile profesionale și ucenicia la locul de muncă, liceele de specialitate și școlile de specializare post-liceală — este un învățămînt integrat, într-un anume sens, producției, fiind subordonat acesteia și avînd producția ca finalitate socială. Semnificativ în acest sens este faptul că toate formele de învățămînt au un caracter deschis, oferind posibilitatea trecerii de la o pregătire mai simplă la

una mai complexă, în așa fel încât să se ajungă la trepte tot mai înalte de calificare.

Pregătirea în profesie poate fi continuată în cadrul învățământului superior, cu deosebire prin facultățile de ingineri și subingineri, fiind apoi reluată și aprofundată, în funcție de profilul domeniilor de specialitate, în formele de învățământ postuniversitar. De asemenea, și liceul real-umanist este un învățământ în care au pătruns în mod nemijlocit activitățile cu caracter productiv, ceea ce face ca absolvenții să fie familiarizați cu diferite activități de profil, încât cei care nu urmează învățământul superior să poată trece, într-un timp relativ scurt, urmând o școală de pregătire post-liceală, la activitatea productivă. Crearea atelierelor de producție în învățământul profesional și liceal, a laboratoarelor de cercetare în facultăți, activitatea de micro-producție desfășurată în institutele de învățământ superior, alături de toate celelalte forme practicate în prezent, în Iași, răspund importantului obiectiv al integrării tot mai profunde a învățământului cu cercetarea și producția.

În concepția partidului nostru despre integrare, în prezent și mai ales în perspectivă, se pune însă și problema **aspectului calitativ al integrării**. Dacă faza de până acum a fost aceea a constituirii procesului de integrare între învățământ, cercetare și producție, actuala etapă ridică drept obiectiv specific calitatea integrării, cu atât mai mult cu cât cîncinalul în care ne aflăm este cîncinalul revoluției tehnico-științifice, care reclamă exigențe sporite privind dezvoltarea și perfecționarea producției, a cercetării și învățământului. Faptul că fiecare din aceste domenii să poată răspunde în mod eficient unui asemenea deziderat depinde de dezvoltarea lor în strînsă interdependență, respectiv de integrarea lor tot mai complexă și mai profundă.

Din investigațiile efectuate în învățământul general și liceal din județul Iași, apare evidentă necesitatea unor acțiuni privind îmbunătățirea conținutului practicii; a dotării corespunzătoare, în special a școlilor din mediul rural; a formării și recrutării personalului de instruire practică.

La ridicarea calitativă a procesului de integrare sînt chemați de partid să-și aducă contribuția toți factorii, în primul rînd, cadrele didactice, care au menirea să participe la această operă, manifestînd inițiativă și creativitate, descoperind și experimentînd **modalități de integrare specifice fiecărei discipline de învățământ**. De asemenea, organizațiile de tineret din școli și facultăți dispun de multiple posibilități de a se implica tot mai pronunțat în acest proces. Așa spre exemplu, acțiunile comune organizate de asociațiile studenților comunisti, din organizațiile U.T.C. din unitățile economice, pot fi extinse și asupra problematicii pe care o implică integrarea învățământului, cercetării și producției. Credem, totodată, că în cadrul județului Iași se cer studiate **modalități concrete de conlucrări** între diferitele trepte de învățământ în actul integrării, cu producția, în scopul asigurării **continuității necesare**.

Neîndoios, funcția economică pe care o implică activitatea învățământului în noile condiții, ridică o serie de probleme de natură economică ce se cer mai

complet și competent acoperite de diferite tipuri de școli. Este evident că activitatea productivă desfășurată în unitățile proprii implică o serie de acțiuni legate de aprovizionare, desfacere etc. Este și aici un teren pentru conlucrarea dintre diferitele tipuri de școli. Spre exemplu, participarea studenților economiști sau juriști la activitatea unităților de producție ale Politehnicii sau Institutului agro-nomic, preluînd problemele de natură economică sau juridică, poate conduce la rezultate notabile.

O dublă deschidere

CONSIDERATĂ ca o relație de sinteză deschisă, integrarea învățământ-cercetare-producție are și un **sens din-spre producție și cercetare spre învățământ**. Plecăm de la premisa că cercetarea, prin preocupările ei, are o dublă deschidere: în sfera producției și în domeniul învățământului. În ce privește **învățământul** — atît în sensul că ridică în fața specialiștilor de astăzi probleme teoretice și practice de rezolvat, precum și în sensul că devine și o preocupare a viitorilor specialiști, care sînt integrați în felul acesta în activitatea de cercetare. Învățământul, prin urmare, este nu numai determinat de producție și cercetare sub aspectul integrării, ci și de producție și cercetare. O integrare eficientă între aceste domenii depinde, în ultimă instanță, nu numai de felul în care învățământul este deschis spre producție și cercetare, dar și de măsura în care producția și cercetarea, la rîndul lor, se deschid învățământului și se corelează cu problemele specifice acestuia, cu cerințele și inițiativele sale.

Un aspect important se referă la problemele pe care producția le solicită spre cercetare, învățământului. Reținem, în acest sens, faptul că, sub directă coordonare a organului județean de partid, unitățile economice au formulat teme de cercetare menite să rezolve probleme stringente ale activității lor. Acestea au fost dezbătute în cadrul unor colective de specialiști din învățământ și producție, care au adus îmbunătățirile necesare. S-a elaborat un program de perspectivă, s-au stabilit angajamente ferme între unități și colectivele de cercetare alcătuite din cadre didactice și studenți. În anul 1977, aproape 40% din întreaga tematică de cercetare a Institutului politehnic reprezintă contracte cu industria județului Iași.

Un alt aspect definitoriu al deschiderii producției spre învățământ și cercetare este acela al cooperării întreprinderilor cu unitățile de producție ale institutelor. Astfel, unitatea de producție a Facultății de mecanică produce o serie de repere pentru utilajele ce se fabrică la Întreprinderea „Nicolina“, Uzina metalurgică sau Tehnoton; hala Facultății de chimie produce acid fenoxicetic pentru Fabrica de Antibiotice. O serie de prototipuri realizate la Politehnică au intrat în producția de serie a unor unități. Exemplu, frezele Romascon sînt fabricate la Întreprinderea „Nicolina“, precum și de Întreprinderea de dispozitive, ștanțe, matrițe și scule așchietoare din Focșani.

În același sens, al deschiderii producției spre învățământ, menționăm

preocuparea unităților economice pentru a oferi condiții corespunzătoare de desfășurare a practicii productive a elevilor și studenților. Practica studenților de la Institutul politehnic se face în perioade compacte în unități economice ieșene de prim rang: Combinatul de fibre sintetice, Tehnoton, Fabrica de antibiotice, Uzina metalurgică, Întreprinderea „Nicolina“, Fabrica de mase plastice, Întreprinderea de rețele electrice ș.a. Avem în vedere și faptul că specialiștii din producție sînt cadre asociate în învățământ, sau reprezentanți în senat și consilii profesionale.

Reflectînd asupra acțiunilor întreprinse pînă în prezent pe linia integrării învățământ-cercetare-producție, constatăm că acest proces a înregistrat rezultate valoroase și ca sens al deschiderii dinspre producție și cercetare spre învățământ.

● Se impune însă și constatarea că în unele unități acest proces este privit uneori ca o problemă a învățământului, în primul rînd și într-o măsură, cu mult mai neînsemnată, ca o problemă a producției. Pentru producție și cercetare această problemă nu poate fi una de ordin secundar: dimpotrivă, în concepția partidului despre integrare, aceasta angajează producția și cercetarea din interior, ca o preocupare proprie acestora, **la modul participativ**, în sensul unei conlucrări efective și permanente. Din studiile făcute pe plan local, rezultă că, pe acest drum se impun măsuri care să determine unitățile productive să manifeste toate un interes egal cu cel al școlii, în problemele integrării. Pentru reușita procesului, unitățile economice își pot corela eforturile pornind de la **cunoașterea temeinică a problematicii cu care se confruntă școala** (de specialitate în principal).

● De un real interes ar fi **efectuarea unor studii** efectuate de echipe de specialiști din producție și învățământ care, pe baza unei largi consultări a lucrătorilor de înaltă calificare, să formuleze concluzii care să fie aduse în atenția factorilor de conducere.

● Un teren de largă manifestare pentru factorii de producție îl reprezintă **practica elevilor și a studenților, căreia i se pot aduce importante îmbunătățiri de conținut**. Acestea, dacă pe de o parte depind de învățământ, în același timp depind și de domeniul producției, pentru crearea cadrului adecvat pentru realizarea unei integrări de înalt nivel. De asemenea, și cercetarea, odată cu preocuparea pentru a răspunde cerințelor producției, are în vedere și faptul că servește scopului instructiv-educativ al integrării.

Prin conținutul ei, integrarea învățământ-cercetare-producție are, o semnificație economică. Dar această semnificație a integrării învățământ-cercetare-producție, în condițiile societății socialiste, este dublată de o semnificație mai generală — de ordin social, cu implicații multiple și în ceea ce privește însuși procesul de formare a forței de muncă, privit în lumina **modelului de societate** pe care o construim.

asist. univ. Elena NICULESCU
lector univ. dr. Nicolae NICULESCU
(Iași)

CENTENARUL INDEPENDENȚEI 1877 — 1977

PREMISE ECONOMICE ȘI SOCIALE ALE FORMĂRII STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN [III]

Rețelele de comunicații leagă organic teritoriile românești

ÎN TIMP ce rețeaua drumurilor comerciale maghiare, cu centrul la Budapesta, se îndrepta spre nord-vest și sud-vest, rețeaua de drumuri a Transilvaniei își întindea arterele spre sud și est, trecind Carpații în numeroase locuri (trecători) și se încadra în rețeaua de drumuri a Țării Românești și a Moldovei. Contactul între zona transilvană și cea maghiară se efectua pe drumul comercial care ducea din Europa centrală, și anume de la Viena — întretinând teritoriul inundabil al Tisei în două puncte — la Szolnok și Szeged, spre Oradea, respectiv Arad, pentru ca, după ce străbătea Transilvania, să se unească la Brașov, de unde continua spre Dunărea de Jos și spre Marea Neagră.

În timp ce rețeaua ungară asigura schimbul de mărfuri cu Europa centrală (absorbind o bună parte din produsele industriei din Austria), rețeaua de drumuri a Transilvaniei asigura legăturile economice cu Țara Românească și Moldova. Carpații cu numeroase trecători, care „taie“ în toate direcțiile, așa cum îi „taie“ principalele artere ale rețelei hidrografice, fac parte din categoria munților mijlocii, puternic fragmentați și ușor de străbătut transversal. În decursul istoriei, numeroasele trecători au fost străbătute, în ambele sensuri, de țărani, negustori, cărturari etc. îndeplinind rolul unor artere vii prin care pulsa viața economică pe teritoriul patriei noastre. Peste 30 de pasuri de culme („predealuri“ în limbaj popular) și de vale, de largă circulație, au înlesnit legăturile strânse între cele două părți ale arcului carpatic. Harta drumurilor celor trei țări românești are înfățișarea unei „frunze“ cu nervurile răsfirate în toate direcțiile. Pe lângă drumurile principale, oficiale, cele trei țări române erau legate de multe alte treceri peste și printre Carpați, de numeroase „cărări ascunse“ și de drumuri ale oilor, unele ocolind punctele de vamă și controlul grănicerilor. Aceste drumuri și poteci erau cunoscute și frecventate de localnici în aceeași măsură ca și cele străjuite de puncte vamale. Cu toate acestea, având în vedere importanța și vechimea relațiilor comerciale ale Transilvaniei cu Principatele Dunărene, drumurile ce existau nu erau suficiente. Camerele de industrie și comerț din Transilvania, chiar de la înființarea lor (1850), precum și Gremiul comercial român au luptat pentru crearea de noi căi de comunicații peste Carpați. Pentru înlesnirea circulației cu Moldova, Camera de comerț și industrie din Brașov cerea stăruitor autorităților de la Budapesta să sprijine construirea unei șosele spre Iași, prin Oituz. Pentru legătura Ardealului cu Muntenia era de mare importanță, pe de o parte, șoseaua Turnu Roșu—Pitești—București (ca legătură directă între Sibiu și București), pe de altă parte, șoseaua de la Predeal până la Ploiești, cu bifurcația înspre București și Brăila. Importanța acestor căi de comunicație pentru viața economică a provinciei de peste munți a fost subliniată de nenumărate ori de către reprezentanții cercurilor de afaceri din Transilvania. A existat o preocupare permanentă pentru buna întrebuințare și extindere a arterelor de circulație spre și din celelalte teritorii românești. În memoriul său din 1850, Gremiul comercial român din Brașov sublinia că „rațiunea dezvoltării și modernizării acestor căi rutiere era dictată de faptul că Brașovul — cel mai mare oraș

al Transilvaniei — era emporiul principal“ al comerțului cu Principatele Dunărene. Numai legând strâns Transilvania de Țara Românească și Moldova — se releva în același memoriu — va fi menținută și adâncită comunitatea economică a celor trei țări române¹¹⁾.

Cu aceeași insistență se cerea luarea măsurilor ca Oltul să devină navigabil¹²⁾.

Stăruințele pentru crearea căilor de comunicații cu România sînt ilustrate de activitatea lui Carol Maager, președintele din acea vreme al Camerei de comerț și industrie din Brașov, care face două călătorii la Viena pentru a convinge guvernul de importanța acestor lucrări. Cînd, în 1852, împăratul de la Viena vine la Sibiu, Carol Maager se prezintă în fruntea unei delegații cerîndu-i să sprijine reglarea navigabilității Oltului, care servea ca mijloc de comunicație între Turnu Roșu și Dunăre încă din secolul al XIII-lea. Demersuri pentru dezvoltarea căilor de comunicație sînt făcute și pe lângă guvernatorul maghiar, contele Miko.

Dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste, care impunea intensificarea schimbului de mărfuri, cerea formarea unei rețele mai largi de căi de comunicații, menite să înlesnească aceste schimburi prin ieftinirea și reducerea duratei transportului. Apariția căilor ferate deschidea perspectiva unor legături mult mai rapide între zonele economice principale ale Transilvaniei și României. De aceea, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea se vor auzi numeroase glasuri cerînd construirea de căi ferate între Transilvania și vechea Românie. În rapoartele Camerei de comerț și industrie din Arad, de pildă, se cere cu insistență legarea bazinului Văii Jiului, care avea mari bogății carbonifere și metalifere, cu România, prin strămoșia Surduc. În aceste documente se consideră că un avînt de mari proporții al bazinului poate fi așteptat numai dacă legătura va fi asigurată prin strămoșia Surducului cu rețeaua de căi ferate din România și pe Dunăre cu Marea Neagră.

Pentru a construi o linie ferată prin pasul Buzăului, propunere împotriva căreia se ridicau multe obiecții, din cauza dificultăților terenului, Camera din Brașov deschide o colecție publică în vederea aducerii unui inginer străin care să studieze cu atenție condițiile de realizare a acestui proiect. Sibiienii cereau cu insistență construirea unei linii ferate care să continue de la Szeged la Arad, în direcția sud-estică pe Valea Mureșului, să treacă prin Alba Iulia pînă la Sibiu și de aici, prin trecătoarea Turnu-Roșu, spre vechea Românie. La 1 iulie 1864, Dieta Transilvaniei adoptă un proiect adresat împăratului de la Viena. În acest document se solicită sprijinul pentru construirea liniei ferate Oradea — Cluj — Brașov — Pasul Buzăului, fără a exclude oportunitatea construirii cît mai neîntîrziate și a liniei Arad — Sibiu — Turnu-Roșu. În document se menționa că „Brașovul este depozitarul principal pentru cea mai mare parte din produsele crude importate din și prin Principatele Unite Dunărene... Parte din aceste produse crude se prelucră prin industrie în această cetate și prin împrejurimea ei, apoi prin negustori brașoveni se reexportă pe calea cea mai scurtă, cu manufactură, în Principate...“. Acest document prezintă o mare însemnătate, fiindcă cel mai înalt corp deliberativ al Transilvaniei și-a însușit integral argumentele expuse de diferite organizații economice, de diferite personalități (indiferent de naționalitate) și a dat, totodată, expresie obiectivului urmărit cu tenacitate de transilvăneni: întărirea comunicațiilor lor cu Prin-

cipatele, a legăturilor economice între țările române. Paralel, transilvănenii au intervenit în repetate rânduri pe lângă autoritățile române pentru construirea cât mai devreme a căilor ferate care să lege Transilvania de Principatele Unite. Acest obiectiv era urmărit cu perseverență și de cercul conducător al Principatelor Unite. Domnitorul Al. I. Cuza (care pe multiple planuri acorda ajutor românilor din Transilvania) acționa cu toată energia pentru construirea căilor ferate ce trebuiau — în concepția sa și a sfinicilor săi — să unească toate provinciile românești¹³).

Camerele de comerț și industrie din Cluj și Brașov acționau foarte susținut pentru continuarea liniei ferate Szolnok spre Cluj în direcția Brașovului, care să treacă prin pasul Timișului până la Dunăre. S-ar putea spune că această problemă vitală pentru viitorul economic al întregului Ardeal n-a lipsit de pe ordinea de zi a Camerei din Brașov trei decenii de-a rândul, până la 1 decembrie 1879, când joncțiunea cu vechea Românie prin pasul Timiș-Predeal, în baza convenției încheiată cu această țară la 9/31 mai 1874, deveni fapt împlinit, la un an după joncțiunea liniei ferate de la Virciorova.

Congresul seculilor, din 1902, insistă cu deosebire pentru construirea de noi căi de comunicație între Transilvania și România. La începutul secolului al XX-lea, reprezentanții populației secuiști au cerut să se construiască o rețea de 10 căi ferate (în afară de cele cinci existente), care să aibă legătură directă cu aceea din vechea Românie.

Baza etnică românească a orașelor

UN ROL IMPORTANT în viața social-economică a țărilor române l-au jucat orașele de pe cuprinsul patriei. În urma unor cercetări temeinice rezultă că baza etnică a orașelor și țărilor de pe teritoriul țării noastre a constituit-o populația autohtonă românească, la care s-au adăugat în anumite condiții istorice, îndeosebi în Transilvania, și unele elemente etnice străine. Cercetările dovedesc că „...elementele autohtone românești au fost întotdeauna majoritare în raport cu cele etnice străine venite ulterior¹⁴... Istoria orașelor și țărilor medievale românești este în deplină concordanță cu condițiile istorice generale de dezvoltare ale țărilor române în evul mediu“¹⁵).

În Țara Românească și în Moldova vechile orașe medievale s-au condus inițial după „legea cea veche“ după obiceiul pământului, până când puterea centrală le-a luat sub ocrotirea sa — după înființarea statului feudal — acordându-le anumite privilegii și scutiri. (Ulterior, în mod treptat, privilegiile, scutirile și drepturile administrației alese ale orașelor au fost îngădite de reprezentanții puterii centrale). De asemenea, orașele din Transilvania (Brașov, Sibiu, Bistrița ș.a.) s-au bucurat de o largă autonomie, având organe de conducere provenite din rîndul populației locale, care puteau întreține relații economice și adesea politice cu domniile din Țara Românească și Moldova¹⁶).

Vechile orașe de la periferia vestică a patriei noastre : Satu-Mare, Oradea, Arad, Timișoara — create la răsărit de obstacolul foarte greu de trecut al zonei mlăștinoase a Tisei, asanată mai ales în ultimele două secole, deci izolate într-o anumită măsură, până atunci, de șesul panonic — au avut în decursul veacurilor legături economice dense cu interiorul bazinului transilvănean. Referindu-se la legăturile economice ale Oradiei, Camera de comerț și industrie din Brașov, într-un raport al său, subliniază că : „Pentru facerea unui mare negoțu de produse este bine provăzută cu institute de bani.

Comunicațiunea (traficul) este cu deosebire mare spre Transilvania (Cluj și giuru) și de aici spre Oradea“. Este de menționat faptul că „Maramureșul se orienta, din punct de vedere economic, mai multe spre Moldova“¹⁷).

Orientarea economiei Transilvaniei spre sud și est a fost o realitate și s-a manifestat neîncetat în cele mai vechi timpuri. Prosperitatea economică a multor orașe transilvănene, dezvoltarea meșteșugarilor și a negoțului lor erau, în mare măsură, urmarea relațiilor comerciale cu cele două țări române de la sud și est de Carpați. Așa se explică, între altele, dezvoltarea excepțională de care au căpătat-o, încă de la apariția lor, orașele Brașov, Sibiu și Bistrița, situate la porțile de cea mai intensă circulație spre celelalte două țări române. Ele absorbeau cea mai mare parte din producția industrială a altor centre transilvănene, pentru a le exporta în țările române din sud și estul Carpaților, unde li se ofereau în schimb materii prime necesare dezvoltării industriei lor¹⁸). Merită să fie relevată concluziile cercetătorului Horváth Jenő, care, bazându-se pe minuoase studii documentare, consideră că se pot distinge trei zone de difuziune ale comerțului transilvănean în Principatele Dunărene : influența orașului Sibiu se făcea simțită mai cu seamă în Oltenia și Argeș, cea a Brașovului se exercita asupra Țării Românești, avînd importanta ramificații în Moldova. Zona

a treia, care cuprindea sudul Munteniei și Olteniei, era supusă influenței acestor două mari centre comerciale. Bistrița își trimitea mărfurile în Moldova. De altfel și în celelalte orașe și țărguri din Transilvania, Țara Românească și Moldova se înfilneau negustorii din cele trei țări române, dezvoltînd legături strînse între ele. Mai tîrziu, o dată cu dezvoltarea industriei și căilor ferate, rolul orașelor în formarea comunității de viață economică a poporului nostru a fost deosebit de important. De aceea este important de relevat mai concret rolul unora din orașele țării, începînd de la mijlocul secolului al XIX-lea pînă la formarea statului național unitar român.

Dezvoltarea unitară, neîntreruptă a poporului român

ROLUL HOTĂRÎTOR în dezvoltarea economiei celor trei țări române l-au avut priceperea și hărnicia poporului român, experiența sa dobîndită de-a lungul veacurilor. Poporul nostru s-a format pe teritoriul patriei sale ca un popor unitar, cu o limbă comună, cu tradiții și forme de viață materială și spirituale comune. Astfel, pe teritoriul vechii Dacii s-a format blocul etnic românesc, compact, încă de la primele sale începuturi. El este legat organic de teritoriul pe care s-a născut și pe care trăiește, cu o continuitate neîntreruptă, astfel încît pămîntul și poporul constituie împreună un tot armonios. La temelina formării poporului român și a limbii sale stau ca elemente componente esențiale : populația de limbă traco-daco-moesică autohtonă, și elementul romanic.

Dezvoltarea unitară a limbii române s-a datorat contactului permanent între locuitorii din diferitele regiuni ale patriei noastre. Și în condițiile fărîmîțării feudale la noi, spre deosebire de apusul Europei, izolarea a fost mai puțin efectivă.

Pe baza cercetărilor efectuate asupra apariției feudalismului românesc, unele teze recente susțin în primul rînd că feudalismul pe teritoriul locuit de poporul român s-a format treptat urmînd linia unui proces, în ansamblu continuu, cu unele mici evoluții, răspunzînd dezvoltării pe care au luat-o forțele de producție ale societății, mai ales în secolele IX—X. În al doilea rînd, plămădirea regimului feudal a avut loc în cadrul regimului de obște sătească. Rezultă, deci, că este vorba de formarea pînă în secolele X—XI era noastră și a unui feudalism răspîndit pe teritoriul locuit de poporul român cu conținut și trăsături unitare¹⁹).

Boierii nu au avut totdeauna puterea de a împiedica plecarea țărănilor de pe o moșie pe alta. Legătura de moșie s-a introdus de-abia la sfîrșitul secolului al XVI-lea. Circulația oamenilor n-a fost însă niciodată întreruptă. Chiar și în vremea cînd exista legătura de pămînt au avut loc strămutări. Imigrări au avut loc nu numai din Transilvania în Muntenia și Moldova, ci și în sens invers. „Astfel, contactul între românii din diversele regiuni se menține în permanență viu, ceea ce împiedică diferențierea prea mare a limbii“²⁰).

Pendularea păstorilor s-a vădit a fi unul din factorii activi de unitate etnică, social-culturală și implicit, de formare a unei limbi unitare. „Înaintea deputaților care vorbesc în parlament — afirma Simion Mehedinți —, a zărilor care scriu la gazetă, a istoricilor care culeg fărîme de documente și a filologilor care scriu dicționare la Academie, unirea au făcut-o veac după veac, marii învățați de la stîna, care mîneau oile în strungă, strecurau laptele în zagrnă, îl fierbeau în căldare, îl făceau caș, urdă, jîntiță și ce mai știau ei să facă. De la un capăt la altul al munților acești minunați filologi au lucrat sute și sute de ani la închegarea limbii și la înfiriparea neamului românesc într-o singură unitate etnică“²¹).

Un rol însemnat în dezvoltarea legăturilor dintre cele trei țări române l-au avut posesiunile din Transilvania, stăpînite, pe perioade mai lungi sau mai scurte, de domnii și boierii din Țara Românească și Moldova. Aceste posesiuni au înlesnit osmoza elementului românesc din cele trei țări și, prin aceasta, au menținut trează conștiința că locuitorii lor aparțin aceluiași popor. Încercarea temerară a lui Mihai Viteazul de a crea prin unirea Țării Românești, a Transilvaniei și a Moldovei un stat feudal românesc centralizat a pus în lumină, în plină epocă feudală, cît de puternică era ideea unității de neam și de interese a românilor.

LEGĂTURILE ECONOMICE, schimburile de produse între provinciile istorice ale patriei noastre, negustorii — în rîndul cărora un rol deosebit de însemnat l-au jucat membrii Gremiului comercial român din Brașov ce-și transportau mărfurile atît pe drumurile oficiale, cît și prin „vama cucului“, păsto-

conf. dr. Ioan TIBERIAN

(Continuare în pag. 26)

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

FACIND BILANȚUL ANALIZEI pe care am relatat-o în numărul trecut al revistei, G. Danilin consideră că necesitatea obiectivă a unei revoluții în știință și tehnică este determinată de evidențierea unor limite în potențialitățile acelor legi ale naturii care se află întru chipate în mijloacele de muncă existente la un moment dat. Un astfel de fenomen s-a manifestat încă de pe la mijlocul secolului nostru când, într-o serie de ramuri, au apărut, ca urmare a îmbunătățirii continue de-a lungul ultimilor 200 de ani, a parametrilor mașinilor-unelte mecanice, specii ale acestora care nu mai pot fi perfecționate pe baza acelor legi ale naturii și, deci, ale științei care au prezidat la confecționarea lor. Ele reprezintă un summum, desigur nu absolut, ci doar sub raportul legilor **mecanice**. Pentru a depăși această limită, eforturile în direcția progresului tehnic nu s-ar mai putea axa pe perfecționări ale acțiunii mecanice asupra obiectului muncii. Astfel, după opinia specialiștilor, spune G. D., astăzi viteza mașinilor automate moderne multiaxiale atinge 2 500 rotații pe minut la prelucrarea metalelor neferoase, 300-700 la piesele din oțel (care formează 98,5 la sută din totalul pieselor prelucrate). Randamentul mașinilor mecanice de țesut s-a stabilizat la circa 5 m de țesătură pe oră. Viteza mașinilor mecanice de cusut atinge cam 5 mii de împunsături

ÎN EXPLORAREA
ESENȚEI
REVOLUȚIEI
TEHNICO-
ȘTIINȚIFICE (III)

pe minut (și încă nu pentru materialele sintetice sau care le conțin pe acestea în amestec, deoarece acul se încălzește și topăște polimerii). În agricultură lucrările de câmp se realizează cu viteza de 4-5 km oră; mărirea în continuare a vitei ei bătătorului mașinii de treierat duce la sfârșirea grăunțelor, a paieilor ș.a.

Toate acestea ar explica de ce, în domeniul producției, apare în mod legic necesitatea modificării tehnologiei — în sensul utilizării unor genuri variate de tehnologii **nemecanice** (bazate pe formele moleculare, atomice și subatomice ale mișcării materiei). Apariția unei tehnologii nemecanice, elaborată ocazional în legătură cu folosirea în energetica atomică, cosmică, aviația supersonică,

radioelectronică ș.a. a așa-numitelor materiale „netehnologice” (elemente aliaje rezistente la temperaturi înalte, inoxidabile, antimagnetice etc.) a pus evidență necesitatea altor mijloace de prelucrare decât cele tradiționale — electroeroziune, electrochimie, radiații, ultrasunete ș.a. Utilizarea unei atari tehnologii mecanice asigură o reducere radicală a duratei ciclului tehnologic, cheltuielilor de energie și de muncă, creștere însemnată a preciziei și fiabilității produselor. Se obține un mare salt calitativ în creșterea productivității muncii, rapiditatea prelucrării sporește de zeci, sute și chiar mii de ori.

Majoritatea aliajelor de care azi nu poți dispensa în domeniile de vîrf ale tehnicii, precum și unele materiale ca siliciul, germaniul, feritele, rubinul, diamantul ș.a., nici nu sînt prelucrabile, total sau parțial, cu metodele mecanice tradiționale. Utilizarea laserului pentru găurirea pieselor din diamant reduce timpul de prelucrare de la 2 zile la 2 minute, adică de aproape 1 500 de ori. Aparatele pe bază de laser, care îndeplinesc diferite operații în procesul realizării schemelor integrale, măresc viteza prelucrării de sute de ori. În producția în flux a rezistoarelor, o linie mecanică produce 2,4 milioane rezistoare pe an, în timp ce o instalație laser — 28,8 milioane rezistoare pe an. Într-o instalație de prelucrare prin impulsuri magnetice, piesele metalice sînt presate prin

FIȘE

ECONOMIA
MONDIALĂ

TIPOLOGIA
ECONOMIILOR
NATIONALE

EDITURA POLITICĂ

● Elaborată în baza concepției României cu privire la problematica făuririi unei noi ordini economice și politice internaționale, lucrarea Economia mondială. Tipologia economiilor naționale (Editura Politică, București, 1977, 295 p.) reprezintă rodul unei munci de echipă în cadrul seminarului de economie mondială al Academiei „Ștefan Gheorghiu”. Ținînd seama că statele naționale, cu economiile lor de sine stătătoare, alcătuiesc nu numai realitatea fundamentală a lumii contemporane, dar și baza dezvoltării societății umane în viitorul previzibil, un prestigios colectiv de autori co-

ordonat de Cornel Burtică și alcătuit din Emilian Dobrescu, Gheorghe Dolgu, Costin Murgescu, Tudorel Postolache, Constantin Moisuc, Iulian Dumitru, Ștefan Pătruș, Ilie Șerbănescu și, pentru definitivarea părții matematice, Aurora Baciu — și-a ales ca punct de plecare al acestei lucrări dedicate problemelor economiei mondiale contemporane, tipologia economiilor naționale. Această tipologie este stabilită pe baza a patru grupe de criterii: social-politice, de potențial, de nivel de dezvoltare și de grad de participare la schimburile internaționale. Selectînd indicatorii analizați pentru un număr de 124 state, pe perioada 1960-1971, pentru a dispune de serii statistice relativ complete, autorii și-au propus — și au izbutit — să surprindă, în dinamică, diversitatea tipologiilor economiilor naționale în lumea contemporană și principalele tendințe în dinamica factorilor care caracterizează această tipologie.

Pornind de la conceptul și posibilitățile de cuantificare a nivelurilor de dezvoltare economico-socială al țărilor lumii și evidențind originea decalajelor și surselor perpetuării lor, autorii scot în evidență necesitatea obiectivă a lichidării subdezvoltării, a egalizării relative a nivelurilor dezvoltării economice a statelor. Calea atingerii acestui deziderat major al contemporaneității, se relevă în lucrare, o constituie accelerarea dezvoltării

economice a țărilor subdezvoltate sau în curs de dezvoltare, fără ca aceasta să însemne și lichidarea diversității condițiilor și căilor de dezvoltare a națiunilor.

Într-o abordare nuanțată și complexă, în lucrare este utilizat conceptul de potențial economic, ilustrat printr-un sistem de indicatori (produsul național brut, consumul de energie, exportul de mărfuri, populația, suprafața). Totodată este conceput și un indice sintetic al potențialului economic, pe baza analizei factoriale. Lucrarea pune în lumină însemnătatea deosebită a cunoașterii potențialului economic pentru transformarea unor resurse naționale latente în factori activi ai creșterii economice.

Pentru reliefaarea unor caracteristici actuale ale participării statelor la comerțul internațional, autorii folosesc ca principal instrument de analiză balanța de tip input-output a comerțului mondial la începutul acestui deceniu. Folosindu-se instrumente de analiză modernă, cum este de exemplu multiplicatorul matricial de comerț exterior, în lucrare se relevă că nu poate exista dezvoltare decât în condițiile respectării independenței statelor și, totodată în interdependență, demonstrîndu-se în același timp că interdependențele dintre economiile naționale nu se limitează și nu pot să se limiteze numai la un grup restrîns de state.

O bogată și inedită anexă matematică completează această nouă editură de înaltă competență a Editurii Politice.

Lucrarea scoate în evidență că ritmurile deosebit de înalte de dezvoltare economică înregistrate de țara noastră în ultimul sfert de secol, pe baza politicilor Partidului Comunist Român, atestă cu o deosebită forță capacitatea poporului român de a fi lăsat din plin cadrul favorabil pe care-l oferă orînduirea socialistă, pentru asigurarea progresului economico-social al țării, pentru recuperarea rapidă a decalajelor moștenite.

Pornind de la ideea că cei doi termeni care condiționează în mod obiectiv întregul mers istoric contemporan sînt, pe de o parte, existența statelor naționale, iar pe de alta multiplicarea și adîncirea interdependențelor colectivelor de autori își exprimă intenția de a continua cercetarea economiei mondiale cu al volume dedicat fluxurilor economice internaționale, mecanismelor de colaborare internațională și teoriei relațiilor dintre statele lumii contemporane.

Asupra valențelor teoretice a importanței pentru practica economică a acestei valoroase lucrări revista va reveni mai pe larg într-un număr viitor.

Perfecționarea mecanismului economic

● În Editura „Ekonomika” din Moscova a apărut lucrarea c

ntermediul unui puternic cimp
electromagnetic, fără utilizarea nici
unei forme sau stanțe. Dacă presa
cea mai rapidă face în medie 60
de curse pe minut, mașinile cu impulsuri
magnetice pot efectua mii de operații
pe minut (un impuls magnetic durează
câteva zecimi de fracțiuni de microsecundă).
Într-un alt domeniu, de pildă, al producerii
proteinelor, deosebit de importante cel
puțin în zootehnie, progresele sînt de
osemena impresionante. Uzinele industriei
microbiologice încep în prezent să
producă proteine de 400-600 ori mai rapid
decît pe cale naturală. Microorganismele
realizează în 6-8 ore aceeași masă de
proteine pe care plantele cultivate o
produc în 4-6 luni.

Abia o atare tehnologie, ale cărei
semeiuri se află în formele nemecanice
ale mișcării materiei (la nivel molecular,
atomic și subatomic), nemijlocit nesupuse
organelor de simț ale omului, prinde
în mod imperios transmiterea către un
dispozitiv tehnic a funcțiilor de dirijare,
conducere, îndeplinite înainte de către
muncitor. Această trecere de la
tehnologiile mecanice la cele nemecanice,
îmbinată cu automatizarea conducerii
proceselor de producție, afirmă G.
Danilin, constituie **conținutul specific** al
revoluției tehnico-științifice, care o
deosebește de revoluția industrială de la
sfîrșitul secolului XVIII și începutul
secolului XIX.

Toate acestea sînt desigur adevărate.
Cînd îmbinarea mai sus-pomenită se va

produce pe scară largă, omenirea va
asista, credem la o veritabilă nouă
revoluție industrială — care va
contribui în mare măsură la rezolvarea
numeroaselor și acutelor probleme ale
zilei de azi — problema sărăciei, a
decalajelor, a limitelor actuale ale
creșterii ș.a.

Se pune, însă, problema : cum putem
caracteriza ceea ce se petrece de un sfert
de secol încoace, ceea ce se petrece azi ?
Există sau nu există astăzi o revoluție
tehnic-științifică ? Evident da, și esența
acesteia este totuși automatizarea și
cibernetizarea*). G. Danilin admite opinia
că apariția automatizării și cibernetizării,
chiar în condițiile metodelor actuale de
producție, a fost și este o necesitate
obiectivă, determinată de evidentele
limite psihofiziologice ale omului în
prelucrarea în timp util a cantității uriașe
de informații, astăzi necesare pentru
conducerea proceselor tehnologice sau
netehnologice. Dar, afirmă el, de la o
revoluție în mijloacele de prelucrare a
informației la o revoluție în forțele de
producție este o distanță mare.

Nu se poate, desigur, nega importanța
majoră a trecerii la alte tipuri de
mașini-unelte, la alte tehnologii. Dar a)
chiar în condițiile actuale tehnologiei,
reducerea timpului de deservire a
mașinii, prin preluarea acestei funcții de
către un dispozitiv automat, nu este
neglijabilă în măsura în care se
generalizează și nu există motiv să
fie minimalizată ; b) automatizarea și

cibernetizarea nu implică doar preluarea
funcțiilor auxiliare, de deservire a mașinii,
dar și a celei de urmărire și corectare pe
parcurs a procesului efectiv de prelucrare
a obiectului muncii, asigurînd controlul
în vederea exactității execuției ; c)
producția propriu-zisă nu se poate realiza
fără o activitate care nu este direct
productivă — de cercetare, previziune,
planificare, proiectare, coordonare,
control ș.a. (în cadrul căreia calculatoarele
electronice, dispozitive automate,
cibernetice joacă un rol primordial) —, dar
de care depinde semnificativ și uneori
hotărîtor eficiența primei. În măsura în
care știința devine și ea o forță de
producție, mijloacele care accelerează și
perfecționează latura intelectuală a
procesului de muncă nu pot fi considerate
ca fiind exterioare forțelor productive.

În încheiere, ar fi probabil mai
aproape de adevăr afirmația că revoluția
care se desfășoară sub ochii noștri de
mai bine de un sfert de veac vizează mai
mult aspectele intelectuale, logice ale
procesului social de producție — și esența
ei este automatizarea și cibernetizarea
— iar revoluția care, în mare, abia se
întrevede la orizont, dar care și-a semnat
prezența în unele ramuri de vîrf, va fi
primordială. fără să-și piardă caracterul
tehnic-științific, o revoluție în domeniul
tehnologiilor.

Anghel SCHOR

*) Vezi prof. univ. dr. Valter Roman „Revoluția în știință și tehnică”, în cartea „Știința-forță de producție”, București 1964.

ectivă Soversenstvovanie hozi-
distvennogo mehanizma (Per-
fecționarea mecanismului eco-
nomic), 1976, 232 p.

Problemele perfecționării me-
canismului economic sînt abor-
date în legătură cu obiectivul
creșterii eficienței economice și
al îmbunătățirii calității produc-
ției. Lucrarea se sprijină pe o
serie de experimente desfășu-
rate în unele ramuri : a) veri-
ficarea criteriilor locale optime de
apreciere a activității, a unui
sistem perfecționat de indicatori
de plan și de corelații cu bu-
getul, a unor forme progresive de
legare a retribuției de eficiența
producției ; b) experimentarea
unui sistem de măsuri pentru
stimularea progresului tehnic ;
c) încercarea în o serie de în-
treprinderi a unui sistem de re-
tribuție la fiecare rublă de pro-
ducție ș.a.

Elaborarea modalităților de
perfecționare a mecanismului
economic se sprijină pe conside-
rentul că ramura de produc-
ție este subsistemul principal al
economiei naționale. Se dă o
deosebită atenție „acordării”
întregului sistem de conducere
a ramurii la obiectivul accelera-
rii și creșterii eficienței progresu-
lui tehnic, stimulării prin fonduri
speciale a acestuia, întrecerii
socialiste, elaborării programe-
lor complexe de implementare a
tehnicii noi — „de la idee la
mașină, la consumatorul final”.

Printre autorii monografiei :
P. G. Bunici, membru correspon-
dent al Academiei de Științe a

U.R.S.S. (care asigură și redac-
ția lucrării), acad. A. M. Rumi-
anțev, V. G. Polianski, doctor în
științe economice, V. K. Fediîn,
doctor în științe economice,
G. A. Eghiazarian, doctor în
științe economice ș.a.

Limite în relansarea econo- miei capitaliste

● Într-un articol apărut în
**CHRONIQUES D'ACTUALITE DE
LA S.E.D.É.I.S.** (nr.22/nov. 1976)
Jean-Michel Boussemart consi-
deră că experții americani su-
praestimează posibilitățile eco-
nomiei americane cînd prezic
scăderea ratei șomajului la 4 la
sută pînă în 1980. În expunere
se utilizează noțiunile de P.N.B.
(produs național brut) potențial
(volumul bunurilor și serviciilor
care se pot produce dacă toate
resursele sînt complet utilizate în
condițiile tehnice și structurale
date), P.N.B. tendențial (reali-
zările medii pe termen lung) și
P.N.B. realizat. Cum în trimes-
trul al patrulea al anului trecut
P.N.B.-ul realizat poate fi în
mare estimat ca fiind cu 11 la
sută inferior celui potențial, ar
fi necesară o creștere anuală ef-
ectivă de 6,7 la sută pentru a
obține pînă în 1980 ocuparea
„deplină” a forței de muncă (de
fapt, o rată a șomajului de pa-
tru la sută).

Cifrele arată însă că, după al
doilea război mondial, crește-
rea prețurilor s-a accelerat ori de
cîte ori P.N.B.-ul realizat a de-

pășit P.N.B.-ul tendențial și, încă
înainte de a obține P.N.B.-ul
potențial, inflația s-a accelerat
producînd dezechilibre în eco-
nomie. După autor, dacă crește-
rea ar fi de 6,7 la sută anual,
inflația ar căpăta cel puțin din
al doilea trimestru al anului 1978
un ritm accelerat.

● În Editura științifică și en-
ciclopedică a apărut Cartea
analistului de sisteme (400 p),
de Gh. Boldur-Lățescu, Gh. Ciobanu,
I. Băncilă. Deși, după
cum arată autorii, profesiunea
de analist de sisteme a apărut
aproximativ acum 20 de ani, în
legătură cu aplicarea în prac-
tică a unor metode preluate din-
tr-o serie de discipline ale orga-
nizării și conducerii, cum ar fi
cibernetica, cercetarea opera-

FIȘE

țională, informatica și teoria
sistemelor, încă nu există un
titlu oficial de „analist de sis-
teme”, care să fie decernat de
universități, politehnici sau alte
școli superioare.

În lucrare se prezintă proble-
mele clasice ale analizei de sis-
tem, precum și metodele de rez-
olvare a acestora, din perspec-
tiva concepției originale a au-
torilor, rezultată din experiența
de cercetare și de aplicare în
practica economică. Referindu-se
la ideea centrală a cărții, au-
torii arată că în introducerea e-
chipamentelor de calcul în în-
treprinderi, problemele econo-
mice reale au fost, dacă nu ui-
tate, în orice caz lăsate pe pla-
nul al doilea, mijlocul devenind
în această concepție scop ; com-
bătînd această orientare unila-
terală, în carte se arată că am-
bele metodologii sînt necesare,
însă la momente diferite : în-
tr-o primă etapă — metodologia
informațional-decisională pen-
tru elaborarea sistemului gene-
ral de conducere al organiza-
ției, iar în etapa a doua —
metodologia informatică, pentru
a asigura introducerea celor mai
moderne mijloace de analiză a
unui sistem de conducere —
echipamentele electronice de
calcul.

PREMISE ECONOMICE ȘI SOCIALE ALE FORMĂRII STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

(Urmare din pag. 23)

rii ce-și duceau numeroase turme dintr-o regiune în alta, mai ales peste Carpați, din Transilvania spre Țara Românească, Moldova și Dobrogea, precum și migrațiunile populației dintr-o provincie în alta, care luau uneori proporții de masă, au contribuit la menținerea și dezvoltarea unității și comunității de limbă. Același fond spiritual, aceleași datini și obiceiuri, cu unele deosebiri neesențiale, și-au afirmat prezența de-a lungul veacurilor în țările române. Obiceiurile juridice nescrise, sub denumirea de „dreptul românesc”, au fost unitare — cu mici deosebiri — pe teritoriul patriei noastre, folosite de „oameni buni și bătrâni” în rezolvarea neînțelegerilor dintre locuitorii satelor²⁴).

Cu toate că, în condițiile orînduirii feudale, pe teritoriul patriei noastre existau nuclee administrativ-politice diferite: Țara Românească, Moldova și Transilvania, „datorită omogenității structurii economice, sociale și culturale a întregului teritoriu locuit de români, limbii unitare, precum și puternicei conștiințe a originii comune a locuitorilor, între cele trei state s-au dezvoltat permanent contacte și legături multilaterale intense. Necontenit au avut loc schimbări de bunuri materiale, o puternică circulație de idei, de opere de cultură și artă și mai presus de orice, s-a încheșat conștiința necesității luptei unite împotriva cotropitorilor, a dușmanilor comuni”²⁵).

Premisele social-economice necesare făuririi statului național unitar român s-au format și s-au maturizat treptat în procesul dezvoltării relațiilor de producție capitaliste, al intrării pe arena istoriei a burgheziei, clasă interesată atât în lichidarea relațiilor feudale cât și a fărâmișării statale a românilor. Dezvoltarea capitalismului cerea în mod obiectiv — în primul rînd —

făurirea pieței economice unice, crearea statului național independent. Prin formarea statului unic independent, autonomia națională a poporului român a fost încheiată. În continuare s-a desfășurat lupta pentru autodeterminarea socială.

Asemenea unor riuri ce curg tumultuos, o lungă distanță printre stîncile munților și pe sub codrii întunecoși, spre a ieși pentru totdeauna la lumină, tot așa poporul nostru, înfruntînd furtunile istoriei, exploatarea socială și asuprirea națională, și-a văzut pentru totdeauna realizate în socialism măzuițele vitale, aspirațiile cele mai nobile, drepturile și libertățile pentru care a luptat de-a lungul veacurilor.

14) Apostol Stan, Legături economice ale Țării Românești cu Transilvania (1848—1859), în *Studii și materiale de istorie modernă*, vol. IV. București, Edit. Acad. 1973 p. 163.

12) Dr. O. F. Jickeli, op. cit., p. 11; G. Netta, *Încercări de navigație pe Olt*, București, 1928, p. 16.

13) Gr. Chiriță, op. cit., p. 230—231.

14) C. Șerban, *Tîrgurile și orașele medievale românești*, în „Studii și cercetări economice”, vol. I—II, București. Academia de studii economice, 1968, p. 161.

15) M. D. Matei, *Considerații pe marginea unor aspecte sociale ale istoriei orașelor medievale românești*, în „Studii și cercetări de istorie veche”, XVIII (1967), nr. 1, p. 48.

16) C. Șerban, op. cit., p. 162.

17) Din istoria Transilvaniei, vol. I, ed. cit., p. 15.

18) I. Moga, *L'orientation économique de la Transilvanie*, București, 1940, p. 20.

19) M. A. Lupu, *Trăsăturile feudalismului românesc*, în „Studii și cercetări economice”, vol. I—II, Academia de studii economice. București, 1968, p. 152.

20) *Ibidem*, p. 102.

21) S. Mehedinti, *Politică de vorbe și omul politic*, București, 1920, p. 181; I. Ghelase, *Mocanii*, importanța și evoluția lor social-economică în România, ed. a III-a, București, 1944, p. 26—27.

22) Vasile Maciu și Ștefan Pascu, *Formarea națiunii române în Revista învățămîntului superior*, VIII, nr. 8, 1966, p. 15.

23) Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința jubilară a Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi semicentenarului unirii Transilvaniei cu România*, în România pe drumul desăvîșirii construcției socialiste, vol. 3, Ed. politică, București, 1969, p. 707.

Extinderea utilizării materialelor plastice

(Urmare din pag. 2)

rile dezvoltate industrial, iar în activitatea de construcții — 16 mii t, adică cca. 6%, față de 30% pe plan mondial. Volumul economiilor de materiale metalice obținute anul trecut pe seama folosirii maselor plastice este estimat la 145 mii t, reprezentînd o proporție a înlocuirii metalului de sub 3%, în timp ce în alte țări, în construcția de mașini, materialele plastice înlocuiesc 18—22% din consumul de metal.

Ținînd seama de importanța deosebită pe care o reprezintă pentru economia națională utilizarea cit mai largă a înlocuitorilor, de necesitatea și de posibilitățile de a folosi în mult mai mare măsură materialele plastice pentru economisirea metalului, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a adoptat Programul special, amintit mai sus, stabilind sarcinile și căile de acțiune care asigură ca într-un termen relativ scurt, industria noastră să se situeze la un nivel comparabil cu rezultatele obținute de țările dezvoltate industrial.

În acest scop, o cale de acțiune — cu efecte ce se pot obține în termen scurt, chiar din anul 1977 — o constituie extinderea masivă a înlocuirii materialelor metalice cu mase plastice la realizarea acelor produse la care tehnologiile și condițiile practice de utilizare sînt puse la punct, cum sînt rezervoarele și recipientii care nu sînt supuși la presiuni și temperaturi înalte, conductele și armăturile, carcusele, capacele, aparaturile, măștile, aripile de autovehicule, elementele de etanșare, plăcile, elementele de îmbinare, elementele de caroserie ale locomotivelor și vagoanelor, coșurile de aerisire și de fum și alte pie-

se care sînt supuse la solicitări mecanice reduse. Se estimează că este posibil ca pe această cale, încă în anul în curs să se economisească suplimentar, față de 1976, cca. 50.000 t de metale feroase și neferoase, iar în perioada pînă în 1980 — cca. 300 000 t.

Este de relevat faptul că, în cazul conductelor și recipientilor folosiți la transportul sau depozitarea unor fluide puternic corozive, pe lîngă avantajul direct al economisirii materialelor metalice foarte scumpe, din import, masele plastice îi prezintă și pe acela al unei durabilități practice nelimitate, în timp ce oțelurile inoxidabile cu conținut bogat de nichel au o durată limitată, de 6—8 luni, necesitînd perioade de întrerupere pentru înlocuire, cu pierderi de producție. Astfel, la Combinatul de fibre artificiale Brăila, pînă la utilizarea conductelor de scurgere a apelor reziduale confecționate din poliester armat cu fibre din sticlă, se efectuau anual reparații capitale în valoare de peste 5 mil. lei, la care se adăugau pierderile de producție datorate întreruperilor.

Concomitent cu extinderea utilizării maselor plastice în domeniile amintite, acțiune prioritară în momentul de față, este necesară stabilirea unor programe de perspectivă pentru extinderea mult mai accentuată a materialelor plastice și la alte repere și produse, punîndu-se accentul în primul rînd pe piesele și reperele care se fabrică din materiale — neferoase și feroase — deficitare, scumpe și care au forme geometrice complicate, ceea ce determină consumuri ridicate de materiale și manoperă.

În această categorie de produse se au în vedere îndeosebi roțile dințate și de fricțiune, roțile de rulare, cuplaje fixe și de fricțiune, coliviile de rulmenți, lagărele, cremalierele, rotoarele de pompe, ventilatoarele, turbinele de foraj elementele pentru acționări hidraulice și pneumatice; toate acestea constituie numai o mică parte din paleta extrem de diversă a organelor de mașini de uz general, care dețin o pondere importantă în consumul de metal și la care, pe plan mondial, indicele de substituere a materialelor metalice cu mase plastice se situează la peste 33%.

Pentru a stabili cu precizie produsele și reperele ce urmează a fi reproiectate în vederea executării lor din materiale înlocuitoare, urmează ca în fiecare minister, centrală, întreprindere, institut de cercetare și proiectare tehnologică să se stabilească, pe fiecare an al cincinalului, sarcinile de asimilare de noi repere, în conformitate cu obiectivele și nivelurile de înlocuire înscrise în Programul special aprobat. În acest scop e necesar să se asigure, de către institutele de proiectări și cercetări, de către fiecare întreprindere, date comparative cu alte țări privind situația substituirilor la diferite repere și produse comparabile și să se acționeze sistematic pentru a atinge cel puțin nivelul de substituție realizat pe plan mondial.

Prin extinderea utilizării maselor plastice la o gamă mai largă de piese din construcția de mașini, incluzînd și pe cele solicitate mecanic, sînt posibile economii suplimentare de metal de încă 90 000 t în anul 1977 și aproape 800 000 t în perioada pînă în 1980, asigurîndu-se un indice minim de substituție de 20%.

(Partea a doua a articolului va fi publicată în numărul viitor al revistei)

EVOLUȚII ÎN STRUCTURA PE RAMURI A FORȚEI DE MUNCĂ

STUDIAREA structurii forței de muncă pe ramuri și a tendințelor curente de modificare a acesteia, în strinsă legătură cu nivelul de dezvoltare economică și de eficiență a economiei, reprezintă unul din principalele aspecte ale analizei dezvoltării economice.

În general se consideră că repartiza-

rea raportului dintre sfera producției materiale și sfera neproductivă, având loc în condiții economice și sociale diferite, îmbracă forme și caracteristici diferite. În țările capitaliste dezvoltate creșterea relativă și absolută a numărului celor ocupați în activități neproductive are loc în condițiile reducerii sau creșterii neînsemnate atât a popu-

tre ponderea maximă și cea minimă a ramurilor în totalul populației ocupate în diverse țări manifestă o tendință de reducere. Astfel, dacă în anul 1950 raportul dintre nivelul maxim și cel minim în cadrul industriei pe 16 țări cercetate a fost de 3,2, în anul 1973 el s-a redus la 1,7; în construcții de la 3,0 la 2,3; în transporturi de la 4,0 la 1,6.

Apropiindu-se, structurile nu devin însă identice. Astfel, chiar în țări cu niveluri apropiate de dezvoltare economică se mențin anumite diferențe, care reflectă, pe lângă influența structurii producției, și trăsături specifice, în primul rând înzestrarea cu resurse. De exemplu, ponderea agriculturii în totalul celor ocupați reprezenta în 1975 în S.U.A. 4,4%, în Canada 6,5%, în Franța 12,2%, iar în Anglia 1,9%.

Raportul dintre populația ocupată în industrie și cea din agricultură este îndeobște considerat ca un indicator al nivelului de industrializare a țării. După cum se știe, trecerea intensă a populației din agricultură în industrie este caracteristică țărilor aflate în plin proces de industrializare. La un nivel ridicat de industrializare, însă, cum este cazul unor țări occidentale, ponderea industriei în totalul populației ocupate se stabilizează sau scade, având loc redistribuirea unei părți din populația ocupată în industrie spre alte ramuri ale economiei, în special spre servicii. Ambele tendințe sînt prezente astăzi în economia mondială. Astfel, în perioada 1960—1973 populația ocupată în agricultură în majoritatea țărilor socialiste a scăzut, iar cea ocupată în industrie a crescut. În multe țări capitaliste dezvoltate a avut loc scăderea populației ocupate în agricultură, odată cu stabi-

TABELUL NR. 1
Ponderea celor ocupați în producția materială și în sfera neproductivă în unele țări socialiste (în % față de total)

	Anul	Bulgaria	Cehoslovacia	R.D.G.	Polonia	România	Ungaria	I.R.S.S.
Producția materială	1950	95,0	88,7	85,6	91,4	93,6	83,6	87,6
	1960	90,8	85,7	84,7	89,8	92,4	85,7	84,6
	1970	86,9	81,1	81,2	87,2	89,8	84,0	79,4
	1975	84,3	80,2	79,4	86,5	88,6	83,3	78,1
Sfera neproductivă	1950	5,0	11,3	14,4	8,6	6,4	16,4	12,4
	1960	9,2	14,3	15,3	10,2	7,6	14,3	15,4
	1970	13,1	16,9	18,8	12,8	10,2	16,0	20,6
	1975	15,7	19,8	20,6	13,5	11,4	16,7	21,9

Sursa: Statisticeskii ežegodnik stran-clenov SEV. Moscova, 1970 pag. 308—391; 1976, pag. 411—413.

rea și utilizarea resurselor de muncă nu au legi proprii de mișcare, ele fiind nemijlocit legate de dezvoltarea elementelor materiale ale reproducerii și constituind o derivată a repartizării mijloacelor de producție. Ne alăturăm, însă, acelor autori care consideră că repartizarea resurselor de muncă, evoluția structurii ocupării pe ramuri au tendințe proprii de dezvoltare, cu caracter de legitate, și aceste tendințe reflectă particularitățile specifice ale dezvoltării unei țări și ale etapei pe care ea o parcurge în această dezvoltare.

Deplasări între sectoare și ramuri

ANALIZA structurii populației ocupate în cele două sfere mari — productivă și neproductivă — arată că ponderea celor ocupați în sfera producției materiale în totalul celor ocupați vădește o tendință de a scădea pe măsura dezvoltării economice și a ridicării nivelului de dezvoltare. Această tendință se manifestă atât în țările capitaliste, cât și în țările socialiste, dar modifika-

lației ocupate în general, cât și a celei ocupate în producția materială. În țările socialiste modificarea raportului dintre cele două sfere în domeniul ocupării are loc îndeobște în condițiile creșterii numărului celor ocupați în economia națională și în producția materială.

Nivelul și modificarea corelației dintre numărul celor ocupați în producția materială și al celor din sfera neproductivă (tabelele nr. 1 și nr. 2) exprimă în primul rând nivelul și dinamica productivității muncii sociale precum și cerințele față de dezvoltarea celor două sfere în fiecare țară.

Una din tendințele de bază care se manifestă pe plan mondial în evoluția structurii populației ocupate pe ramuri, constă într-o anumită apropiere a structurilor în măsura în care are loc dezvoltarea economică și în condițiile în care se produce o apropiere a nivelurilor de dezvoltare. Un indiciu foarte general în acest sens este faptul că decalajele din-

TABELUL NR. 2
Ponderea celor ocupați în producția materială și în sfera serviciilor în unele țări capitaliste (în % față de total; date pe anul 1972)

	S.U.A.	Anglia	Suecia	Franța	Japonia	R.F.G.
Producția materială	38	46	44	53	51	58
Sfera serviciilor	62	54	56	47	49	42

Sursa: I. V. Bușmarin, Razvitiie kapitalisticeskie strani: ispolzovanie trudovih resursov, Moscova, 1975, p. 14.

lizarea sau scăderea celei ocupate în industrie.

Dezvoltarea construcțiilor este strâns legată atât de ritmul dezvoltării economice cât și de rapiditatea introducerii tehnicii noi. Este semnificativ că această ramură s-a dezvoltat rapid în țările socialiste și în special în țările socialiste cu un ritm de dezvoltare economică mai înalt: România și Bulgaria. În țările capitaliste dezvoltate se manifestă în ultimii ani o tendință de scădere a populației ocupate în construcții, atât datorită încetirii ritmurilor de dezvoltare, cât și ridicării nivelului tehnic al lucrărilor de construcții.

În transporturi și telecomunicații, de asemenea, nivelul populației ocupate în țările capitaliste s-a stabilizat sau manifestă o tendință de scădere. În țările socialiste, începând din anul 1970, ponderea acestei ramuri în totalul populației ocupate nu s-a modificat substanțial; în unele dintre ele ea a înregistrat o ușoară creștere.

Ce se petrece înăuntrul unor ramuri

ANALIZA structurii populației ocupate nu se poate opri, însă, la nivel de ramură. Progresul tehnico-științific aduce modificări profunde structurii producției înăuntrul ramurilor, astfel că structuri asemănătoare la nivel de ramură pot ascunde diferențe mari între țări la nivel de subramură. Întrucât crearea unor structuri avansate pe sub-

ramuri constituie o premisă a ridicării eficienței producției și a nivelului de dezvoltare economică și este o tendință prezentă în economia mondială, se impune o analiză mai amplă în interiorul ramurilor. Ea arată că la un anumit nivel al dezvoltării industriei, când ponderea celor ocupați în cadrul ei ajunge la 40—45 % din totalul celor ocupați în economia națională, în țările dezvoltate procesul de redistribuire a celor ocupați se mută integral în cadrul ramurii. Acest proces este determinat, în principal, de progresul tehnico-științific.

Influența progresului tehnic asupra structurii pe subramuri a populației ocupate în cadrul industriei are mai multe aspecte, dintre care se poate releva că el: 1) ridică substanțial rolul dezvoltării ramurilor de vîrf, purtătoare ale progresului tehnic, în care numărul total al celor ocupați crește (vezi ca ilustrare tabelul nr. 3); 2) duce la ridicarea gradului de înzestrare tehnică a muncii și la sporirea productivității muncii în toate ramurile, inclusiv în cele tradiționale (de exemplu confecții, pielărie etc.) în care populația ocupată scade.

Cu toată apropierea și asemănarea structurilor în țările dezvoltate, se mențin unele particularități în dezvoltarea ramurilor, determinate de trăsături specifice, prin care înțelegem nu nivelul sau tipul progresului tehnic — deși aceste aspecte au o importanță primordială în formarea structurii celor ocupați pe ramuri —, ci înzestrarea cu anumite resurse naturale, specializarea în comerțul internațional care de-

Ritmuri medii anuale de creștere a numărului celor ocupați în total industrie, industria chimică și construcția de mașini electrice în perioada 1963—1972 în unele țări capitaliste

Țări	Total industrie	Ind. chimică	Constr. mașini electr.
Franța	0,5	2,0	2,9
R.F.G.	0,9	1,4	1,5
Japonia *	1,9	0,2	4,5
S.U.A. *	0,9	4,5	1,0

*) 1963—1971

Sursa: Calculat după The Growth of World Industry, 1969 Edition, vol. I, U.N., New York, 1971; 1973 Edition, vol. I, U.N., New York, 1975.

termină dezvoltarea mai rapidă sau mai lentă, în funcție de conjunctura economică internațională, a unor ramuri strâns legate de piața externă. Astfel, de exemplu în Canada o dinamică înaltă a numărului celor ocupați se înregistrează în industria prelucrării lemnului și a mobilei, în Suedia în metalurgia neferoasă, în Spania în industria de confecții etc.

În țările mai puțin dezvoltate, aflate în procesul de industrializare, fenomenele examinate au un caracter deosebit de complex: creșterea ponderii celor ocupați în ramuri de vîrf are loc simultan cu dezvoltarea și sporirea volumului forței de muncă atât pe industrie în general, cât și în ramurile numite tradiționale, adică pe un fond de creștere generală.

R. CREȚOIU

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Produse de bază: evoluții pe plan mondial

EXAMINÎND datele existente asupra producției mondiale la o serie de produse de bază (cu un rol mai important în economia modernă) pe o perioadă destul de recentă: 1963—1975, apare cu pregnanță progresul cantitativ realizat. În decurs de doisprezece ani producția mondială de energie electrică, gaze naturale sau aluminiu a sporit de peste două ori, cea de petrol, minereu de fier sau ciment — de aproape două ori ș.a.m.d., ritmuri lente de creștere înregistrându-se doar în cazul cărbunului sau al plumbului (vezi tabelul). Se poate spune că dinamica diferențiată a producției mondiale la produsele industriale de bază reflectă — între altele — cerințele modernizării continue a economiei contemporane, evoluția competitivității diverselor materii prime sau surse de energie, sub raportul eficienței lor tehnico-economice.

Totodată, îndeosebi sub efectul factorilor conjuncturali, expansiunea producției mondiale la produsele menționate a fost departe de a fi uniformă în perioada cercetată. Unele dintre ele — ca energia electrică, minereul de fier sau cimentul —, chiar dacă au cunoscut accelerări sau încetiniri, de la an la an, ale creșterii producției, aceasta din urmă a fost totuși neîntreruptă. Altele — cum sint petrolul, gazele naturale, cuprul sau aluminiul —, după o perioadă de ascensiune continuă, au înregistrat o restringere a producției pe plan mondial, cauzată, în esență, de criza economică din țările capitaliste. În sfârșit, unele produse de bază — ca oțelul, zincul, plumbul sau cauciucul natural — au resimțit încă în pragul sau la începutul actualului deceniu oscilațiile ce-

	Unitatea de măsură	Producția mondială			
		1963	1970	1975	1975 (%) 1963
Energie electrică	mld.kWh	2819	4831	6245	222
Cărbune (total)	mil.t	2348	2569	2739	117
Petrol (brut)	mil.t	1297	2250	2569	198
Gaze naturale	mld.mc	575	1041	1247	217
Minereu de fier	mil.t	247	400	483	196
Oțel (brut)	mil.t	375	574	615	164
Aluminiu	mil.t	5,4	9,4	11,5	215
Cupru	mil.t	4,6	6,2	7,4	162
Plumb	mil.t	2,4	3,1	3,0	124
Zinc	mil.t	3,5	4,7	4,7	134
Ciment	mil.t	365	556	703	193
Cauciuc (natural)	mil.t	2,2	3,1	3,3	151

Sursa: United Nations, Monthly Bulletin of Statistics, nr.11/1976.

reții de pe piața capitalistă, iar după o scurtă învioreare a producției — și efectele recente crize. O mențiune aparte trebuie făcută pentru producția mondială de cărbune, care — după un

șir de ani de evasistagnare sau chiar reducere (de pildă, în 1971) — s-a redresat intrucitva în ultimii ani.

N. P.

TENDINȚE - CONIUNCTURI

Ritmuri comparate

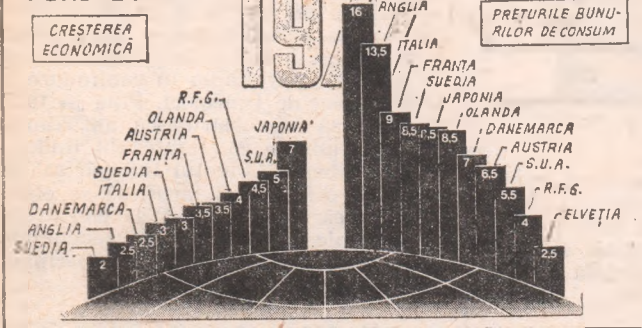
CONIUNCTURA economiei ărilor capitaliste se va caracteriza și în 1977 prin creșteri de prețuri considerabil mai mari decât creșterile producției. Graficul ilustrează concludent acest fenomen pe care îl consemnează printr-un larg consens

proгноzele occidentale. Dacă la capitolul creșterii economice Japonia se situează în continuare pe primul loc printre țările capitaliste industriale — deși cu un ritm simțitor încetinit față de anii de boom din trecut —, la capitolul inflației recordul printre aceste țări îl vor deține Anglia și Italia, țări care înregistrează în continuare dificultăți serioase cu relansarea economiei.

PERSPECTIVE

1977

PREȚURILE BUNURILOR DE CONSUM

(după VDI-NACHRICHTEN)

Record al producției mondiale de grâu

PRODUCȚIA mondială de grâu va atinge în sezonul 1976/77 nivelul de 410 milioane tone, superior, cu 16,3% față de nivelul din 1975 și cu 10% recordului anterior, de 371 milioane tone, datînd din 1973, relevă ultimul raport al Comitetului internațional al grăului. Printre țările care înregistrează creșteri substanțiale ale recoltei de grâu în actualul sezon se numără U.R.S.S., Argentina, India (27 milioane tone, față de 10,8 milioane tone în 1963/64) și altele. Ca reflex al ofertei în creștere, prețurile pe piața mondială au scăzut continuu; în S.U.A. scăderea a fost de aproape 25% între noiembrie 1975 și noiembrie 1976. Surplusul de grâu a început să aibă efect și asupra prețurilor la cerealele furajere (porumb, orz, orz și secară), cu care grăul este interschimbabil în anumite privințe.

Comerțul mondial cu grâu, care se estimează că va atinge 60 milioane tone în 1976/77 față de 23 milioane tone în 1949, va înregistra cel mai scăzut nivel din ultimii cinci ani. Ca urmare, stocurile mondiale de grâu în principalele cinci țări exportatoare se vor reduce la sfîrșitul perioadei amintite la circa 57 milioane tone, în creștere cu 10% față de sezonul precedent. Stocurile vor reprezenta însă doar un echivalent al 95% din exportul mondial.

În decursul acestei perioade, s-a produs o modificare evidentă a destinației exporturilor. În 1949/50 două treimi din exporturi se îndreptau către țările dezvoltate; în sezonul actual proporția respectivă nu va depăși o cincime, volumul absolut fiind și el mai redus. În schimb, ponderea țărilor în curs de dezvoltare în importul mondial ajunge acum la 54% față de 36% în 1949/50.

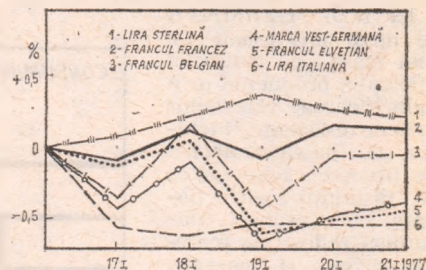
Perspectivile recoltei se anunță favorabile și pentru sezonul 1977/78, afirmă raportul citat, care mai relevă că dacă între 1949 și momentul actual populația globului a sporit de la 2,4 miliarde la 4 miliarde oameni, producția mondială de grâu a sporit de la 160 milioane la 410 milioane tone, adică mai rapid. Nu se poate spune că întreaga populație a lumii este hrănită acum în mod adecvat, dar se poate afirma că resursele pentru hrănirea ei există acum în cantitate mai mare, serie ziarul englez Financial Times comentînd aceste cifre.

Statistici petroliere 1976

POTRIVIT ultimelor statistici publicate de revista Petroleum Economist, producția mondială de petrol brut a atins în anul 1976 cifra record de 2,844 miliarde tone, fiind cu 7,6% mai mare față de anul 1975. În 1975 ea scăzuse cu 6% — prima reducere substanțială din perioada postbelică. Depășind anul trecut Statele Unite,

EVOLUȚII MONETARE

ACTIVITATEA piețelor valutare în intervalul 17-21 ianuarie 1977 a fost caracterizată prin continuarea, într-o atmosferă relativ calmă, a tendinței de reprecie a dolarului S.U.A. față de ansamblul valutarelor occidentale. Se apreciază că creșterea cu 0,7% a producției industriale în decembrie 1976 precum și continuarea tendinței de creștere a dobânzilor interne în S.U.A. (reflexată și de generalizarea majorării la 6,25% a dobânzilor preferențiale „prime rate”) în contextul măsurilor economice preconizate de noua administrație a țării, sînt principalii factori care au contribuit la imprimarea mișcării ascendente dolarului.

Evoluția principalelor devize vest-europene în perioada 17-21 I 1977, luînd ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din 14 I 1977.

În cursul săptămîinii, moneda vest-germană și francul elvețian au înregistrat un regres continuu, cotînd la închidere 2,4020 mărci vest-germane și, respectiv, 2,5035 franci elvețieni pentru un dolar S.U.A., față de circa 2,3930 mărci vest-germane și respectiv 2,4920 franci elvețieni pentru un dolar la deschiderea.

Lira sterlină, profitînd de efectul favorabil datorat realizării unui ușor excedent (circa 21 milioane de lire) al balanței de plăți curente a Marii Britanii pe luna decembrie, a înregistrat o ușoară creștere în raport cu dolarul S.U.A., față de care a cotat la un maxim de circa 1,72 dolari/lira sterlină. Evoluția sa în perioada imediat următoare celei analizate a fost influențată de reducerea cu 0,75% la 13,25% a dobânzii minime de împrumut cu începere din 24 ianuarie a.c.

Compensînd reducerea progresivă a taxei aplicate asupra operațiilor de vânzare-cumpărare de devize precum și reducerea nivelului depozitelor obligatorii pentru importuri, cursul lirei italiene în raport cu dolarul S.U.A. continuă să scadă îndreptîndu-se spre pragul de 900 lire/dolar. În intervalul amintit, cursul monedei italiene a atins un nivel minim de circa 883 lire/dolar.

Nivelul dobînzilor pentru eurodepozitele în dolari S.U.A. la perioada de 6 luni a înregistrat o creștere de circa 1/8% situîndu-se la un nivel de 5¹³/₁₆%. Dobînzile la euromărci vest-germane la 6 luni au crescut ușor, situîndu-se la circa 4⁷/₈% în timp ce dobînzile la eurofranci elvețieni s-au situat la 17/8%.

Prețul aurului la Londra a înregistrat o creștere de circa 2 dolari S.U.A./uncie, atingînd circa 133 dolari/uncie.

Paul DUMITRASCU
Dumitru LUNGU

Arabia Saudită a devenit al doilea mare producător mondial, după U.R.S.S.

R.F.G.: import accelerat de mașini

STATISTICI care au devenit cunoscute acum, scot la iveală faptul că anul trecut importul de mașini și utilitaje vest-german a crescut mai rapid decît exportul respectiv: în perioada ianuarie-septembrie 1976 volumul fizic al importului acestor mărfuri (suma în prețuri constante) a sporit cu 12,3%, aproape de două ori mai mult decît exportul, pentru care cifra corespunzătoare a fost de 6,4%. În prețurile curente, suma exportului a fost totuși de 37,8 mld. mărci vest-germane, de aproape 4 ori mai mare decît cea a importului care a

fost de aproape 10 mld. Cel mai mare import de mașini și utilitaje a fost cel provenit din Franța (1,7 mld.), din S.U.A. (1,6 mld.), Italia (1,0 mld.) și Elveția (0,9 mld.).

Producția mondială de bumbac în ușoară creștere

COMITETUL internațional consultativ al bumbacului estimează producția mondială de bumbac în sezonul 1976/1977 la 12,94 milioane tone, comparativ cu 12,01 milioane tone în sezonul precedent. Noua estimare este mai scăzută decît cea efectuată anterior de același organism, scăderea fiind atribuită diminuării recoltei din S.U.A., Pakistan, Columbia și alte țări mari producătoare.

Consumuri de energie comparate

ÎN R.D. GERMANĂ se pune un accent tot mai mare pe ridicarea eficienței producției prin valorificarea rezervelor interne existente, inclusiv pe calea realizării de procese tehnologice și instalații perfecționate, care asigură consumuri reduse de materii prime și energie. Deși creșterea gradului de înzestrare a industriei cu tehnica modernă, mecanizarea și automatizarea determină o tendință de sporire a consumului de energie electrică pe un muncitor ocupat în producție, în ultima analiză ea este mai mult decât compensată de reducerea consumului raportat la producția industrială obținută.

După cum se vede din graficul ală-

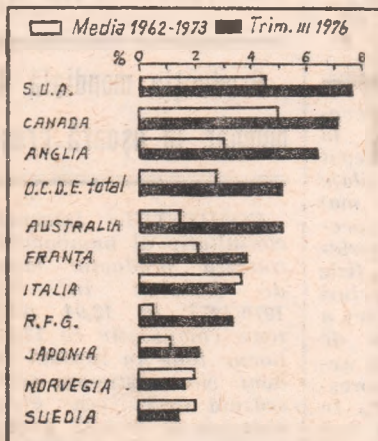
	PE UN MUNCITOR OCUPAT ÎN PRODUCȚIE	LA 1000 DE MĂRCI PRODUCȚIE INDUSTRIALĂ GLOBALĂ
1960	13 705	40
1965	19 623	41
1970	24 209	31
1975	28 378	28

(după DIE WIRTSCHAFT)

insă, în timp ce prima tendință continuă — ce-i drept încetinită — cea de-a doua se inversează, astfel încât în 1975 consumul de energie electrică la 1000 mărci de producție industrială era cu 43% inferior celui din 1960.

Maximum postbelic

STATISTICA șomajului este adesea criticată în Occident, între altele pentru că metodologia înocării ei se deosebește considerabil de la o țară la alta, îngreunând comparațiile. Încercând să elimine această dificultate, experții Organizației pentru colaborare și dezvoltare economică (OCDE) au recalculat cifrele naționale pentru a le aduce pe cât posibil la un numitor comun. Rezultatele pentru principalele țări capitaliste, oglindite în grafic, scot încă o dată în evidență, inclusiv pentru ansamblul OCDE, ceea ce reiese din câteva exemple cunoscute anterior: în comparație cu media anuală pe o perioadă de 12 ani (1962—1973), rata șomajului a fost de regulă mult mai ridicată în 1976. „Șomajul a atins un maximum postbelic în cele mai multe țări industrializate“.

Șomajul, în % din totalul m. ini. de lucru

scrie *The Economist* comentind datele din grafic. La care trebuie adăugat numai că tendința ulterioară perioadei la care se opresc aceste date a fost — și este — una de creștere a șomajului în diferite țări, pe fondul ritmului lent al redresării conjuncturale.

Utilizare completa

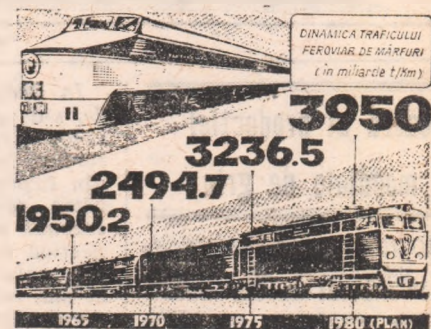
NECESITATEA de a folosi integral produsele agriculturii, de a da utilizări adecvate tuturor produselor secundare, celor derivate, reziduurilor, generează în continuare preocupări pentru o mai bună valorificare a recoltelor.

Din Suedia s-a anunțat recent crearea de către un grup de tehnicieni a unui sistem de recoltare a cerealelor care permite valorificarea lor totală. Mai întâi grâul (sau orice altă plantă cerealică) este secerat de la rădăcină, după care planta este tăiată în fragmente de 3—5 cm lungime. Fragmentele sînt introduse într-o instalație de uscare, al cărei regim de lucru poate fi adaptat caracteristicilor diferitelor plante. Urmează o primă separare în elemente mai ușoare și elemente mai grele. Cerealele sînt introduse apoi într-un separator, unde sînt treierate și împărțite în cinci categorii: grăunți, fragmente de grăunți și noduri, paie, frunze și coji. Grâul de bună calitate este insilozat, pe cînd paiele pot fi prelucrate în continuare spre a servi apoi în industria celulozei și în cea a materialelor de construcție. Ceea ce rămîne servește ca furaje, adăugîndu-se pe o altă linie de prelucrare diverse substanțe chimice, după care masa astfel obținută este pelletizată. Un ansamblu de astfel de instalații deservit de doi lucrători produce aproximativ 50 de tone de grâu pe oră.

U.R.S.S.: dezvoltarea traficului feroviar

ÎN VIRTUTEA condițiilor geografice și climatice, în Uniunea Sovietică transporturile feroviare joacă un rol deosebit de important. Pe o rețea de 140 000 km (din care 39 000 km linii electificate) trenurile au transportat anul trecut 3,5 miliarde pasageri, revenindu-le de asemenea circa 50% din traficul global de mărfuri.

Ținîndu-se seama de faptul că mijloacele de transport feroviare sînt mai puțin poluante și mai silențioase decît automobilele sau avioanele, că există posibilități de sporire a vitezei de circulație, de perfecționare a mijloacelor de transport înseși, în cincinalul actual se prevede dezvoltarea în continuare a acestui mod de transport. Pînă în 1981 urmează să se construiască aproximativ 3 000 km de căi ferate noi (îndeosebi în Siberia, Orientul Îndepărtat și regiunile din nordul țării), să se electrifice încă 2 500 km, să se constituie baza tehnico-materială a sistemului automatizat de dirijare a transportului feroviar etc.

Industria Indiei

SECTORUL industriei prelucrătoare număra în India în 1974—1975 (ultima perioadă pentru care există date) 64 217 întreprinderi, cu un capital fix evaluat la 119 miliarde rupii și cu 6 milioane de salariați. Dar numai nouă dintre cele 12 state indiene dețin împreună 76% din capitalul fix, 82% din forța de muncă și 83% din producția industriei prelucrătoare. Pornind de la acest fapt, politica economică vizează corectarea actualelor dezechilibre între dezvoltarea diferitelor regiuni. „pentru ca de industrializare să poată beneficia economia țării în ansamblul său (...) Numai asigurînd o dezvoltare echilibrată și coordonată a industriei și agriculturii în fiecare regiune, întreaga țară va putea atinge niveluri mai înalte de dezvoltare“.

Publicația *Indian and Foreign Review* (15 decembrie 1976), după care reproducem aceste date, relevă că alături de întreprinderile industriale o importantă contribuție (37% din totalul producției industriei prelucrătoare) aduce industria meșteșugărească și cea casnică, care asigură utilizarea mai largă a forței de muncă nu numai din mediul urban ci și din cel rural. În total, industria prelucrătoare crează peste 16% din venitul național.

GLOSAR

Lira sterlină

ȘTIRI RECENTE s-au referit la creditul de 3 miliarde de dolari pe care Marca Britanie l-a contractat la Banca Reglementelor Internaționale în vederea „lichidării rolului de rezervă internațională pe care l-a deținut lira sterlină”. Într-o telegramă de presă, creditul a fost motivat — din partea creditorilor — astfel: „De multă vreme, Anglia nu mai era în stare să asigure funcționarea lirei sterline ca monedă de rezervă internațională și de aceea am căzut de acord să ajutăm Anglia să pună capăt acestui rol”. Aceasta înseamnă că lira sterlină este pe cale să devină o monedă internă ca oricare alta. Este ultimul act al unui proces istoric care a început odată cu primele simptome de dezagregare a uriașului imperiu colonial britanic.

Pînă în anul 1914, piața Londrei fusese banche-rul lumii, iar lira sterlină servea la efectuarea imensei majorității a plăților internaționale. Atunci cînd a apărut prima oră obligăția Băncii Naționale a României, ca bancă de emisiune, de a păstra alături de rezerva metalică de acoperire a emisiunii o rezervă de valute (devize), adică în 1892, pe primul loc au fost înscrise în legea băncii „tratele de primă ordine asupra pieței Londrei”.

Atunci cînd imperiul britanic a început să se clatine, pozițiile economice ale Marii Britanii au început să ele să slăbească, în timp ce, în urma dezvoltării inegale a țărilor capitaliste, o altă țară a început să aspire la dominația lumii capitaliste: Statele Unite ale Americii. În perioada 1913—1928, exportul Marii Britanii în prețurile anului 1913 a scăzut cu 5%, în timp ce exportul S.U.A. a crescut cu 48%. Ca urmare a acestei evoluții, pozițiile englezilor ca bancheri ai lumii, pozițiile lirei sterline ca monedă mondială, au fost subminate. În ajunul izbucnirii crizei economice din 1928—1933, ziarul englez „Manchester Guardian” consemna „înlocuirea de fapt a lirei sterline cu dolarul în majoritatea relațiilor financiare europene”. Renunțarea Marii Britanii la etalonul aur în 1931 a slăbit și mai mult situația lirei sterline față de dolar. De unde deci, înainte de primul război mondial, lira sterlină eclipsa toate celelalte monede, circula pretutindeni, asigura efectuarea celor mai multe schimburi internaționale, după război dolarul S.U.A. a devenit moneda atotputernică a lumii capitaliste.

Dominoanele britanice, apoi Commonwealth-ul au mai dat un timp lirei sterline iluzia că nu și-a pierdut cu totul rolul internațional. Țările Commonwealth-ului erau grupate în „zona lirei sterline”. Aceasta însemna că monedele țărilor din zonă erau legate de lira sterlină, că rezervele de mijloace de plată internaționale ale țărilor respective constau în principal din lire sterline și erau depozitate într-un fond centralizat, administrat de Banca Angliei. Din zona lirei sterline făceau parte țări ca India, Pakistan, Noua Zeelandă, Sri Lanka, Birmania, Iordania, Liban, Republica Sud-Africană, Kuweit, Bahrein și altele.

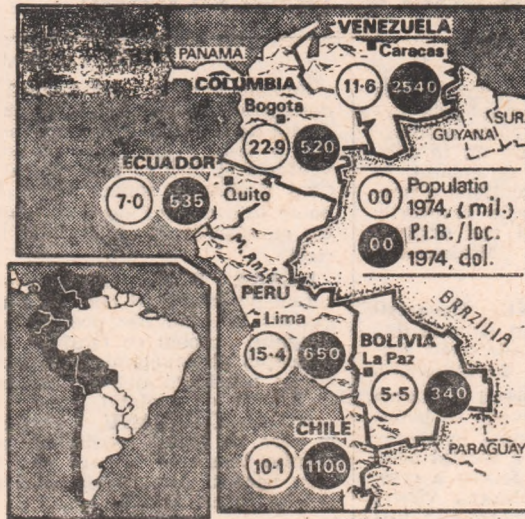
Pentru a-și îndeplini corect rolul de monedă de rezervă, lira sterlină trebuia să fie stabilă. Marea Britanie a fost și mai este însă gazda unca dintre cele mai grave inflații din Occident, cea mai gravă din istoria lirei sterline. Rezervele valutare constituite din lire sterline își pierd continuu din substanță. Țările din zona lirei sterline protestează și cer Marii Britanii să le despăgubească. Creditul contractat la Banca Reglementelor Internaționale va servi la înlocuirea lirei sterline din rezerve cu alte devize mai sigure. Aceasta echivalează cu lichidarea zonei, a ultimului vestigiu al vechii poziții dominante a lirei în viața internațională.

C. K.

Pactul Andin

Dorina Oprescu, București — Pactul Andin, din care Chile s-a retras la începutul acestui an, a fost creat în 1969 în ve-

derea întăririi cooperării economice a țărilor participante și a limitării dominației capitalului străin în țările respective. În perspectivă ar urma ca țările membre să participe cu cel puțin 51% din capital la orice investiție străină pe teritoriul lor. Membrii Pactului Andin au fost inițial Boli-

via, Chile, Columbia, Ecuador și Peru, la care s-a alăturat în 1973 Venezuela. Dezacordul dintre Chile și celelalte țări membre a fost legat în special de prevederile referitoare la limitarea exportării profiturilor companiilor străine — Chile

pronunțându-se acum pentru renunțarea la orice limitare — și la înstăvirea tratată, în decursul unei perioade de tranziție, a unui tarif vamal extern comun de 70%, paralel cu liberalizarea comerțului dintre țările membre.

Conferința Națiunilor Unite asupra deșerturilor — 1977

Ion Lăluți, Dorohoi — Hotărîrea privind convocarea pentru acest an a Conferinței Națiunilor Unite asupra deșerturilor a fost adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. ținînd seama că deșerturile și zonele aride semi-desertice — în care trăiește acum 15% din populația globului — ocupă circa o treime din uscatul de pe planeta noastră și că suprafața lor pare să aibă o tendință de creștere. Pornind de la ideea că pentru a frîna și, pe cît posibil, inversa acest proces ei trebuie în primul rînd mult mai bine cunoscut, secretariatul conferinței a cerut elaborarea a patru studii științifice care să facă bilanțul cunoștințelor actuale asupra interacțiunii dintre deșerturi, pe de o parte, și climă, schimbările ecologice, tehnologice și populație, pe de alta. Acestea vor servi ca documente de bază pentru lucrările conferinței. Tot în vederea conferinței, care va avea loc în august—septembrie, sînt în curs de elaborare monografiile consacrate evoluției de-a lungul secolelor a unor zone azi deșertice, situate în con-

texte ecologice și social-economice diferite (în sudul Tunisiei, în nord-vestul Indiei, în nordul statului Chile etc). În contextul aceluiași preocupări la Moscova se elaborează o hartă mondială a probabilității secetei. La Bonn una a indicilor de ariditate etc.

Alte studii sînt consacrate posibilităților de cooperare internațională privind crearea unor „centuri verzi” de protecție la nord și la sud de Sahara, gospodărirea resurselor de apă subterană din nord-estul Africii (Ciad, Libia, Sudan, și Egipt) și din peninsula Arabică, supravegherea unor zone susceptibile de a deveni deșerturi prin eroziune și sărăturare.

Scopul conferinței nu este de a suscita noi discuții teoretice, ci de a conduce la acțiune. Orientare care va fi consacrată de adoptarea unui plan de acțiune împotriva extinderii deșerturilor, realizabil atît din punct de vedere științific, practic, cît și politic.

Aur

Corneliu Melinte, Slobozia — 1) Hotărîrea ca o sesiune din aurul F.M.I. adică 25 milioane de uncii (1 uncie = 31,1 g) de aur fin, să fie restituită țărilor membre, iar o a doua șesime să fie vîndută pe piață (ulterior s-a convenit ca această vînzare să se facă prin licitații publice în decurs de patru ani), a fost adoptată încă la reuniunea din august 1975 a Comitetului interimar al F.M.I.

Prima operație de restituire a fost programată pentru luna în curs, țările membre putînd cumpăra în total 6.25 milioane uncii de aur la prețul oficial de 35 D.S.T. uncia, proporțional cu cotele lor la F.M.I. la 31 august 1975. Primele cinci licitații au pus la dispoziția Fondului de sprijin destinat țărilor în curs de dezvoltare 320 milioane dolari.

2) Cel mai mare producător de aur din lumea nesocialistă este Republica Africa de Sud (712 tone în 1976). Producția sa anuală se estimează că va crește în viitor la circa 800 tone, urmînd să scadă după 1986 la 400 tone.

Apa și desalinizarea

Sorin Dejan, Urziceni — Cifre citate de cercetătorii John McHale și Magda Cordell McHale situează capacitatea uzinelor de desalinizare a apei de mare existente astăzi în lume la circa 50 milioane galoni pe zi (1 galon = 3,785 litri), ea fiind în rapidă creștere. Aceiași autori estimează că în primul deceniu al secolului viitor aproximativ 2 miliarde oameni vor consuma apă dulce turnizată de uzinele de desalinizare, care vor funcționa eventual pe lângă centralele nucleare-electrice. Costul operațiunii de desalinizare s-a redus de la circa 5 dolari pe mia de galoni în 1959 la 1 dolar în 1966 și la cîteva zeci de cenți în prezent. Acest cost devine și mai redus, afirmă autorii citați, dacă se ține seama de mineralele de importanță considerabilă obținute ca produse secundare în uzinele de desalinizare.

Valoare aproximativă

Ing. Eugen Alexandrescu, București — La întrebarea dv. privind „valoarea aproximativă anuală a activităților economice ale întregii lumi” nu vă putem răspunde cu date recente. Există desigur cifre oficiale, pe plan național, publicate de o serie de țări, dar nu de toate. O problemă dificilă este și aceea a convertirii în dolari sau în altă valută cu largă circulație a datelor exprimate în moneda națională a fiecărei țări. Probleme similare ridică și exprimarea valorii aproximative anuale a investițiilor.

ÎNTREBĂRI — RĂSPUNSURI

DORU POPESCU, Sibiu — Problemele ridicate de dv. sint reglementate prin Legea 57/1974 și lămurite de către ministerele și organele centrale care au în subordine unități cu activitate de comerț. În situația în care nu puteți soluționa o problemă concretă în ce privește drepturile dv. la nivelul întreprinderii sau organelor tutelare, adresați-vă Ministerului Muncii.

CONSTANTIN CODREANU, București — Este necesar să clarificați situația dv., la I.C.R.A.L. din sectorul unde aveți atelierul, prezentând și actele de impunere.

D. CONSTANTIN, București — Legea nr. 1/1970 (art. 9, al. 2) prevede că beneficiază de vechime neîntreruptă în aceeași unitate și persoana care a încetat activitatea fiind gravidă sau pentru a crește un copil pînă la împlinirea vârstei de 7 ani. Această reglementare n-a fost modificată. În art. 158 din Codul Muncii se precizează că femeile care au copii în vîrstă de pînă la 6 ani, pe care îi îngrijesc, pot lucra cu 1/2 normă.

GHEORGHE NICOLAESCU, Curtea de Argeș — Decretul Consiliului de Stat nr. 97/30.VII.1975 privește unele măsuri de îmbunătățire a calității produselor din ramura industriei ușoare. Noțiunea de limită tehnologică maximă este utilizată în textul decretului. Noțiunea de pierderi tehnologice în industria construcțiilor de mașini o definim pe baza anexei la Ordinul M.I.C.M.

În cap. I — paragraful A, punctul 5 se menționează: Pierderile tehnologice sînt pierderi care au loc în condiții normale în procesul tehnologic propriu-zis și care depind de tehnologia folosită. Ele sînt:

- la prelucrarea mecanică a pieselor: pierderi prin aşchii, adaosuri de debitare (la cald sau la rece), adaosuri pentru prinderea piesei în mașină, de la caz la caz;
- la executarea pieselor prin forjare: pierderi prin ardere, pierderi minime prin bavuri, brocuri, ștaje, adaosuri pentru clești;

- la executarea pieselor din tablă prin decupare sau ștanțare: resturi de tablă în formă de calțuri, inimi, punțițe, adaosuri de debitare — calculate astfel încît acestea să fie cit mai reduse, precum și pierderile rezultate prin combinarea reperelor la debitarea tablelor pe baza planurilor de croire combinată;

- consumul adaos pentru probe, analize și pentru reglajul mașinilor;

- la elaborarea și topirea fontei, oțelului și a metalelor neferoase, precum și la turnarea pieselor: pierderi prin ardere, zgură, stropi, culee, rețele de turnare și scurgeri admise pentru tehnologia aplicată la fiecare caz în parte etc.

ROMULUS TRAIAN, Hunedoara — Prin Decretul nr. 233/1974 publicat în Buletinul Oficial nr. 165 din 26 decembrie 1974 și instrucțiunile comune nr. 27/1974 ale Băncii Naționale și Băncii Române de Comerț Exterior privind aplicarea acestui decret s-au prevăzut drepturile și obligațiile cetățenilor români care realizează venituri în valută (Cap. III). Cazul arătat de dv. se încadrează la art. 15, care prevede:

„Sumele în valută primite cu titlu de donații sau ajutoare pot fi folosite integral în țară de către beneficiari, dacă s-a precizat în mod expres de către trimitător destinația sumei respective, utilizarea pentru: cumpărări sau construcții de locuințe, cumpărări de autoturisme și alte mărfuri, precum și pentru prestări de servicii, care au prețuri ori tarife stabilite în valută, inclusiv pentru plăți de taxe vamale“.

Sumele pînă la 100 \$, fără precizarea destinației, se încadrează în categoria indicată de beneficiar, pe bază de declarație, fără a se cere justificare cu acte de proveniență și fără ca trimitătorul să fi precizat destinația sumei. Cecul de 60\$ se poate utiliza după dorință, respectiv pentru cumpărare de mărfuri de la „Comturist“.

KLARA DODE, Brașov — Întrucît cursul pe care l-ați absolvit nu a fost organizat în condițiile prevăzute în Regulamentul aprobat cu Ordinul Ministerului Educației și Învățămîntului nr. 2238/1973, nu se consideră util pentru promovarea în funcția de contabil principal.

GIGEL CĂPITANU, Vaslui — Modul în care se face retribuirea persoanelor numite temporar într-un post de conducere vacant, este reglementat de art. 74 din Legea nr. 57/1974.

CORNELIA GROȘANU, Orșova — Absolvenții pregătiți prin ucenicie la locul de muncă, potrivit art. 5 alin. b din H.C.M. nr. 981/1967 cu durata de 2—3 luni pe an cursuri de zi pentru pregătirea teoretică și restul de 9 luni pentru pregătirea practică în producție, sînt obligați, în cazul în care după terminarea cursurilor nu se încadrează în întreprinderea cu care au încheiat contracte la începutul perioadei de școlarizare sau au părăsit această întreprindere din motive ce le sînt imputabile înainte de împlinirea termenului prevăzut de contracte, să restituie numai cheltuielile prevăzute la art. 10 alin. a din H.C.M. nr. 981/1967. În situația absolvenților care, după obținerea hotărîrilor privind obligativitatea restituirii cheltuielilor, se prezintă la locul de muncă specificat în contract, vor fi scutiți de orice plată, hotărîrile nemaifiind puse în executare.

GHEORGHE MANOILĂ, S.M.A. Ciurea, județul Iași — Potrivit prevederilor Legii nr. 27/31 decembrie 1976, Cap. III, art. 45 din fondul total de retribuire suplimentar, ce poate fi de cel mult 50 % din cantitatea sau valoarea producției obținute peste plan, retribuirea suplimentară ce se acordă mecanizatorilor și celuilalt personal din cadrul sectorului mecanic și al stațiunii este de pînă la 15 % din volumul producției obținute peste plan de cooperative agricole servite, la culturile și suprafețele angajate în acord global în raport cu gradul de mecanizare a lucrărilor executate.

LIVIU ANDREESCU, Iași — Odată cu aplicarea Legii nr. 62/1968, uzura mijloacelor fixe nu se mai înregistrează pe fiecare obiect de evidență în parte și nici pe cele nouă conturi analitice ale contului 101 „Uzura mijloacelor fixe“ prevăzute în planurile de conturi pe ramuri. Valoarea amortizată a mijloacelor fixe de transport auto din parcul public — casate sau transferate înainte de expirarea duratei de serviciu normate exprimate în mii km echivalenți — se stabilește, pentru fiecare autovehicul în parte, în condițiile pct. 25 alin. 2 lit. b din regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 139/1969, astfel cum a fost modificat prin H.C.M. nr. 1380/1974, adică pe baza valorii de inventar a acestora, a parcursului realizat în mii km echivalenți de la data dării în folosință pînă la data casării sau transferării și a normei analitice prevăzute în catalogul anexă la Legea nr. 62/1968.

Parcursul normat și norma de amortizare la 1000 km echivalenți, care se iau în considerare la calcularea amortizării pentru mijloacele de transport auto din parcul public, sînt cele prevăzute în catalogul anexă la Legea nr. 62/1968, chiar dacă în cartea tehnică a autovehiculului sînt prevăzute alte norme de parcurs.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice.

Sumarul nr. 4 din 28 ianuarie 1977

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Extinderea utilizării materialelor plastice, sursă principală de economisire a metalului (I) (Maxim Berghianu) 1
- Piloni ai creșterii eficienței: sporirea productivității muncii și reducerea cheltuielilor materiale. Economicitatea tehnologiilor avansate în construcții (dr. Cornel Hidoș) 3
- Noi resurse în circuitul economic. Valorificarea integrală a lemnului de rășinoase (Serghei Nicolaiuc) 5
- Consolidarea economico-organizatorică a cooperativelor agricole (III) 6
- Dezbateri „R.E.“: Căi de creștere a eficienței exporturilor. Accelerarea exportului de inteligență.
  - Cooperarea ca formă de transfer (dr. Silvia Brebenel)
  - Resurse ale tehnicii de vîrf (Vladimir Țicovschi) 8—9
- Mecanismul economic ● Funcționalitate ● Eficiență. Funcția prețurilor de decontare (Nicolae Săvoiu) 10

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- „R.E.“ militează pentru generalizarea analizei valorii. Un instrument operațional de prim rang pentru reducerea cheltuielilor materiale (dr. Aurelian Constantinescu) 12

CONSULTAȚIE

- În sprijinul celor care studiază în învățămîntul politico-ideologic de partid. Confruntări ideologice în problema viitorului societății omenеști (prof. dr. Ion Bulboarea) 15

LECȚII

- În ajutorul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior. Productivitatea muncii (lector univ. Ilie Gavrilă) 18

TEORII ● IDEI

- Relația integratoare învățămînt-cercetare-producție (asist. univ. Elena Niculescu, lector univ. dr. Nicolae Niculescu) 20
- Premise economice și sociale ale formării statului național unitar român (II) (conf. dr. Ioan Tiberian) 22
- Școli ● curente ● economiști. În explorarea esenței revoluției tehnico-științifice (II) (Anghel Schor) 24

ECONOMIA MONDIALĂ

- Evoluții în structura pe ramuri a forței de muncă (R. Crețoiu) 27
- Statistica internațională 28
- Tendințe — conjuncturi 29
- Mondorama 30
- Curier 31
- Întrebări — răspunsuri 32

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, 71 131 București, telefon 12 13 69
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

COMBINATUL CHIMIC VICTORIA
Aleea Uzinei nr. 8
Orașul Victoria, județul Brașov — ROMANIA
telefon 8. — telex 0126 — 06

asigură, prin activitatea sa multilaterală, sursa de existență a unui oraș întreg care se mândrește, alături de specialiștii uzinelor respective că produsele

COMBINATULUI CHIMIC VICTORIA

SINT MULT SOLICITATE PE PLAN INTERNAȚIONAL

De altfel, ca să producă la nivelul cerințelor mereu crescînde, combinatul chimic VICTORIA se află în continuă dezvoltare, recent fiind date în exploatare noi fabrici cu tehnologii perfecționate, condiții care fac posibilă livrarea unor produse noi, pe lângă cele cunoscute, între care enumerăm :

- acid azotic tip 49, 96 și 98.
- bicarbonat de amoniu industrial și alimentară
- acid sulfuric pentru acumulatori tip 37, 92 și 98
- sulfat și hidrat de hidrazină
- metanol
- sulfit de sodiu industrial anhidru
- paraformaldehidă
- adeziv ureo-formaldehidă
- schimbători de ioni
- hexametylenetetramin industrial și farmaceutic
- formol tip 29 și 37

și alte numeroase produse din grupa compușilor de azot.

**CALITATEA SUPERIOARĂ A PRODUSELOR ESTE O
GARANȚIE SIGURĂ PENTRU RENAMELE DE CARE SE
BUCURĂ COMBINATUL CHIMIC VICTORIA**

VICTORIA

Cooperativa „DINAMO” din Timișoara, calea Dorobanților nr. 63, — telefon 3 32 08 ; 3 03 86 , execută următoarele reparații la autoturisme :

- Revizii și reparații în termen de garanție ;
- Revizii și reparații curente cu garanție ;
- Reparații capitale cu garanție ;
- Verificări și testări ;
- Întrețineri ;
- Verificări tehnice anuale ;
- Reparații caroserie ;
- Vopsit și uscat în tunel „Martini” ;
- Antifonări.

Lucrările pentru autoturisme sînt executate de către muncitori cu înalt grad de calificare, cu utilaje și aparate de măsură și control la nivelul tehnicii.